



ใบรับรองวิทยานิพนธ์  
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์สหกรณ์)

ปริญญา

เศรษฐศาสตร์สหกรณ์ สหกรณ์  
สาขา ภาควิชา

เรื่อง การวิเคราะห์ประสิทธิภาพทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรจัดรัส จำกัด จังหวัดชัยภูมิ  
ระหว่าง ปี พ.ศ. 2536-2550

An Analysis of Financial Efficiency of Jaturat Agricultural Cooperatives Ltd.,  
Chaiyaphum during 1993-2007

นางผู้วิจัย นางสาวพรนภา ประจันนวล

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการ

( รองศาสตราจารย์วินัย อัจคงหาญ, M.A. )

กรรมการ

( ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิจิตต์ศรี สงวนวงศ์, Dr.rer.soc.oec. )

กรรมการ

( รองศาสตราจารย์ทองฟู ศิริวงศ์, M.S. )

หัวหน้าภาควิชา

( ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิจิตต์ศรี สงวนวงศ์, Dr.rer.soc.oec. )

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

( รองศาสตราจารย์กัญจนา ชีระกุล, D.Agr. )

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่

เดือน

พ.ศ.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การวิเคราะห์ประสิทธิภาพทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรจตุรัส จำกัด จังหวัดชัยภูมิ  
ระหว่าง ปี พ.ศ. 2536-2550

An Analysis of Financial Efficiency of Jaturat Agricultural Cooperatives Ltd.,  
Chaiyaphum during 1993-2007

โดย

นางสาวพรนภา ประจันนวล

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์  
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์สหกรณ์)  
พ.ศ. 2553

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พจนานุกรม ประจันนวล 2553: การวิเคราะห์ประสิทธิภาพทางการเงินของสหกรณ์  
การเกษตรจตุรัส จำกัด จังหวัดชัยภูมิ ระหว่างปี พ.ศ.2536-2550 ปรินญาตีลปศาสตร  
มหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์สหกรณ์) สาขาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์ ภาควิชาสหกรณ์  
ประธานกรรมการที่ปรึกษา: รองศาสตราจารย์วินัย อัจจงหาญ, M.A. 118 หน้า

วัตถุประสงค์ในการศึกษาครั้งนี้ เพื่อทำการศึกษาวิเคราะห์ประสิทธิภาพทางการเงินของ  
สหกรณ์การเกษตรจตุรัส จำกัด จังหวัดชัยภูมิ โดยการศึกษาวิเคราะห์ฐานะทางการเงินและนำ  
อัตราส่วนทางการเงินที่ได้จากการศึกษามาเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร  
ทั่วประเทศ ระยะเวลาย้อนหลัง 15 ปี ระหว่างปี พ.ศ.2536-2550

การเก็บรวบรวมข้อมูล จะเป็นการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิที่ได้จากรายงานทางการเงิน เช่น  
งบดุล งบกำไรขาดทุน จากหนังสือรายงานประจำปีของสหกรณ์การเกษตรจตุรัส จำกัด ระหว่างปี  
พ.ศ. 2536-2550 จากนั้นนำมาทำการวิเคราะห์โดยใช้อัตราส่วนทางการเงินจากการประยุกต์ใช้  
CAMELS Analysis ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ประสิทธิภาพด้านการเงินของสหกรณ์  
การเกษตรใน 4 มิติ ได้แก่ ความเพียงพอของเงินทุน คุณภาพสินทรัพย์ ความสามารถในการทำ  
กำไร และสภาพคล่องทางการเงิน

จากการศึกษาพบว่าการบริหารด้านความเพียงพอของเงินทุนของสหกรณ์อยู่ในระดับดี  
และมีความเสี่ยงต่ำ เนื่องจากเงินทุนสำรองส่วนมากจะมาจากภาระค้ำประกันภายในสหกรณ์มากกว่า  
ภายนอก ในด้านคุณภาพสินทรัพย์สหกรณ์มีอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ในระดับดีสูงกว่า  
มาตรฐานเนื่องจากการจัดการการลงทุนต่างๆอย่างเหมาะสม สร้างผลตอบแทนที่ดีกลับมาสู่  
สหกรณ์สามารถนำไปใช้หาประโยชน์ได้ดี ด้านประสิทธิภาพในการกำไรสหกรณ์การเกษตร  
จตุรัส จัดว่าอยู่ในระดับที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตรทั่วประเทศ แสดงให้เห็นว่า  
สหกรณ์สามารถบริหารค่าใช้จ่ายในการดำเนินการต่างๆได้เหมาะสมกับรายได้ ส่งผลให้ได้รับผล  
กำไรกลับคืนมาสูง และด้านสภาพคล่องทางการเงินของสหกรณ์จัดว่าอยู่ในระดับที่สูงกว่าค่าเฉลี่ย  
ของสหกรณ์การเกษตรทั่วประเทศเนื่องจากแหล่งที่มาของเงินทุนของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสมา  
จากเงินฝากของสมาชิกภายในสหกรณ์เป็นสัดส่วนที่สูง ถึงแม้จะมีการกู้ยืมแต่ยังมีสภาพคล่องดี

ลายมือชื่อนิติ

ลายมือชื่อประธานกรรมการ

Pornnapa Prajunna 2010: A Financial Efficiency Analysis of Jaturat Agricultural Cooperatives Ltd., Chaiyaphum during 1993-2007. Master of Arts (Cooperative Economics), Major Field: Cooperative Economics, Department of Cooperative. Thesis Advisor: Associate Professor Vinai Artkongharn, M.A. 118 pages.

The objective of this study was to analyze a change in financial ratio of The Jaturat Agricultural Cooperative Ltd., during 1993-2007 and compare the financial ratios with the average financial ratios of a group of Agricultural Cooperative in Thailand

First financial secondary data gathered from source such as balance sheets, and profit and loss statement of Jatutat Agricultural Cooperative Ltd., Annual report from 1993-2007 . This study used to approach to analyze financial institution called CAMELS . the researcher used this approach with the proportion of the cooperatives efficiency management in the way of capital strength, asset equity, earning sufficiency and liquidity.

The study found that the capital strength of the Jaturat Agricultural Cooperative Ltd., Was rate higher than standard. It's ratio of asset spending management was standard but capital stock and the reserve are lower than standard, resulting from the investment to increase more business. The profit was high and Liquidity was higher than standard .Therefore, the liquidity was good and enough for using money. Although ,the Jaturat Agricultural Cooperative Ltd., Raise many money deposit and good management , they still can control financial liquidity quite well.

---

Student's signature

---

Thesis Advisor's signature

## กิตติกรรมประกาศ

ในการศึกษาค้นคว้าและเรียบเรียงวิทยานิพนธ์เล่มนี้ สามารถสำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาของ รศ.วินัย อัจจงหาญ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ และแก้ไขปรับปรุงด้วยความเมตตาเสมอมา ผศ.ดร.วิจิตต์ศรี สงวนวงศ์ กรรมการวิชาเอก และ รศ.ทองฟู ศิริวงศ์ และ รศ.ดร.เรวัต ธรรมอภิรมย์ ผู้แทนบัณฑิตวิทยาลัย ที่ได้ความกรุณาชี้แนะให้คำปรึกษาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ เพื่อความสมบูรณ์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ด้วยความเอาใจใส่อย่างยิ่ง ตลอดจนคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ภาควิชาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำและความช่วยเหลือเป็นอย่างดีตลอดระยะเวลาการศึกษา

และขอขอบพระคุณ คุณองอาจ งามประเสริฐ สหกรณ์จังหวัดชัยภูมิ คุณสุรี เทียมรัตน์ ผู้จัดการสหกรณ์การเกษตรจตุรัส รวมถึงเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ปฏิบัติงานในสำนักงานสหกรณ์จังหวัดชัยภูมิ สหกรณ์การเกษตรจตุรัส และคุณกาญจน์กฤษ ทานเจือ ที่ได้ให้ความเอื้อเฟื้อและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล ขอขอบพระคุณเพื่อนๆทุกคนในภาควิชาสหกรณ์ที่ช่วยเหลือเป็นกำลังใจผลักดันให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จได้ด้วยดี

ในท้ายที่สุด ขอกราบขอบพระคุณ แม่ ที่เป็นกำลังใจและมีความรักความเข้าใจและแรงสนับสนุนที่สำคัญที่สุดนำพาให้ผู้เขียนสามารถมาถึงจุดนี้ได้ตั้งใจ และขอบคุณ เพื่อน ที่ห่วงใย เข้าใจและให้ความช่วยเหลือในทุกๆด้าน และมิตรภาพจากผู้คนและเหตุการณ์ที่ได้พบถือเป็นบทเรียนและประสบการณ์อันล้ำค่านอกเหนือจากการศึกษาค้นคว้าในห้องเรียนหรือหอสมุด

ประโยชน์อันใดที่วิทยานิพนธ์เล่มนี้พึงมี ขอมอบแต่ทุกท่าน หากมีข้อผิดพลาดขาดตกบกพร่องในประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับเอาไว้แต่เพียงผู้เดียว

พรนภา ประจันนวล

เมษายน 2553

## สารบัญ

หน้า

|   |     |
|---|-----|
| สารบัญตาราง                               | (3) |
| สารบัญภาพ                                 | (5) |
| บทที่ 1 บทนำ                              | 1   |
| ความสำคัญของปัญหา                         | 1   |
| วัตถุประสงค์ของการวิจัย                   | 3   |
| ขอบเขตของการวิจัย                         | 3   |
| ประโยชน์ที่ได้รับ                         | 3   |
| นิยามศัพท์                                | 4   |
| บทที่ 2 การตรวจเอกสาร                     | 7   |
| แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย               | 7   |
| งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง                     | 24  |
| บทที่ 3 วิธีการวิจัย                      | 35  |
| การเก็บรวบรวมข้อมูล                       | 35  |
| การวิเคราะห์ข้อมูล                        | 35  |
| บทที่ 4 ผลการวิจัย                        | 38  |
| ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป                    | 38  |
| ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน | 65  |
| ส่วนที่ 3 การเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์    | 92  |
| บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ       | 94  |
| สรุปผลการศึกษา                            | 94  |
| ข้อเสนอแนะ                                | 95  |

## สารบัญ (ต่อ)

|                            | หน้า |
|----------------------------|------|
| เอกสารและสิ่งอ้างอิง       | 98   |
| ภาคผนวก                    | 103  |
| ประวัติการศึกษาและการทำงาน | 118  |



## สารบัญตาราง

| ตารางที่ |   | หน้า |
|----------|---|------|
| 1        | ฐานะของสหกรณ์เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2512  | 39   |
| 2        | จำนวนสมาชิก ร้อยละและการเปลี่ยนแปลงของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร<br>จตุรัส และสมาชิกสหกรณ์การเกษตรทั่วประเทศ                          | 47   |
| 3        | จำนวนร้อยละของการเปลี่ยนแปลงทุนเรือนหุ้นของสหกรณ์การเกษตรจตุรัส   | 49   |
| 4        | การรับฝากเงินของสหกรณ์การเกษตรจตุรัส และร้อยละการเปลี่ยนแปลง<br>เปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยสหกรณ์การเกษตร                           | 51   |
| 5        | การให้เงินกู้แก่สมาชิกสหกรณ์การเกษตรจตุรัส และร้อยละการเปลี่ยนแปลง<br>เปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตรทั่วประเทศ        | 53   |
| 6        | การจัดหาสินค้ามาจำหน่ายของสหกรณ์การเกษตรจตุรัส และร้อยละการ<br>เปลี่ยนแปลง เปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร             | 56   |
| 7        | การดำเนินธุรกิจรวบรวมผลผลิตและแปรรูปของสหกรณ์การเกษตรจตุรัส และ<br>ร้อยละการเปลี่ยนแปลงเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร | 59   |
| 8        | รายได้ ค่าใช้จ่าย กำไรสุทธิ และร้อยละการเปลี่ยนแปลงของสหกรณ์<br>การเกษตรจตุรัส  | 61   |
| 9        | รายได้ ค่าใช้จ่าย กำไรสุทธิ ของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสเปรียบเทียบกับ<br>ค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร                                 | 63   |

## สารบัญตาราง (ต่อ)

| ตารางที่ |   | หน้า |
|----------|---|------|
| 10       | สรุปผลการวิเคราะห์ความสามารถในการก่อกำเนิดของสหกรณ์การเกษตรจตุรัส<br>เปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร             | 72   |
| 11       | ผลการวิเคราะห์อัตราส่วนแสดงความสามารถในการใช้สินทรัพย์ของสหกรณ์<br>การเกษตรจตุรัสเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร | 76   |
| 12       | ผลการวิเคราะห์อัตราส่วนแสดงประสิทธิภาพในการทำกำไรของสหกรณ์<br>การเกษตรจตุรัสเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร      | 86   |
| 13       | ผลการวิเคราะห์อัตราส่วนแสดงสภาพคล่องของสหกรณ์การเกษตรจตุรัส<br>เปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร                   | 91   |
| 14       | อัตราส่วนทางการเงินเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตรจตุรัส เปรียบเทียบกับ<br>ค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร                             | 93   |

## สารบัญภาพ

| ภาพที่ |   | หน้า |
|--------|---|------|
| 1      | หลักพื้นฐานของ CAMEL Analysis   | 19   |
| 2      | แผนผังแสดงโครงสร้างการบริหารงานของสหกรณ์การเกษตรจตุรัส จำกัด  | 43   |
| 3      | จำนวนสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร                          | 48   |
| 4      | ทุนเรือนหุ้นของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร                         | 50   |
| 5      | การรับฝากเงินของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร                        | 52   |
| 6      | การให้เงินกู้แก่สมาชิกของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร               | 54   |
| 7      | การดำเนินธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่ายของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร  | 57   |
| 8      | การดำเนินธุรกิจรวบรวมผลผลิตและแปรรูปของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร | 60   |
| 9      | รายได้ ค่าใช้จ่าย กำไรสุทธิ ของสหกรณ์การเกษตรจตุรัส   | 62   |
| 10     | รายได้ ค่าใช้จ่าย กำไรสุทธิ ของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร         | 64   |

## สารบัญภาพ (ต่อ)

| ภาพที่ |  | หน้า |
|--------|--|------|
| 11     | อัตราส่วนหนี้สินต่อทุนของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร                | 67   |
| 12     | อัตราส่วนทุนสำรองต่อสินทรัพย์ของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร         | 68   |
| 13     | อัตราส่วนการเติบโตของทุนสหกรณ์ของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร        | 69   |
| 14     | อัตราส่วนการเติบโตของหนี้สินของสหกรณ์ของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยสหกรณ์การเกษตร    | 70   |
| 15     | อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร | 71   |
| 16     | อัตราหมุนของสินทรัพย์ของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร                 | 74   |
| 17     | อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร             | 75   |
| 18     | อัตราการเติบโตของสินทรัพย์ของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร            | 76   |
| 19     | อัตรากำไรต่อสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร                    | 78   |

### สารบัญญภาพ (ต่อ)

| ภาพที่ |  | หน้า |
|--------|--|------|
| 20     | อัตราเงินออมต่อสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร                                     | 79   |
| 21     | อัตราหนี้สินต่อสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร                                     | 80   |
| 22     | อัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร | 81   |
| 23     | อัตรากำไรสุทธิของทุนสำรองของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร                                 | 82   |
| 24     | อัตรากำไรสุทธิของทุนสะสมอื่นของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร                              | 83   |
| 25     | อัตรากำไรสุทธิของกำไรของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร                                     | 84   |
| 26     | อัตรากำไรสุทธิของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร  | 85   |
| 27     | อัตราส่วนทุนหมุนเวียนของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสจำกัดเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร                                | 89   |
| 28     | อัตราส่วนหมุนของสินค้าของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร                                    | 90   |

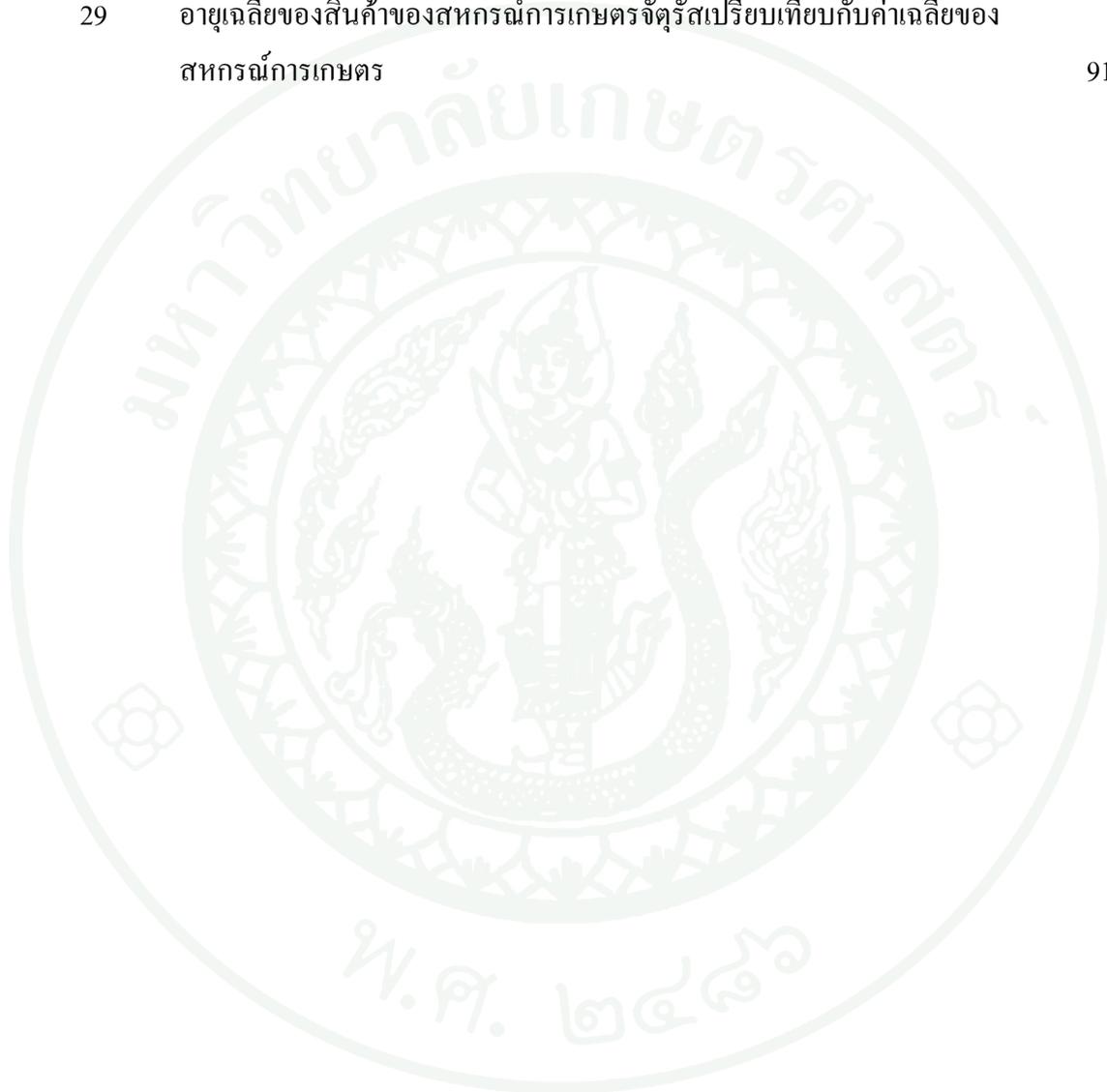
### สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่

หน้า

- 29 อายุเฉลี่ยของสินค้าของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร

91



# บทที่ 1

## บทนำ

### ความสำคัญของปัญหา

สหกรณ์การเกษตร จัดว่าเป็นองค์กรธุรกิจรูปแบบหนึ่งที่มีความสำคัญในระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ คือ เกษตรกรผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ดังนั้นการดำเนินธุรกิจในภาคเกษตรกรรมจึงมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศอย่างเลี่ยงไม่ได้ สหกรณ์การเกษตรจึงถูกจัดตั้งขึ้น โดยมีเป้าหมายเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรซึ่งส่วนมากจะเป็นผู้ที่มีความอ่อนแอทางเศรษฐกิจ ฐานะยากจน ขาดแคลนเงินทุน ให้ได้เข้ามารวมกลุ่มกันให้เกิดพลังในการผลิตและการดำเนินการด้านการตลาด เพื่อให้เกษตรกรเหล่านี้ได้มีความกินดีอยู่ดีเพิ่มมากขึ้น และสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ท่ามกลางกระแสการแข่งขันอย่างรุนแรงของระบบเศรษฐกิจในปัจจุบัน

สหกรณ์การเกษตรเองก็เป็นเช่นเดียวกันกับธุรกิจทั่วไป ที่จำเป็นจะต้องมีการวางแผนงานที่ดี เป็นไปอย่างรอบคอบ และการที่สหกรณ์จะประสบความสำเร็จในการดำเนินงานได้ จะต้องประกอบไปด้วยหลายๆ องค์ประกอบรวมกัน ทั้งทางด้านบุคลากรที่มีความเกี่ยวข้องกับสหกรณ์ เช่น การมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์ การดำเนินการของเจ้าหน้าที่สหกรณ์ และการบริหารงานของผู้จัดการสหกรณ์ ตลอดจนการให้ความรู้และคำแนะนำต่างๆของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ รวมถึงการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพในด้านการเงิน และการตลาดของสหกรณ์อีกด้วย

จากหลายปัจจัยที่นำมาสู่ความสำเร็จของสหกรณ์ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น ปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการบริหารสหกรณ์ไปสู่ความสำเร็จคือ การบริหารจัดการด้านการเงินของสหกรณ์ หากสหกรณ์มีการบริหารจัดการด้านการเงินที่ดีและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ก็จะเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้การพัฒนาสหกรณ์เป็นไปอย่างมั่นคง มีการวางแผนธุรกิจที่เป็นระบบสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริหารและสมาชิกว่าต้องการที่จะให้สหกรณ์เติบโตไปในทิศทางใดและสามารถสร้างแผนการดำเนินธุรกิจที่ดีมีความเหมาะสมต่อสภาพของสหกรณ์และสอดคล้องต่อภาวะแวดล้อมในปัจจุบัน

สิ่งสำคัญที่ช่วยบ่งชี้แสดงถึงสถานะภาพการบริหารจัดการด้านการเงินของสหกรณ์ ก็คือ งบการเงิน ซึ่งเป็นการบันทึกถึงระบบการใช้จ่ายการหมุนเวียนต่างๆ และแสดงให้ผู้บริหารเห็นถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น

ในปัจจุบันเนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการพัฒนาในองค์ความรู้ต่างๆ ทำให้การเก็บข้อมูลตัวเลขต่างๆ สามารถทำได้อย่างสะดวกมากขึ้น และมีความหลากหลายมากขึ้น ทั้งข้อมูลที่เป็นชนิดและปริมาณ จึงค่อนข้างจะทำให้เกิดความสับสนแก่ผู้ที่ต้องการจะนำข้อมูลนั้นมาใช้ในการวางแผนทางการเงิน การวิเคราะห์ทางการเงินจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะเข้ามาเป็นตัวช่วยแปลงตัวเลขที่ทำให้ตัวเลขเหล่านั้นเกิดเป็นข้อมูลที่มีคุณค่า เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจทางการเงิน ดังนั้นผู้จัดการทางการเงินจึงจำเป็นต้องทราบจุดเด่นและจุดด้อยของธุรกิจ ในช่วงเวลาที่ผ่านมา และที่กำลังจะดำเนินต่อไป เพื่อที่จะได้นำเอาจุดเด่นนั้นมาปรับใช้ให้เกิดความเหมาะสมและแก้จุดด้อยต่างๆ ให้หมดไป

สหกรณ์การเกษตรจตุรัส จำกัด จังหวัดชัยภูมิ ได้ก่อตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มกันของเกษตรกรเพื่อให้เกิดพลังในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น จวบจนถึงปัจจุบัน สหกรณ์การเกษตรจตุรัส จำกัด เป็นสหกรณ์การเกษตรที่ได้รับมาตรฐานสหกรณ์ให้เป็นสหกรณ์ที่มีมาตรฐานในระดับ 1 ปัจจุบันมีจำนวนสมาชิกมากถึง 5,664 คน จำนวนหุ้น 58,724,280 หุ้น มูลค่าหุ้นรวมทั้งหมด 587,242,800 บาท ได้ทำหน้าที่ให้บริการด้านการเงิน และจัดหาสินค้ามาจำหน่ายให้แก่สมาชิก รวมถึงการรวบรวมผลผลิตของสมาชิกสหกรณ์ และมีกิจการอื่นๆอีกหลายอย่างที่มีความเกี่ยวข้องกับการอำนวยความสะดวกและช่วยเหลือเหล่าสมาชิก เช่น ป้อน้ำมัน โรงสีข้าว โภคังและห้องเย็นเก็บรักษาผลผลิตทางการเกษตร แต่จากการดำเนินการของสหกรณ์ที่ผ่านมา ถึงแม้ว่าสหกรณ์การเกษตรจตุรัส จำกัด จะเป็นสหกรณ์ที่ได้รับการจัดอันดับให้เป็นสหกรณ์ที่มีมาตรฐานในอันดับ 1 ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีต่อสหกรณ์ แต่การจะรักษาระดับมาตรฐานนี้เอาไว้ หรือพัฒนาสหกรณ์ให้ดียิ่งขึ้นไปในระดับที่สูงขึ้นไปอีกก็เป็นสิ่งที่พึงกระทำ โดยองค์ประกอบหลักที่จะนำพาสหกรณ์ไปสู่การพัฒนาอย่างมั่นคงและมีเสถียรภาพนั้นก็มิใช่มีอยู่หลายองค์ประกอบ หนึ่งในนั้นคือประสิทธิภาพด้านการเงินของสหกรณ์ จึงเป็นที่มาของการศึกษาวิเคราะห์ถึงประสิทธิภาพด้านการเงินของสหกรณ์ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากงบการเงินของสหกรณ์ที่ได้มีการลงบันทึกเอาไว้มาทำการวิเคราะห์ เพื่อศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงของสหกรณ์ และพิจารณาถึงสภาพปัจจุบันของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสเมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตรทั้งหมดของประเทศไทย เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษามาใช้ประกอบการวางแผนพัฒนาสหกรณ์

## วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. วิเคราะห์ฐานะการเงินของสหกรณ์การเกษตรจตุรัส จำกัด จังหวัดชัยภูมิ โดยพิจารณาจาก 4 มิติ ด้านการเงินตามวิธีการ CAMELS analysis ในระยะเวลา 15 ปี จากปี พ.ศ. 2536 - 2550
2. เปรียบเทียบอัตราส่วนทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรจตุรัส จำกัด จังหวัดชัยภูมิ กับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตรทั้งหมดในประเทศไทยที่สามารถตรวจสอบบัญชีและรวบรวมข้อมูลได้ในระหว่างปี พ.ศ. 2536-2550

## ขอบเขตของการวิจัย

1. สหกรณ์ที่นำมาวิเคราะห์ประสิทธิภาพทางการเงินคือ สหกรณ์การเกษตรจตุรัส จำกัด จังหวัดชัยภูมิ
2. การศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงอัตราส่วนทางการเงินของสหกรณ์จตุรัส จำกัด โดยการเปรียบเทียบกับอัตราส่วนทางการเงินเดิมของสหกรณ์การเกษตรทั้งหมดในประเทศไทยที่สามารถตรวจสอบบัญชีและรวบรวมข้อมูลได้ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2536-2550 ว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร และเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตรทั้งหมด เพื่อประเมินผลการดำเนินงาน โดยใช้อัตราส่วนทางการเงินนำมาวิเคราะห์ในมุมมองด้านการเงินทั้ง 4 มิติ จากแนวคิด CAMELS Analysis

## ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงประสิทธิภาพในการดำเนินการ การบริหารด้านการเงินของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสจำกัด เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรจตุรัส จำกัด ต่อไป
2. เป็นประโยชน์ต่อคณะกรรมการของสหกรณ์ หน่วยงานราชการของรัฐ เอกชน สมาชิกสหกรณ์ และประชาชนทั่วไปที่สนใจในการศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการเงินของสหกรณ์การเกษตร สามารถนำข้อมูลนี้ไปใช้ประกอบในการศึกษา

## นิยามศัพท์

**เงินทุนดำเนินงาน** หมายถึง หนี้สินและทุนของสหกรณ์ในงบดุล

**ผลตอบแทนต่อส่วนของทุน** หมายถึง ร้อยละของผลตอบแทนจากเงินลงทุนโดยใช้กำไรสุทธิเทียบกับทุนของสหกรณ์

**แหล่งของเงินทุน** หมายถึง แหล่งที่มาของเงินทุน จากงบดุล แบ่งเป็นทุนภายในสหกรณ์ (เงินรับฝากสมาชิก และทุนของสหกรณ์ ฯลฯ) และทุนภายนอกสหกรณ์ (เงินกู้ยืม เงินรับฝากจากสหกรณ์ และอื่นๆ)

**ทุนสำรองต่อสินทรัพย์** หมายถึง สัดส่วนของทุนสำรองเทียบกับสินทรัพย์รวมทั้งสิ้น

**สัดส่วนหนี้สินทั้งสิ้นต่อทุน** หมายถึง การเทียบสัดส่วนระหว่างหนี้สินทั้งสิ้นกับทุนของสหกรณ์ จากงบดุล

**การเติบโตของสหกรณ์/หนี้สิน** หมายถึง อัตราการเพิ่ม/ลดทุนของสหกรณ์และหนี้สิน เทียบปีปัจจุบันกับปีก่อน

**สินทรัพย์** หมายถึง สินทรัพย์ทั้งสิ้น ประกอบด้วย สินทรัพย์หมุนเวียน+สินทรัพย์ถาวร+สินทรัพย์อื่น โดยดูจากงบดุล

**ผลตอบแทนต่อสินทรัพย์** หมายถึง ร้อยละของผลตอบแทนจากการลงทุนโดยกำไรจากการดำเนินงานเทียบกับสินทรัพย์ทั้งสิ้นถัวเฉลี่ย

**การลงทุนในสินทรัพย์** หมายถึง การลงทุนในสินทรัพย์ต่างๆ จากงบดุล

**อัตราการค้างชำระหนี้** หมายถึง ร้อยละของหนี้ค้างชำระ โดยหนี้ที่ชำระไม่ได้ตามกำหนดเทียบกับหนี้ที่ถึงกำหนดชำระ

**อัตราการหมุนของสินทรัพย์** หมายถึง รอบของการใช้สินทรัพย์ โดยยอดขาย/บริการ เทียบกับสินทรัพย์ทั้งสิ้นถัวเฉลี่ย

**การเติบโตของสินทรัพย์** หมายถึง อัตราการเพิ่ม/ลด ของสินทรัพย์ทั้งสิ้น เทียบปีปัจจุบัน กับปีก่อน

**โครงสร้างธุรกิจ** หมายถึง จำนวนสมาชิก ขนาดของสหกรณ์ และธุรกิจสหกรณ์

**ขนาดสหกรณ์** หมายถึง เกณฑ์ขนาดสหกรณ์ที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์บัญญัติเอาไว้

**ธุรกิจสหกรณ์** หมายถึง ปริมาณธุรกิจ(มูลค่าธุรกิจ) และร้อยละของธุรกิจสหกรณ์ที่ขยาย เพิ่มระหว่างปีของแต่ละธุรกิจ (รับฝากเงิน ให้เงินกู้ จัดสินค้ามาจำหน่าย รวบรวมผลิตผลและ ให้บริการ)

**การเติบโตของธุรกิจ** หมายถึง อัตราการเพิ่ม/ลดปริมาณธุรกิจรวม เทียบปีปัจจุบันกับปีก่อน

**อัตรากำไรสุทธิ** หมายถึง ร้อยละของการทำกำไร โดยใช้กำไรสุทธิเทียบกับยอดขาย/บริการ โดยดูจากงบกำไรขาดทุน

**กำไร/ขาดทุน** หมายถึง กำไรสุทธิหรือขาดทุนสุทธิของสหกรณ์ในรอบปีปัจจุบัน

**รายได้** หมายถึง รายได้รวมทุกรายการในงบกำไรขาดทุน

**ค่าใช้จ่าย** หมายถึง ค่าใช้จ่ายรวมทุกรายการในงบกำไรขาดทุน

**อัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อ** หมายถึง ร้อยละของค่าใช้จ่ายดำเนินงานเทียบกับกำไรก่อนหักค่าใช้จ่าย

**อัตราเฉลี่ยต่อสมาชิก** หมายถึง ค่าเฉลี่ยโดยรวมต่อคน

**กำไรต่อสมาชิก** หมายถึง ค่าเฉลี่ยกำไรต่อคน คำนวณจากกำไรสุทธิหารด้วยจำนวนสมาชิก

**เงินออมต่อสมาชิก** หมายถึง ค่าเฉลี่ยเงินออมต่อคน คำนวณจากกำไรสุทธิหารด้วยจำนวนสมาชิก

**หนี้สินต่อสมาชิก** หมายถึง ค่าเฉลี่ยหนี้ต่อคน คำนวณจากลูกหนี้เงินกู้ยืมของสมาชิกรวมกับลูกหนี้การค้าของสมาชิก และลูกหนี้อื่นๆของสมาชิก จากนั้นหารด้วยจำนวนสมาชิก

**การเติบโตกำไร/ทุนสำรอง/ทุนสะสมอื่น** หมายถึง อัตราการเพิ่ม/ลดทุนของกำไร/ทุนสำรอง/ทุนสะสมอื่น เทียบกับปีปัจจุบัน

**อัตราส่วนทุนหมุนเวียน** หมายถึง อัตราส่วนวัดสภาพคล่องทางการเงิน โดยสินทรัพย์หมุนเวียนเทียบกับหนี้สินหมุนเวียน โดยดูจากงบดุล

**ร้อยละของสินทรัพย์หมุนเวียน** หมายถึง ร้อยละของรายการสินทรัพย์หมุนเวียนต่างๆ เทียบกับสินทรัพย์หมุนเวียนรวมทั้งสิ้น ดูจากงบดุล

**อัตราลูกหนี้เงินกู้ระยะสั้นที่ชำระหนี้** หมายถึง ร้อยละของลูกหนี้เงินกู้ระยะสั้นที่ชำระได้ตามกำหนด เทียบกับหนี้ถึงกำหนดชำระได้ตามกำหนดต่อหนี้ถึงกำหนดชำระ

**ร้อยละของหนี้สินหมุนเวียน** หมายถึง ร้อยละของรายการหนี้สินหมุนเวียนต่างๆ เทียบกับหนี้สินหมุนเวียนรวมทั้งสิ้น ดูจากงบดุล

**ระยะเวลา** หมายถึง การคำนวณอายุเฉลี่ยของสินค้าที่จำหน่ายออกมาได้

## บทที่ 2

### การตรวจเอกสาร

#### แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

**CAMELS analysis** กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (2548) ได้อธิบายว่า CAMELS analysis คือวิธีการวิเคราะห์ที่ได้รับการออกแบบให้เป็นเครื่องมือวัดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และต่อมาได้พัฒนาเป็นเครื่องมือทางการเงินเพื่อสร้างสัญญาณเตือนภัยล่วงหน้า (Early Warning System) โดยอักษรแต่ละตัวของคำว่า CAMELS จะทำหน้าที่เฝ้าดูแลแต่ละเรื่องที่แตกต่างกัน แต่ทุกตัวล้วนมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน และมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร องค์ประกอบที่สำคัญในมุมมอง 6 มิติ ของ CAMELS มีดังนี้

#### มิติที่ 1 : C- Capital strength : ความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยง

ความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยงหรือความเข้มแข็งของเงินทุน เป็นการวิเคราะห์แหล่งเงินทุน ที่สามารถรองรับ หรือป้องกันผลกระทบจากความเสี่ยงด้านธุรกิจ และการเงินที่เกิดขึ้นกับสหกรณ์ เงินทุนดำเนินงานของสหกรณ์ อันประกอบด้วย ทุนเรือนหุ้น ทุนสำรอง ทุนสะสม ตามระเบียบข้อบังคับ กำไรสุทธิ และการจัดหาเงินทุนในรูปแบบของการก่อหนี้ผูกพัน

ความเพียงพอและความเข้มแข็งของเงินทุน จะเน้นจากแหล่งเงินทุนภายในของสหกรณ์เป็นหลัก การมีทุนของสหกรณ์ควรมีลักษณะที่ไม่สามารถถอนได้และไม่ผูกพันที่จ่ายผลตอบแทนหากเงินทุนจากภายนอก(เงินกู้ยืม)มากกว่าเงินทุนของสหกรณ์ แสดงว่าทุนของสหกรณ์ไม่เพียงพอและมีภาระผูกพันทางการเงิน ผู้บริหารสหกรณ์จะต้องเพิ่มความระมัดระวังในการใช้ทุนเพื่อสร้างรายได้รองรับ

ความเสี่ยงของเงินทุน การก่อหนี้ในอัตราที่ไม่สามารถชำระหนี้ได้ด้วยทุนของสหกรณ์มีความเสี่ยง จากสัดส่วนหนี้สินทั้งสิ้นต่อทุนของสหกรณ์ ถ้าผลหนี้้น้อยกว่าทุนของสหกรณ์ย่อมสามารถที่จะรองรับหนี้ได้ด้วยตัวเอง และสร้างความมั่นใจให้กับเจ้าหนี้ หากผลหนี้มากกว่าทุน

ของสหกรณ์มีความเสี่ยงจำเป็นต้องมีการระดมทุน และบริหารสินทรัพย์เพื่อสร้างรายได้รองรับความเสี่ยง

การให้ผลตอบแทน ผลตอบแทนมากหรือน้อย วัลจากอัตราผลกำไรต่อส่วนของทุนสหกรณ์ หากมีอัตราสูงแสดงว่าทุนสามารถไปสร้างรายได้ได้ดี หรือลงทุนในสินทรัพย์คุณภาพดีเพื่อสร้างรายได้ อัตราส่วนที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ คือ อัตราส่วนวิเคราะห์ความสามารถในการก่อหนี้ (Leverage Ratios) ได้แก่

### 1. อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน

อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน แสดงให้เห็นถึงสัดส่วนของหนี้สินต่อทุน ซึ่งสะท้อนให้เห็นความสามารถในการชำระหนี้ของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร อัตราส่วนที่ค่อนข้างต่ำจะแสดงให้เห็นถึงความเพียงพอของเงินทุนในการชำระหนี้สินของเกษตรกร/กลุ่มเกษตรกร ถ้าอัตราส่วนดังกล่าวสูงเท่าใด แสดงว่า สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรก็มีความเสี่ยงสูงที่จะไม่สามารถชำระหนี้ต่อเจ้าหนี้ได้ สูตรที่ใช้ในการคำนวณคือ

$$\text{อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน (เท่า)} = \frac{\text{หนี้สินทั้งสิ้น}}{\text{ทุนของสหกรณ์}}$$

### 2. อัตราส่วนทุนสำรองต่อสินทรัพย์

อัตราส่วนทุนสำรองต่อสินทรัพย์ แสดงให้เห็นถึงสัดส่วนของทุนสำรองต่อสินทรัพย์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการมีทุนที่ไม่สามารถถอนได้ ยกเว้นไว้แต่เป็นการชดเชยการขาดทุน และไม่มีภาระผูกพันที่จะจ่ายผลตอบแทน (ทุนสำรอง) หากอัตราส่วนดังกล่าวต่ำ สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรก็จะมีความเสี่ยงสูง สูตรที่ใช้ในการคำนวณคือ

$$\text{อัตราส่วนทุนสำรองต่อสินทรัพย์ (เท่า)} = \frac{\text{ทุนสำรอง}}{\text{สินทรัพย์}}$$

### 3. อัตราการเติบโตของทุนสหกรณ์

อัตราการเติบโตของทุนของสหกรณ์ แสดงให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้น (เติบโต) หรือลดลง (ถดถอย) ของทุนสหกรณ์ อัตราส่วนดังกล่าวแสดงถึงการเติบโตที่มากขึ้น สูตรที่ใช้ในการคำนวณคือ

$$\text{อัตราการเติบโตของทุนสหกรณ์ (\%)} = \frac{\text{ทุนของสหกรณ์ปีปัจจุบัน} - \text{ทุนของสหกรณ์ปีก่อน}}{\text{ทุนของสหกรณ์ปีก่อน}} \times 100$$

### 4. อัตราเติบโตของหนี้

อัตราการเติบโตของหนี้ แสดงให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้น (เติบโต) หรือลดลง (ถดถอย) ของหนี้สินทั้งสิ้น ยิ่งอัตราส่วนดังกล่าวสูงเท่าใด จะแสดงให้เห็นถึงการเติบโตที่มากขึ้น สูตรที่ใช้ในการคำนวณคือ

$$\text{อัตราการเติบโตของหนี้ (\%)} = \frac{\text{หนี้สินทั้งสิ้นปีปัจจุบัน} - \text{หนี้สินทั้งสิ้นปีก่อน}}{\text{หนี้สินทั้งสิ้นปีก่อน}} \times 100$$

### 5. อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของทุน

อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของทุน จะเป็นตัวบอกให้ทราบถึงผลตอบแทนที่ได้รับจากการลงทุน สูตรที่ใช้ในการคำนวณคือ

$$\text{อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของทุน (\%)} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ทุนของสหกรณ์ถัวเฉลี่ย}} \times 100$$

## มิติที่ 2 : A - Asset quality : คุณภาพของสินทรัพย์

คุณภาพของสินทรัพย์เป็นการวิเคราะห์ว่าสินทรัพย์ที่ลงทุนไป ได้ก่อให้เกิดรายได้แก่ สหกรณ์อย่างไร และได้ถูกใช้ไปอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ สินทรัพย์ที่ใช้ในการวัดประสิทธิภาพ เช่น ลูกหนี้ สินค้าคงคลัง และสินทรัพย์รวม

การลงทุนในสินทรัพย์ มีความเสี่ยงหรือไม่ก่อให้เกิดรายได้ หรือจมอยู่ในทรัพย์สินที่เกิน ความต้องการ เช่น สินค้า เงินฝากธนาคาร อาจส่งผลถึงสภาพคล่องทางการเงินของสหกรณ์ คุณภาพของสินทรัพย์ มุ่งเน้นไปที่สินทรัพย์ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ความเพียงพอของสำรองต่อ การด้อยคุณภาพของสินทรัพย์ เพื่อป้องกันผลกระทบต่อฐานะการเงินของสหกรณ์ เช่น กรณีของ การมีหนี้ที่ค้างชำระและสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL) มีการสำรองหนี้หรือไม่ สูงเกินไปหรือ ต่ำเกินไป

สินทรัพย์นำไปสร้างรายได้และการให้ผลตอบแทน คุณภาพสินทรัพย์ที่ดีจะสามารถแปลง ไปเป็นรายได้ สินทรัพย์หมุนไปก็รอบ ให้ผลตอบแทนเท่าไร วัดจากอัตรากำไร หรือรายได้ต่อ สินทรัพย์ หากอัตราสูง แสดงว่าคุณภาพสินทรัพย์ดีทำให้มีรายได้เข้ามา หากอัตราต่ำแสดงว่า สินทรัพย์ด้อยคุณภาพไม่ก่อให้เกิดรายได้ สหกรณ์ต้องบริหารสินทรัพย์ดังกล่าวให้เกิด ประสิทธิภาพและมีสภาพคล่อง

อัตราส่วนที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ คือ อัตราส่วนวิเคราะห์ความสามารถในการใช้ สินทรัพย์ (Activity Ratios) ได้แก่

### 1. อัตราการค้างชำระ

อัตราการค้างชำระ แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการจัดเก็บหนี้ของสหกรณ์ หากอัตราส่วนดังกล่าวต่ำ แสดงว่ากิจการสหกรณ์มีการติดตามการค้างชำระหนี้ได้เป็นอย่างดี สูตรที่ใช้ในการคำนวณคือ

$$\text{อัตราค้างชำระ (\%)} = \frac{\text{หนี้สินที่ไม่สามารถชำระได้ตามกำหนด} \times 100}{\text{หนี้สินที่ถึงกำหนดชำระ}}$$

## 2. อัตราหมุนของสินทรัพย์

อัตราหมุนของสินทรัพย์ เป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดความมีประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์ที่มีอยู่เพื่อก่อให้เกิดรายได้ สร้างยอดขาย/บริการมีประสิทธิภาพเต็มที่หรือไม่เพียงใด การลงทุนในสินทรัพย์สอดคล้องกับยอดขาย/บริการหรือไม่ สูตรที่ใช้ในการคำนวณคือ

$$\text{อัตราหมุนของสินทรัพย์} = \frac{\text{ขาย/บริการ}}{\text{สินทรัพย์ทั้งสิ้นถัวเฉลี่ย}}$$

## 3. อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์

อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นถึงผลตอบแทนจากการใช้สินทรัพย์ว่าได้รับผลตอบแทนเพียงพอหรือไม่ โดยจะเป็นตัวชี้ให้เห็นถึงการใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์เพื่อก่อให้เกิดกำไรจากการดำเนินงาน แสดงให้เห็นว่าทุกๆ 100 บาทที่ได้ลงทุนในสินทรัพย์นั้นสามารถก่อให้เกิดกำไรจากการดำเนินงานกี่บาทในรอบระยะเวลาบัญชีนั้นๆ สูตรที่ใช้ในการคำนวณคือ

$$\text{อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (\%)} = \frac{\text{กำไรจากการดำเนินงาน} \times 100}{\text{สินทรัพย์ทั้งสิ้นถัวเฉลี่ย}}$$

## 4. อัตราการเติบโตของสินทรัพย์

อัตราการเติบโตของสินทรัพย์ แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้น (เติบโต) หรือลดลง (ถดถอย) ของสินทรัพย์ ยิ่งอัตราส่วนดังกล่าวสูงเท่าใด สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรก็มีการเติบโตของสินทรัพย์เพิ่มมากขึ้นจากปีก่อนเท่านั้น สูตรที่ใช้ในการคำนวณคือ

$$\text{อัตราการเติบโตของสินทรัพย์ (\%)} = \frac{\text{สินทรัพย์ปีปัจจุบัน} - \text{สินทรัพย์ปีก่อน}}{\text{สินทรัพย์ปีก่อน}} \times 100$$

### มิติที่ 3: M- Management ability: ชีตความสามารถในการบริการ

ชีตความสามารถในการบริหารงานเป็นการวิเคราะห์ถึงความสามารถในการบริหารงานของฝ่ายบริหารในการวางกลยุทธ์ และจัดโครงสร้างองค์กรในการนำพองค์กรให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกิจการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลท่ามกลางสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมที่กิจการเผชิญอยู่

**การบริหารและจัดโครงสร้างธุรกิจ** ทุกธุรกิจต้องมีความสมดุลกัน ประเภทของสหกรณ์กับโครงสร้างของธุรกิจต้องมีความเหมาะสมและสอดคล้องกันตาม พ.ร.บ. สหกรณ์ เช่น สหกรณ์ประเภทการเกษตรจะเน้นไปที่ธุรกิจซื้อกับธุรกิจขาย ทั้งนี้การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

**ชีตความสามารถการบริหารงานและการควบคุมภายใน** พิจารณาจากการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ และมีการควบคุมภายในที่ดี ซึ่งมีผลต่อสภาพคล่อง และการทำกำไรของสหกรณ์ บทบาทการบริหารในอนาคตต่อภาวะการแข่งขันเพื่อการวางแผนในอนาคต

อัตราส่วนที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่

#### 1. อัตราการเติบโตของธุรกิจ

เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการบริหารธุรกิจโดยวัดจากมูลค่าธุรกิจที่เพิ่มขึ้น หรือ ลดลง ยิ่งอัตราส่วนดังกล่าวสูงเท่าใด สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรก็จะมีอัตราการเติบโตของธุรกิจมากขึ้นเท่านั้น สูตรที่ใช้ในการคำนวณคือ

$$\text{อัตราการเติบโตธุรกิจ (\%)} = \frac{\text{มูลค่าธุรกิจปีปัจจุบัน} - \text{มูลค่าธุรกิจปีก่อน}}{\text{มูลค่าธุรกิจปีก่อน}} \times 100$$

## 2. แนวโน้มปีหน้า

เป็นการคาดการณ์/พยากรณ์ หรือประมาณการธุรกิจในอนาคตด้วยการนำข้อมูลของธุรกิจในอดีตมาคำนวณโดยใช้โปรแกรม Excel หรือ SPSS

### มิติที่ 4: E-Earning sufficiency

การทำกำไรเป็นการวิเคราะห์ถึงความสามารถในการแข่งขันของสหกรณ์ในธุรกิจที่สหกรณ์ดำเนินอยู่ ซึ่งจะประกอบไปด้วยการรักษาอัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงานให้ต่ำ และเพิ่มอัตรากำไรขั้นต้นในแต่ละธุรกิจให้มากที่สุด รวมทั้งวิเคราะห์ถึงคุณภาพและแนวโน้มของกำไรในอนาคตของสหกรณ์

ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับค่าใช้จ่าย กำไร และคุณภาพของกำไรขึ้นอยู่กับการบริหารควบคุมรายจ่ายอย่างมีประสิทธิภาพ เปรียบเทียบรายได้กับค่าใช้จ่ายที่รายการว่ามีกำไรขั้นต่ำหรือไม่ หากบริหารค่าใช้จ่ายได้ดีมีประสิทธิภาพกำไรสูง ตรงกันข้ามหากบริหารค่าใช้จ่ายไม่ดีไม่เหมาะสมกับรายได้ กำไรต่ำ รวมถึงอัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงานให้อยู่ในอัตราที่ต่ำ

วินัยทางการเงินมีผลต่อรายได้ ระบบสหกรณ์มิได้มุ่งเน้นที่กำไรเป็นหลักหากแต่มุ่งเน้นสมาชิกเป็นหลัก ซึ่งมีฐานะเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับบริการ กำไรจึงขึ้นอยู่กับความมีคุณภาพชีวิตที่ดีของสมาชิก หากสมาชิกมีอัตราหนี้สินมากกว่าเงินออม กำลังความสามารถในการชำระหนี้ของสมาชิกลดลง จะส่งผลกระทบต่อรายได้และฐานะทางการเงินของสหกรณ์

อัตราส่วนที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ คือ อัตราส่วนวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการทำกำไร (Profitability Ratios) ได้แก่

#### 1. อัตรากำไรต่อสมาชิก

อัตรากำไรต่อสมาชิก เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นถึงส่วนที่สมาชิกพึงได้รับผลจากการดำเนินงาน ซึ่งอัตราส่วนดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการทำกำไรของสหกรณ์ และกลุ่มเกษตรกรได้ชัดเจนกว่าพิจารณาเพียงกำไรอย่างเดียว โดยสูตรที่ใช้ในการคำนวณคือ

$$\text{กำไรต่อสมาชิก (บาท)} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{จำนวนสมาชิก}}$$

## 2. อัตราเงินออมต่อสมาชิก

อัตราเงินออมต่อสมาชิก เป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดศักยภาพของสมาชิกผู้ถือหุ้นในการเก็บออมเงินสะท้อนให้เห็นถึงการออมเงินของสมาชิก สูตรที่ใช้ในการคำนวณคือ

$$\text{เงินออมต่อสมาชิก (บาท)} = \frac{\text{เงินออมของสมาชิก}}{\text{จำนวนสมาชิก}}$$

## 3. อัตราหนี้สินต่อสมาชิก

อัตราหนี้สินต่อสมาชิก เป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดความเสี่ยงในการก่อหนี้สินของสมาชิก ยิ่งอัตราส่วนดังกล่าวสูงเท่าใด สหกรณ์ก็มีความเสี่ยงในการเรียกเก็บหนี้จากสมาชิกมากขึ้นเท่านั้น สูตรที่ใช้ในการคำนวณคือ

$$\text{หนี้สินต่อสมาชิก (บาท)} = \frac{\text{หนี้สินทั้งสิ้นของสมาชิก}}{\text{จำนวนสมาชิก}}$$

## 4. อัตราค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานต่อกำไร

อัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงาน เป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดความสามารถในการบริหารค่าใช้จ่ายดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ ยิ่งอัตราส่วนดังกล่าวต่ำเท่าใด กิจกรรมสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรก็จะมีประสิทธิภาพในการบริหารค่าใช้จ่ายดำเนินงานมากขึ้น สูตรที่ใช้ในการคำนวณคือ

$$\text{อัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงาน (\%)} = \frac{\text{ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน}}{\text{กำไรสุทธิ} + \text{ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน}} \times 100$$

### 5. อัตราการเติบโตของทุนสำรอง

อัตราการเติบโตของทุนสำรอง แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้น (เติบโต) หรือลดลง (ถดถอย) ของกำไรสุทธิ ยิ่งอัตราส่วนดังกล่าวสูงเท่าใด กิจกรรมสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรก็มีประสิทธิภาพในการบริหารงานมากขึ้นจากปีก่อนเท่านั้น สูตรที่ใช้ในการคำนวณคือ

$$\text{อัตราการเติบโตของทุนสำรอง} = \frac{\text{ทุนสำรองปีปัจจุบัน} - \text{ทุนสำรองปีก่อน}}{\text{ทุนสำรองปีก่อน}} \times 100$$

### 6. อัตราการเติบโตของทุนสะสมอื่น

อัตราการเติบโตของทุนสะสมอื่น เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้น (เติบโต) หรือลดลง (ถดถอย) ของทุนสะสมอื่นๆจากปีก่อน ยิ่งอัตราส่วนดังกล่าวสูงเท่าใดจะแสดงให้เห็นว่าสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรมีความสามารถในการจัดสรรทุนตามระเบียบข้อบังคับและได้เพิ่มสูงขึ้นจากปีก่อนมากขึ้นเท่านั้น สูตรที่ใช้ในการคำนวณคือ

$$\text{อัตราการเติบโตของทุนสะสมอื่น (\%)} = \frac{\text{ทุนสะสมอื่นปีปัจจุบัน} - \text{ทุนสะสมอื่นปีก่อน}}{\text{ทุนสะสมอื่นปีก่อน}} \times 100$$

### 7. อัตราการเติบโตของกำไร

อัตราการเติบโตของกำไร เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้น (เติบโต) หรือลดลง (ถดถอย) ของกำไรสุทธิ ยิ่งอัตราการเติบโตของกำไรสูงขึ้นเท่าใด ยิ่งแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรมีประสิทธิภาพในการบริหารงานเพิ่มขึ้นจากปีก่อนมากขึ้นเท่านั้น สูตรที่ใช้ในการคำนวณคือ

$$\text{อัตราการเติบโตของกำไร (\%)} = \frac{\text{กำไรสุทธิปีปัจจุบัน} - \text{กำไรสุทธิปีก่อน}}{\text{กำไรสุทธิปีก่อน}} \times 100$$

## 8. อัตรากำไรสุทธิ

อัตรากำไรสุทธิ เป็นอัตราส่วนที่แสดงถึงความสามารถในการดำเนินงานของธุรกิจว่ามีผลกำไรสุทธิเมื่อเทียบกับยอดขายหรือบริการมากน้อยเพียงใด อัตราส่วนนี้จะแสดงให้เห็นว่าการขายสินค้า/บริการของสหกรณ์ทุกๆ 100 บาท จะก่อให้เกิดกำไรสุทธิเท่าใด ถ้าอัตราส่วนที่ได้มีค่าสูงจะแสดงให้เห็นว่าสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรมีความสามารถในการทำกำไรสูง สูตรที่ใช้คำนวณคือ

$$\text{อัตรากำไรสุทธิ (\%)} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ขาย/บริการ}} \times 100$$

### มิติที่ 5: L-Liquidity : สภาพคล่อง

สภาพคล่อง หรือความเพียงพอต่อความต้องการใช้เงิน เป็นการพิจารณาความเพียงพอของเงินสด หรือสินทรัพย์ที่มีสภาพใกล้เคียงกับเงินสด รวมถึงสินทรัพย์อื่นที่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ง่าย สภาพคล่องจะวัดได้จากอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน ซึ่งคำนวณได้จากสัดส่วนระหว่างสินทรัพย์หมุนเวียนกับหนี้สินหมุนเวียน หากสหกรณ์มีความเสี่ยงของเงินทุนสหกรณ์จำเป็นต้องรักษาสภาพคล่องให้สูงเพียงพอ เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาการขาดสภาพคล่องทางการเงิน

ความเพียงพอของสินทรัพย์ในการแปลงสภาพเป็นเงินสด ความเพียงพอของสภาพคล่องต่อความต้องการใช้เงิน พิจารณาจากสินทรัพย์หมุนเวียนต่อหนี้สินหมุนเวียน หากสินทรัพย์หมุนเวียนมากกว่า ถือว่ามีสภาพคล่องดี หรือมีความเพียงพอต่อความต้องการใช้เงิน อย่างไรก็ตามต้องพิจารณาตัวสินทรัพย์หมุนเวียนที่สามารถแปลงเป็นเงินสดได้เร็วด้วย

ความสัมพันธ์ระหว่างสินทรัพย์สภาพคล่องกับความผูกพันทางการเงิน เปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างสินทรัพย์สภาพคล่องกับภาระผูกพันทางการเงิน การมีสินทรัพย์สภาพคล่องดำรงไว้เพียงพอกับภาระผูกพันทางการเงิน หรือสหกรณ์มีแหล่งที่มาของกระแสเงินสดเพียงพอกับภาระผูกพันทางการเงินที่จะถึงกำหนดหรือไม่ สาเหตุหลักของการขาดสภาพคล่องนั้นมาจากการบริหารสินทรัพย์และหนี้สินไม่ดีพอ รวมถึงปัญหาจากผลการดำเนินงาน เช่น มีภาระหนี้สินระยะสั้นมาก การถอนเงินมากกว่าปกติ การนำเงินกู้ยืมระยะสั้นไปให้กู้ระยะยาว เป็นต้น ครอบของ

การเปลี่ยนแปลงเป็นเงินสด หรือกระแสเงินสดเข้ามาเพียงพอหรือไม่ เช่น อัตราลูกหนี้เงินกู้ระยะสั้นที่สามารถชำระหนี้ได้ตามกำหนดต่อหนี้ถึงกำหนดชำระและอายุเฉลี่ยของสินค้า

อัตราส่วนที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ คือ อัตราส่วนวัดสภาพคล่องทางการเงิน (Liquidity Ratios) ได้แก่

### 1. อัตราส่วนทุนหมุนเวียน

อัตราส่วนทุนหมุนเวียน เป็นอัตราส่วนระหว่างสินทรัพย์หมุนเวียนและหนี้สินหมุนเวียน แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้นของสหกรณ์ โดยจากหนี้สิน 1 ส่วน จะมีสินทรัพย์ที่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดเพื่อชำระหนี้ได้กี่ส่วน สูตรที่ใช้ในการคำนวณคือ

$$\text{อัตราส่วนทุนหมุนเวียน (เท่า)} = \frac{\text{สินทรัพย์หมุนเวียน}}{\text{หนี้สินหมุนเวียน}}$$

### 2. อัตราหมุนของสินค้า (เฉพาะธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย)

อัตราหมุนของสินค้า เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นถึงจำนวนครั้งที่สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรสามารถจำหน่ายสินค้าได้ภายในงวดบัญชีนั้นๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวัดสภาพคล่องของสินค้าคงเหลือ ถ้าอัตราส่วนดังกล่าวมีค่ามากแสดงว่าสินค้าคงเหลือสามารถไปถึงยังมือผู้ซื้อได้เร็ว ซึ่งส่งผลต่อยอดขายของสหกรณ์ สินค้าสามารถจำหน่ายและเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ สูตรที่ใช้ในการคำนวณคือ

$$\text{อัตราหมุนของสินค้า (ครั้ง)} = \frac{\text{ต้นทุนสินค้าขาย}}{\text{สินค้าคงเหลือถัวเฉลี่ย}}$$

### 3. อายุเฉลี่ยสินค้า

อายุเฉลี่ยของสินค้าแสดงถึงระยะเวลาในการถือครองสินค้าจนถึงวันที่ขายสินค้า ถ้าระยะเวลาเฉลี่ยในการถือครองสินค้านั้นสั้น อาจแสดงว่าสินค้ามีโอกาสขายหรือ

เปลี่ยนเป็นเงินสดได้ซ้ำ ทั้งนี้ควรพิจารณาถึงประเภทของสินค้าด้วย เช่น สหกรณ์ร้านค้าขายของชำ อาจจะมีระยะเวลาเฉลี่ยในการถือครองสินค้าที่ค่อนข้างต่ำ ในขณะที่สหกรณ์การเกษตรขายเครื่องจักรอาจจะมีระยะเวลาเฉลี่ยในการถือครองสินค้าที่สูงกว่า เนื่องจากธุรกิจทั้งสองมีสินค้าที่ต่างประเภทกัน สูตรที่ใช้ในการคำนวณคือ

$$\text{อายุเฉลี่ยของสินค้า (วัน)} = \frac{365}{\text{อัตราหมุนของสินค้า}}$$

#### 4. อัตราลูกหนี้ระยะสั้นที่ชำระได้ตามกำหนด

อัตราลูกหนี้ระยะสั้นที่ชำระได้ตามกำหนด เป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดถึงความสามารถของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรในการเรียกเก็บหนี้สินคืนจากลูกหนี้ อัตราส่วนนี้แสดงให้เห็นทราบว่าจากลูกหนี้ระยะสั้นที่ถึงกำหนดชำระทุก ๆ 100 บาท จะสามารถชำระหนี้ได้ตามกำหนดกี่บาท ยิ่งอัตราส่วนดังกล่าวสูงเท่าใด แสดงให้เห็นว่าสหกรณ์มีความสามารถในการเรียกเก็บหนี้จากสมาชิกได้ดีเท่านั้น สูตรที่ใช้ในการคำนวณคือ

$$\text{อัตราลูกหนี้ระยะสั้นที่ชำระได้ตามกำหนด} = \frac{\text{ลูกหนี้ระยะสั้นที่ชำระได้ตามกำหนด} \times 100}{\text{ลูกหนี้เงินกู้ที่ถึงกำหนดชำระ}}$$

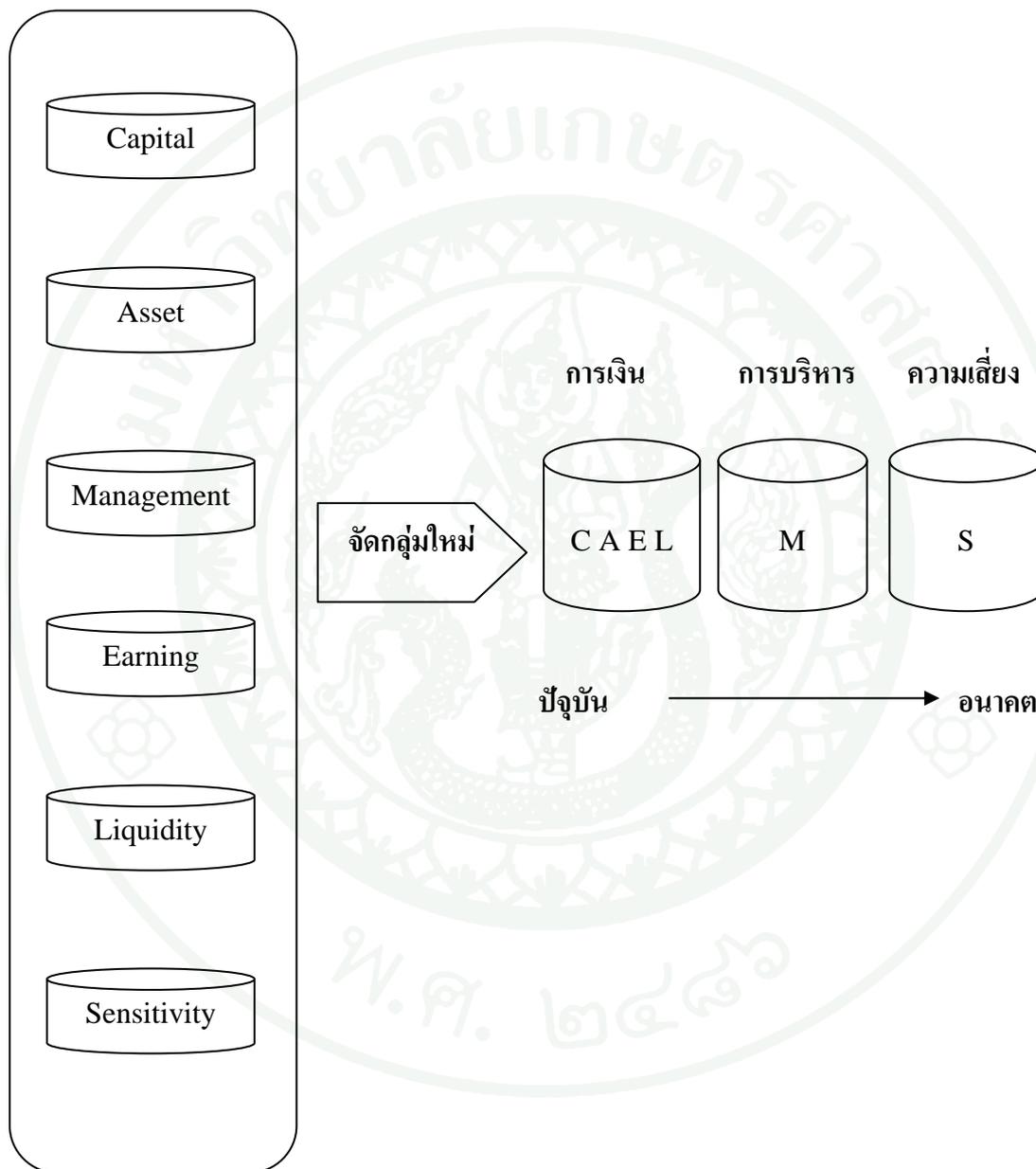
#### มิติที่ 6: S-Sensitivity: ผลกระทบของธุรกิจ

ผลกระทบที่มีต่อธุรกิจ คือ ปัจจัยเสี่ยงที่มีผลกระทบในแง่ลบต่อธุรกิจ

**ปัจจัยเสี่ยง** พิจารณาจากปัจจัยแวดล้อมของสหกรณ์ สาเหตุกรเกิดปัจจัยเสี่ยงอาจเกิดมาจากภาครัฐหรือจากสถานการณ์เศรษฐกิจทั่วไป ภาวะวิกฤติ ภัยธรรมชาติ คู่แข่งทางธุรกิจ นโยบายการเงินของรัฐ ระเบียบ ข้อบัญญัติ พ.ร.บ.ที่เกี่ยวข้อง สภาพตลาด เทคโนโลยี และวิทยาการใหม่ ๆ หากสหกรณ์ไม่สามารถวางแผนกลยุทธ์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ย่อมส่งผลกระทบต่อธุรกิจของสหกรณ์

ผลกระทบต่อธุรกิจ ผลกระทบจากปัจจัยเสี่ยงซึ่งประกอบไปด้วยการลดลงของรายได้ และการลดลงของต้นทุน

หลักคิดพื้นฐาน CAMELS



**CAMELS**

ภาพที่ 1 หลักคิดพื้นฐานของ CAMEL Analysis

ที่มา: กรมส่งเสริมสหกรณ์ (2548)

### ขั้นตอนการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน (สุมาลี คุณหะนันท์, 2546)

1. กำหนดเป้าหมายของการวิเคราะห์ให้ชัดเจนว่าวิเคราะห์ในฐานอะไร เพื่อใคร ต้องการอะไรจากการวิเคราะห์ และจะนำผลการวิเคราะห์ไปใช้อย่างไร
2. รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานและฐานะการเงินของกิจการที่ต้องการวิเคราะห์ให้พอเพียง
3. นำข้อมูลต่างๆที่รวบรวมมาจัดให้อยู่ในรูปแบบเดียวกัน เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบ
4. เลือกวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ให้เหมาะสมกับเป้าหมายที่ต้องการจากการวิเคราะห์ ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 4 วิธีคือ
  - 4.1 วิธีเปรียบเทียบทางการเงิน (Common Size)
  - 4.2 วิธีวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน (Ratios)
  - 4.3 วิธีวิเคราะห์แนวโน้ม (Trend)
  - 4.4 วิธีวิเคราะห์งบแสดงการเคลื่อนไหวของเงินทุน หรืองบแสดงแหล่งที่มาและการใช้ไปของเงินทุน (The source & Use of Funds Statement)
5. ทำการวิเคราะห์ตามวิธีการต่างๆที่เลือกแล้ว และแปลความจากผลการวิเคราะห์ที่ได้

อัตราส่วนทางการเงิน เพชรี ชุมทรัพย์ (2534) ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินว่า อัตราส่วนทางการเงินเป็นเครื่องมือที่นำมาใช้ประโยชน์ในการประเมินฐานะทางการเงิน ประสิทธิภาพทางการเงินและความสามารถในการทำกำไรของธุรกิจ ข้อมูลดิบที่ปรากฏในงบการเงิน โดยตรงไม่ค่อยมีความหมายนัก เช่น ยอดสินทรัพย์หมุนเวียน ปี พ.ศ. 2528 = 300,000 บาท แต่เมื่อมีการเปรียบเทียบระหว่างสินทรัพย์หมุนเวียนกับหนี้สินหมุนเวียน 300,000 บาท ต่อ 100,000

บาท หรือ 3 เท่าแล้ว ทำให้สามารถเข้าใจความหมายได้อย่างลึกซึ้งมากขึ้น คือ แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างสินทรัพย์หมุนเวียนกับหนี้สินระยะสั้น ทำให้ได้รู้ถึงความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้นอย่างคร่าวๆ ด้วย ในทางตรงกันข้ามถ้าเราจัดรายการที่ไม่มีความสัมพันธ์กันเลย มาเปรียบเทียบกับเจ้าหนี้การค้า ด้วยเหตุนี้การใช้อัตราส่วนเพื่อการวิเคราะห์จึงมีข้อพึงระลึกอยู่เสมอว่า ในการวิเคราะห์งบการเงินโดยใช้อัตราส่วน สิ่งสำคัญที่ผู้ทำการวิเคราะห์จะต้องทราบคือ จุดมุ่งหมายของผู้วิเคราะห์เองว่าต้องการที่จะทราบอะไรจากการวิเคราะห์ โดยข้อเท็จจริงแล้วอัตราส่วนจะไม่สิ้นสุดในตัวของมันเอง การวิเคราะห์จะต้องอาศัยอัตราส่วนอื่นที่เหมาะสมเข้ามาเสริมเพื่อค้นหาข้อเท็จจริงที่แฝงอยู่ในอัตราส่วนนั้นตามต้องการ การเลือกใช้อัตราส่วนที่เหมาะสมจะช่วยตอบคำถามสำคัญๆ ได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

สามารถแบ่งอัตราส่วนทางการเงินตามวัตถุประสงค์ทางด้านการบริหารเงินออกเป็น 4 ประการ คือ

1. อัตราส่วนวิเคราะห์ความคล่องตัว (Liquidity Ratios)
2. อัตราส่วนวิเคราะห์ความสามารถในการใช้สินทรัพย์ (Activity Ratios)
3. อัตราส่วนวิเคราะห์ความสามารถในการก่อหนี้ (Leverage Ratios)
4. อัตราส่วนวิเคราะห์ความสามารถในการทำกำไร (Profitability Ratios)

1. อัตราส่วนวัดความคล่องตัวการเป็นหนี้ ได้แก่

$$1.1 \text{ อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน} = \frac{\text{สินทรัพย์หมุนเวียน}}{\text{หนี้สินหมุนเวียน}}$$

เป็นอัตราส่วนที่นิยมใช้มากที่สุดและใช้เป็นเครื่องมือบ่งชี้ฐานะทางการเงินระยะสั้นของธุรกิจ ช่วยตอบคำถามในเรื่องความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้นได้ หากอัตราส่วนนี้ยิ่งสูงจะยิ่งแสดงให้เห็นว่ามีความคล่องตัวมาก ถ้าหากมองในแง่ของเจ้าหนี้ เหตุการณ์ลักษณะเช่นนี้เป็นเรื่องที่น่าพอใจ แต่ถ้าหากมองในฐานะของผู้บริหารที่มีความรอบคอบแล้ว เหตุการณ์ดังกล่าวอาจเป็นปัญหาได้ เนื่องจาก เป็นไปได้ว่า มีสินทรัพย์หมุนเวียนเกินความจำเป็น เป็นต้นว่าในการอธิบายทั่วไปแล้วมักจะกล่าวว่า อัตราส่วนนี้ 2:1 ถือว่าเหมาะสมแล้วในการนำมาใช้เป็นมาตรฐานในการวัด

$$1.2 \text{ อัตราส่วนสินทรัพย์คล่องตัว} = \frac{\text{เงินสด} + \text{เงินลงทุนชั่วคราว} + \text{ลูกหนี้}}{\text{หนี้สินหมุนเวียน}}$$

$$1.3 \text{ อัตราส่วนวัดความสามารถในการชำระภาระผูกพันแห่งหนี้ ได้แก่}$$

$$1.3.1 \quad \frac{\text{หนี้สินรวม}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

$$1.3.2 \quad \frac{\text{หนี้สินระยะยาว}}{\text{เงินลงทุนระยะยาว}}$$

$$1.3.3 \quad \frac{\text{หนี้สินรวม}}{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้น}}$$

$$1.3.4 \quad \frac{\text{ส่วนกำไรจากการดำเนินงาน}}{\text{ดอกเบี้ยจ่ายระหว่างปี}}$$

$$2. \text{ อัตราส่วนประเมินการบริหารเงินทุนหรือความสามารถในการใช้สินทรัพย์ ได้แก่}$$

$$2.1 \text{ ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บหนี้} = \frac{\text{ลูกหนี้}}{\text{ขายเชื่อต่อวัน}}$$

$$2.2 \text{ ระยะเวลาในการชำระหนี้แก่เจ้าหนี้} = \frac{\text{เจ้าหนี้การค้าถัวเฉลี่ย}}{\text{ซื้อต่อวัน}}$$

$$2.3 \text{ ความสัมพันธ์ระหว่างต้นทุนขายกับสินค้าถัวเฉลี่ย} = \frac{\text{ต้นทุนขาย}}{\text{สินค้าถัวเฉลี่ย}}$$

$$2.4 \text{ ความสัมพันธ์ระหว่างขายสินค้ากับปลายงวด} = \frac{\text{ขาย}}{\text{สินค้าปลายงวด}}$$

$$2.5 \text{ อัตราส่วนระหว่างสินค้าคงเหลือกับยอดขาย} = \frac{\text{สินค้าคงเหลือ}}{\text{ขาย}}$$

$$2.6 \text{ อัตราหมุนของสินทรัพย์ถาวร} = \frac{\text{ขาย}}{\text{สินทรัพย์ถาวร}}$$

3 อัตราส่วนวัดความสามารถในการทำกำไร ได้แก่

$$3.1 \text{ ผลตอบแทนขั้นต้น} = \frac{\text{กำไรขั้นต้น}}{\text{ยอดขาย}}$$

$$3.2 \text{ ผลตอบแทนจากการดำเนินงาน} = \frac{\text{กำไรจากการดำเนินงาน}}{\text{ยอดขาย}}$$

$$3.3 \text{ ผลตอบแทนจากกำไรสุทธิ} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ยอดขาย}}$$

$$3.4 \text{ ผลตอบแทนจากสินทรัพย์ถาวร} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

$$3.5 \text{ ผลตอบแทนสุทธิจากสินทรัพย์รวม} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

$$3.6 \text{ ผลตอบแทนจากสินทรัพย์ที่ใช้ดำเนินงาน} = \frac{\text{กำไรจากการดำเนินงาน}}{\text{สินทรัพย์ที่ใช้ในการดำเนินงาน}}$$

$$3.7 \text{ ผลตอบแทนจากเงินทุนส่วนของผู้ถือหุ้น} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{เงินทุนส่วนของผู้ถือหุ้น}}$$

## งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านการเงินของสหกรณ์ที่ได้เคยมีผู้รวบรวมออกมาเป็นเอกสารและงานวิจัยสามารถสรุปออกมาเสนอได้ ดังต่อไปนี้

วัฒนชัย พิมพ์สมาน (2519) ได้ศึกษาถึงคู่ทางในการพัฒนาสหกรณ์การเกษตรลำตะคอง จำกัด ปรากฏว่ายังคงมีสมาชิกที่มีทัศนคติที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับสหกรณ์อีกเป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่สมาชิกจะมีความคิดว่า สหกรณ์มีประโยชน์ในแง่ของการเป็นแหล่งให้บริการเงินกู้ในอัตราดอกเบี้ยต่ำเท่านั้น สำหรับบริการด้านอื่นๆนั้น สหกรณ์ยังคงไม่สามารถให้บริการแก่สมาชิกได้อย่างทั่วถึง และในการที่สมาชิกเสียดอกเบี้ยต่ำทำให้รายได้ของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของสหกรณ์ สูงกว่ารายได้ของเกษตรกรที่ไม่ได้เข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ การปรับปรุงการดำเนินการของสหกรณ์จะต้องมีความสะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการดำเนินงานด้านการรับซื้อและการรวบรวมผลผลิตของเกษตรกรมาเพื่อจัดจำหน่าย เพื่อให้ปริมาณธุรกิจส่วนใหญ่อยู่ในมือของสหกรณ์ สหกรณ์ควรส่งเสริมสมาชิกให้เกิดการออมทรัพย์ ซึ่งจะช่วยให้เกิดรายได้ที่แน่นอน นอกจากนี้ยังพบว่าสหกรณ์ยังไม่เข้าใจกลไกการดำเนินงานของสหกรณ์อย่างถูกต้องเท่าที่ควร สหกรณ์ควรที่จะให้การศึกษอบรมในด้านต่างๆที่เกี่ยวกับการดำเนินการของสหกรณ์ และ การศึกษอบรมเพื่อเผยแพร่เทคนิคต่างๆที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ

จำลอง ศิริเพ็ญพงศ์ (2524) ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยแห่งความสำเร็จของสหกรณ์การเกษตรสวนส้มบางมด จำกัด โดยได้แบ่งปัจจัยแห่งความสำเร็จออกเป็นสองกลุ่ม คือ

(1) ปัจจัยทางเศรษฐกิจและได้แบ่งปัจจัยทางเศรษฐกิจออกเป็นส่วนย่อยๆ อีกได้แก่ ฝ่ายบริการ ฝ่ายสมาชิก ฝ่ายสหกรณ์ และฝ่ายวัสดุอุปกรณ์

(2) ปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

จากผลการศึกษาปรากฏว่า จำนวนเงินที่สหกรณ์จ่ายให้แก่สมาชิกผู้ต่อคนเพิ่มขึ้น อัตราส่วนมูลค่าของผลผลิตที่สหกรณ์รับซื้อจากสมาชิกต่อมูลค่าผลผลิตที่สหกรณ์รับซื้อทั้งหมด

(ทั้งจากสมาชิกและเกษตรกรที่ไม่ใช่สมาชิก) เพิ่มขึ้นในอัตราส่วนที่คงที่ อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อทุน  
 ดำเนินการของสหกรณ์มีอัตราเพิ่มขึ้น จำนวนเงินฝากเพิ่มขึ้น มูลค่าธุรกิจต่อคนเพิ่มขึ้น ธุรกิจ  
 การขายเพิ่มสูงขึ้น แต่จำนวนเงินส่งคืนเปรียบเทียบกับเงินกู้ที่ถึงกำหนดชำระลดลง ดัชนี  
 ความสำเร็จของปัจจัยฝ่ายสมาชิกเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉลี่ยอัตราร้อยละ 16.59 และดัชนีความสำเร็จ  
 โดยส่วนรวมของสหกรณ์เพิ่มขึ้น โดยเฉลี่ยในอัตราส่วนร้อยละ 10.59 สำหรับปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจจัย  
 ทางเศรษฐกิจ พบว่า อุดมการณ์ของฝ่ายบริหารซึ่งประกอบด้วยความรู้ความเข้าใจในหลักสหกรณ์  
 ความภักดี ความศรัทธา ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน การเผยแพร่ความรู้ด้านสหกรณ์ทั้งหมด  
 ร้อยละ 100 ของคะแนนจริง ส่วนประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจร้อยละ 70 ของคะแนนจริง

ประกายศรี ศรีรุ่งเรือง (2524) ได้วิเคราะห์การดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ครู  
 เชียงราย จำกัด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิภาพในการดำเนินงานและการให้บริการของ  
 สหกรณ์ออมทรัพย์ครูเชียงราย จำกัด ที่ให้แก่สมาชิกว่าสามารถให้บริการได้ตรงตามความต้องการ  
 ของสมาชิก และสามารถช่วยเหลือสมาชิกผู้มีความอ่อนแอทางเศรษฐกิจได้ดีเพียงไร ทั้งนี้เพื่อทราบ  
 ถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ตลอดจนความแตกต่างกันในเรื่องต่างๆ ของสมาชิก  
 จากผลการศึกษาพบว่า มีจำนวนสมาชิกที่สำรวจเป็นหญิงและชายจำนวนเท่าๆกัน ส่วนใหญ่จะมี  
 อายุอยู่ในช่วงระหว่าง 20-40 ปี การศึกษาอยู่ในระดับอนุปริญญา ส่วนใหญ่ทำการสมรสแล้ว  
 มีบุคคลที่ต้องรับภาระเลี้ยงดู 1-6 คน เหตุผลสำคัญที่เข้ามาร่วมเป็นสมาชิกสหกรณ์คือ ต้องการ  
 ออมทรัพย์ และค่าใช้จ่ายจากเงินประจำเดือนที่ได้รับ ส่วนใหญ่จะหมดไปกับค่าอาหาร สมาชิกส่วน  
 ใหญ่เคยกู้ยืมเงิน ทั้งจากสหกรณ์และจากแหล่งอื่นๆ วัตถุประสงค์ที่สำคัญอันดับหนึ่งของการกู้เงิน  
 คือ เพื่อชำระหนี้เดิม การให้บริการด้านเงินกู้จะได้รับการบริการที่ดีกว่า และพบว่าการดำเนินงานของ  
 สหกรณ์มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับที่น่าพอใจ การบริการของสหกรณ์แก่สมาชิกยังไม่ให้ประโยชน์  
 ตรงตามที่สมาชิกต้องการ

พจนา ผลสวัสดิ์ (2524) ได้ศึกษาเรื่องเกณฑ์การประเมินความสำเร็จของสหกรณ์  
 การเกษตร โดยอาศัยวัตถุประสงค์ของสหกรณ์การเกษตรเป็นหลักในการประเมิน โดยได้ตั้งเกณฑ์  
 ในการประเมินขึ้น 6 หลักเกณฑ์ และมีเกณฑ์รวมของความสำเร็จจากแต่ละเกณฑ์ดังกล่าว มีดังนี้  
 คือ การให้สินเชื่อการเกษตร การรับฝากเงินจากสมาชิก การจัดหาสินค้าหรือปัจจัยการผลิตมา  
 จำหน่ายให้แก่สมาชิก การรวบรวมผลผลิตจากสมาชิกและการจัดการขุงฉาง หรือ โกดังสำหรับรับ  
 ฝากสินค้าเพื่อออกจำหน่ายให้ได้ในราคาดี การแปรรูปสินค้าหรือผลผลิตการเกษตรออกจำหน่าย  
 และเกณฑ์พิจารณาผลการดำเนินธุรกิจ รวมทั้งหนี้สินของสหกรณ์การเกษตร และเกณฑ์รวมของ

ความสำเร็จซึ่งเป็นการรวบรวมค่าความสำเร็จของเกณฑ์ทั้ง 6 ดังกล่าวเข้าด้วยกัน จากผลการวิจัยพบว่า เมื่อนำเกณฑ์ประเมินผลสำเร็จที่ตั้งขึ้น โดยการคำนวณหาค่ามาตรฐานของแต่ละเกณฑ์และเกณฑ์รวมจากสหกรณ์การเกษตรซึ่งทำธุรกิจครบวงจร จำนวน 104 สหกรณ์ จากทุกเขตทั่วประเทศ เลือกสหกรณ์ตัวอย่าง 26 สหกรณ์ ปรากฏว่า มีสหกรณ์ที่ประสบความสำเร็จตามเกณฑ์ประเมินทั้ง 6 เกณฑ์ และเกณฑ์รวม ดังนี้ คือ

เกณฑ์ที่ 1 จำนวน 15 สหกรณ์ ประสิทธิภาพสำเร็จคิดเป็น ร้อยละ 57.69 ของสหกรณ์ตัวอย่าง

เกณฑ์ที่ 2 จำนวน 6 สหกรณ์ ประสิทธิภาพสำเร็จคิดเป็น ร้อยละ 23.08 ของสหกรณ์ตัวอย่าง

เกณฑ์ที่ 3 จำนวน 11 สหกรณ์ ประสิทธิภาพสำเร็จคิดเป็น ร้อยละ 42.31 ของสหกรณ์ตัวอย่าง

เกณฑ์ที่ 4 จำนวน 7 สหกรณ์ ประสิทธิภาพสำเร็จคิดเป็น ร้อยละ 26.92 ของสหกรณ์ตัวอย่าง

เกณฑ์ที่ 5 ไม่ได้ทำการประเมิน เพราะข้อมูลที่ต้องนำมาใช้ในการวิจัย ไม่สามารถรวบรวมได้ เนื่องจากสหกรณ์ส่วนใหญ่ไม่ได้ดำเนินธุรกิจแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตร

เกณฑ์ที่ 6 จำนวน 24 สหกรณ์ ประสิทธิภาพสำเร็จคิดเป็น ร้อยละ 92.31 ของสหกรณ์ตัวอย่าง

จิตติพร ไชยมัน (2526) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของสหกรณ์ การเกษตรวารินชำราบ จำกัด จากผลการศึกษาปรากฏว่า ระยะเวลาของการดำเนินงานสหกรณ์ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากสหกรณ์ยังไม่สามารถจัดบริการในด้านต่าง ๆ ให้แก่สมาชิกได้อย่างเพียงพอ และไม่สามารถเพิ่มบริการได้ตามความจำเป็นของสมาชิก หรือขยายปริมาณธุรกิจให้มากขึ้นได้ ทั้งนี้เพราะคณะกรรมการดำเนินงานยังขาดความรู้ความชำนาญในการดำเนินธุรกิจได้เองตามลำดับ ต่อมาได้มีการจัดการฝึกอบรมและให้การศึกษแก่สมาชิก กรรมการ

ดำเนินการผู้จัดการ ตลอดจนเจ้าหน้าที่สหกรณ์และประชาชนทั่วไป ให้ทราบถึงหลักและวิธีการของสหกรณ์และการดำเนินธุรกิจสหกรณ์ ปัจจัยที่สำคัญที่สนับสนุนให้การดำเนินงานของสหกรณ์ประสบความสำเร็จ ได้แก่การดำเนินธุรกิจของฝ่ายบริการและการสนับสนุนธุรกิจของฝ่ายสมาชิก เมื่อทั้งสองฝ่ายประสานร่วมมือกันเป็นอย่างดี สหกรณ์ย่อมประสบความสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์ทุกประการ นอกจากนี้สหกรณ์จะต้องมีการปรับปรุงการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ เช่น ธุรกิจซื้อ ขาย เกรดดี และการส่งเสริมการเกษตรอยู่ตลอดเวลา เพื่อที่จะสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้อย่างเพียงพอและสะดวก ดำเนินการรับฝากเงินจากสมาชิก และควรจัดให้มีการให้การศึกษาอบรมเทคนิคต่างๆ เพื่อให้มีการพัฒนากระบวนการสหกรณ์ให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป

ทิพย์ ทิพย์ชัยเมธา (2528) ได้ทำการวิจัยปัญหาของแผนการตลาดของสหกรณ์การเกษตรของไทย ปี พ.ศ. 2527 ได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ประการ คือ

ประการแรก ลักษณะทั่วไปที่สหกรณ์การเกษตรมีอยู่ร่วมกัน ได้แก่

1. สาเหตุสำคัญที่ทำให้มีแผนการตลาด เกิดจาก การขายผลผลิตการเกษตรแก่พ่อค้าในราคาที่เกษตรกรไม่ได้รับความเป็นธรรม
2. วัตถุประสงค์หลักของแผนการตลาดคือ สหกรณ์เป็นผู้ทำการรวบรวมผลผลิตจากสมาชิกเพื่อขายในท้องตลาดให้ได้ราคาดี สหกรณ์ทำหน้าที่ในการเป็นตัวแทนในการรวบรวมผลผลิตจากสมาชิก

3. วิธีการขายได้แก่ การขายในราคาเท่ากับราคาที่พ่อค้ารับซื้อมาจากเกษตรกร

ประการที่สอง เงื่อนไขทางเศรษฐกิจที่เกื้อกูลต่อความสำเร็จของสหกรณ์คือ แผนการตลาดที่มีอยู่ร่วมกัน อันได้แก่

1. การจัดการธุรกิจที่สามารถตอบสนองความต้องการทางเศรษฐกิจให้แก่สมาชิก
2. การมีแผนการเงินที่ดี

3. การมีปริมาณธุรกิจที่พอเพียง
4. การมีทุนการดำเนินงานอย่างเพียงพอ
5. การจัดบันทึกและการทำบัญชีอย่างถูกต้อง
6. การมีความจำเป็นทางเศรษฐกิจ อันเป็นที่มาของแผนการตลาดและความสนใจในสหกรณ์
7. การมีน้ำใจสหกรณ์

ประการที่สาม ปัญหาใหญ่ๆที่แผนการตลาดได้ประสบ คือ

1. ปัญหาทางเศรษฐกิจ
2. ปัญหาด้านการเงิน (ประกอบด้วยการจัดการที่ไร้ประสิทธิภาพ การขาดแคลนเงินทุน การไม่มีแผนงานที่ดี ปริมาณธุรกิจไม่เพียงพอ การจัดการทำบัญชีที่ไม่มีประสิทธิภาพ)
3. ปัญหาด้านสังคม คือ สมาชิกสหกรณ์การเกษตรที่มีคุณภาพชีวิตต่ำ
4. ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรที่มีคุณภาพตรงตามความต้องการของสหกรณ์การเกษตร

วชิราภรณ์ เก้าธรรมสาร (2531) ได้ศึกษาถึงแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดภาคใต้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงนโยบายและการดำเนินงานของรัฐในด้านการส่งเสริมและกำกับดูแลสหกรณ์ ปัญหาเกี่ยวกับบุคคลที่มีหน้าที่ดำเนินกิจการสหกรณ์ และปัญหาในการดำเนินงานสหกรณ์ ปัญหาในการให้บริการสินเชื่อ บริการซื้อและบริการขาย และข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการสหกรณ์ ซึ่งใช้แบบสอบถามสัมภาษณ์บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องคือ สมาชิกสหกรณ์การเกษตร และผู้ที่ไม่ใช่สมาชิกสหกรณ์การเกษตร กรรมการดำเนินงานของสหกรณ์ ผู้จัดการสหกรณ์ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ และผู้ประกอบการท้องถิ่น จากผลการศึกษาพบว่า เมื่อพิจารณาตามแผนการพัฒนาสหกรณ์การเกษตรภายใต้การควบคุมดูแลของ

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ ระหว่างปี พ.ศ. 2529 ซึ่งเป็นปีที่สิ้นสุดของแผนสหกรณ์ประสบความสำเร็จ มีผู้จัดการสหกรณ์ที่มีคุณภาพดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการปฏิบัติหน้าที่ของตน ทุนดำเนินงาน จำนวนสมาชิก และบริการต่างๆ ที่เพิ่มมากขึ้น ส่วนสหกรณ์ที่ไม่ประสบความสำเร็จ ก็จะมีผู้จัดการสหกรณ์ที่ขาดประสบการณ์ และขาดพนักงานการตลาด จำนวนสมาชิกของสหกรณ์ก็ลดลง ส่วนการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการและผู้จัดการสหกรณ์ที่ประสบความสำเร็จ จะปฏิบัติหน้าที่ของตนตามที่กำหนดเอาไว้ ส่วนสหกรณ์ที่ไม่ประสบความสำเร็จ จะพบว่า คณะกรรมการและผู้จัดการจะปฏิบัติหน้าที่ไม่เป็นไปตามหน้าที่ที่ได้กำหนดเอาไว้ ในเรื่องการบริการของสหกรณ์ เช่น การให้กู้ยืมเงินที่ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของสมาชิก ปริมาณปุ๋ยที่ขายให้แก่สมาชิกยังคงไม่เพียงพอ สมาชิกยังคงต้องซื้อมาจากพ่อค้าที่อื่นด้วย

พรศิริ แสงสุวรรณ (2532) ได้ทำการศึกษาเรื่องกลยุทธ์ในการพัฒนาการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษานโยบายและมาตรการต่างๆ ของรัฐในด้านการส่งเสริมสหกรณ์ต่อการพัฒนาขบวนการสหกรณ์ ความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายบริหาร จัดการและเจ้าหน้าที่ของรัฐในการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร ปัญหาผลผลิตการเกษตร ปัญหาด้านสินเชื่อ และข้อเสนอแนะต่างๆ ในการพัฒนาสหกรณ์ จากผลการศึกษาพบว่า นโยบายและมาตรการต่างๆ ของรัฐในด้านการส่งเสริมสหกรณ์ต่อการพัฒนาขบวนการสหกรณ์ ในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ภายใต้การควบคุมดูแลของกรมส่งเสริมสหกรณ์ ระหว่างปี พ.ศ. 2524-2429 ปรากฏว่า ในปี พ.ศ. 2529 สหกรณ์การเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีผู้จัดการสหกรณ์ที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้น การปฏิบัติหน้าที่ของฝ่ายบริหาร ฝ่ายจัดการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐพบว่า การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่สหกรณ์การเกษตรทั้งสามฝ่าย ไม่สอดคล้องกับที่กำหนดเอาไว้ในข้อบังคับ ด้านการตลาดสหกรณ์พบว่าสมาชิกขายผลผลิตของตัวเองให้กับพ่อค้าในท้องถิ่นมากกว่าที่จะขายให้กับสหกรณ์ เพราะสหกรณ์มีข้อจำกัดในด้านการลงทุนและสถานที่ในการเก็บรักษาผลผลิต ด้านสินเชื่อของสหกรณ์พบว่า ความต้องการเงินลงทุนในการเกษตรของสมาชิกสหกรณ์ที่ประสบความสำเร็จสูงมีมากกว่าสมาชิกสหกรณ์ที่ไม่ประสบความสำเร็จ โดยสมาชิกสหกรณ์ที่ประสบความสำเร็จสูงจะต้องใช้เงินลงทุนจากทุนของตัวเองสูงกว่าสมาชิกของสหกรณ์ที่ไม่ประสบความสำเร็จ

พีระเชษฐ์ รอดเหตุภัย (2532) ได้ทำการวิเคราะห์แนวโน้มทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ครุฑนครปฐม จำกัด มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาที่สำคัญคือ เพื่อศึกษาระบบการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ครุฑนครปฐม จำกัด ระหว่าง พ.ศ. 2521-2530 ในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. การเปลี่ยนแปลงอัตราส่วนทางการเงิน
2. อนุกรมเวลาของรายการดังนี้ ได้แก่ รายได้ ค่าใช้จ่าย ปริมาณเงินออม ปริมาณเงินกู้ และแนวโน้มการทำกำไรสุทธิ

ศึกษาโดยวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติ และวิธีทางการเงิน คือ การคำนวณหาค่าร้อยละ การหาอัตราส่วนทางการเงิน การวิเคราะห์สมการถดถอย และการวิเคราะห์อนุกรมเวลา ผลการวิจัยในอัตราส่วนทางการเงิน พบว่า ประสิทธิภาพทางการดำเนินงานของสหกรณ์ในช่วงที่ทำการศึกษามีลักษณะไม่สม่ำเสมอ สังกัดได้จากผลการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินที่มีการเปลี่ยนแปลงขึ้นลงในปีต่างๆ แสดงถึงการวางแผนนโยบายทางการเงินในระยะยาวที่ไม่มีความแน่นอน กล่าวโดยสรุปว่าสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งนี้สามารถบริหารเงินได้ดีกว่าค่าเฉลี่ยของสหกรณ์ทั่วประเทศ แต่เมื่อเปรียบเทียบกับสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดเดียวกัน ปรากฏว่าบางปีมีการดำเนินงานต่ำกว่ามาตรฐาน จึงควรปรับปรุงบริหารงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และการวิเคราะห์แนวโน้มของกำไรสุทธิประจำปีโดยอาศัยสมการแนวโน้มรายได้ และค่าใช้จ่ายพบว่ากำไรสุทธิประจำปีของสหกรณ์แห่งนี้มีค่าเพิ่มทุกปี และสามารถพยากรณ์กำไรสุทธิประจำปีของสหกรณ์ระหว่าง พ.ศ. 2531-2535 ไว้ดังนี้ คือ (2531) 21,295,735 (2532) 24,785,310 (2533) 28,567,859 (2534) 32,643,384 และ (2535) 37,011,189

วิไล ทองเลื่อนแถว (2533) ได้ทำการศึกษาประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร โดยศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดสิงห์บุรี โดยเปรียบเทียบระหว่างสองสหกรณ์คือ สหกรณ์การเกษตรเมืองสิงห์บุรี จำกัด และสหกรณ์การเกษตรท่าช้าง จำกัด เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลทำให้การดำเนินธุรกิจของทั้งสองสหกรณ์แตกต่างกัน โดยมีวัตถุประสงค์การศึกษา คือ เพื่อศึกษาสถานะเศรษฐกิจและสังคมของสหกรณ์การเกษตร ศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์การเกษตร โดยเน้นประสิทธิภาพทางการตลาด แนวทางการพัฒนาสหกรณ์ต่อไป และศึกษาแนวทางและขอบเขตนโยบาย และระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์การเกษตร โดยใช้วิธีการศึกษาแบบพรรณนาด้วยการแสดงในรูปแบบของค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต อัตราส่วนทางการเงิน และข้อมูลที่มาจากการสัมภาษณ์สมาชิกสหกรณ์การเกษตร และเกษตรกรทั่วไปที่ไม่ใช่สมาชิกของสหกรณ์การเกษตร ในส่วนของการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน ปรากฏว่า ในปี พ.ศ. 2530-2531 สหกรณ์การเกษตรท่าช้าง จำกัด มีอัตราส่วนในการทำกำไรต่อสินทรัพย์ ดอกเบี้ยค้างรับต่อกำไรสุทธิและหนี้สินต่อสินทรัพย์ดีกว่าสหกรณ์การเกษตร

สิงห์บุรี จำกัด อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนทุนและอัตราการเติบโตของทุนเรือนหุ้น สหกรณ์การเกษตรเมืองสิงห์บุรี จำกัด มีอัตราส่วนที่ดีกว่าสหกรณ์การเกษตรท่าช้าง จำกัด จากการพิจารณาโดยรวมปรากฏว่า สหกรณ์การเกษตรท่าช้าง จำกัด มีอัตราการเจริญเติบโตของธุรกิจสูงกว่าสหกรณ์การเกษตรสิงห์บุรี จำกัด ถึงแม้ว่าธุรกิจในช่วงเวลาจะน้อยกว่าปกติก็ตาม ในการที่ปริมาณธุรกิจน้อยนี้ อาจจะสืบเนื่องมาจากเขตอำเภอท่าช้างมีพื้นที่ประกอบการเกษตรน้อย จึงทำให้รายได้ของสมาชิกน้อยไปด้วย เกษตรกรในพื้นที่นี้จึงต้องอาศัยอาชีพอย่างอื่น เช่น การเลี้ยงสัตว์ การรับจ้างและการค้าขายมาเสริมด้วยเพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งแตกต่างจากเขตอำเภอเมือง ที่มีพื้นที่กว้างขวางกว่า จึงมีรายได้ทางการเกษตรสูงกว่าเขตท่าช้าง นอกจากนี้ ในเขตอำเภอเมืองธุรกิจมีการแข่งขันสูงกว่าเขตท่าช้าง การแข่งขันก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้สหกรณ์เมืองเติบโตได้ดีกว่าสหกรณ์การเกษตรท่าช้าง

รัชดา นิลโมจน์ (2536) ศึกษาการประเมินผลการดำเนินงานของชุมนุมสหกรณ์การเกษตรระดับจังหวัด โดยใช้ข้อมูลจากรายงานทางสถิติการเงินของชุมนุมสหกรณ์การเกษตรที่ได้รับ การตรวจสอบบัญชีประจำปี 2524-2533 จำนวน 73 ชุมชนสหกรณ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา สถานภาพทางธุรกิจและประเมินผลการดำเนินงานของชุมนุมสหกรณ์การเกษตรระดับจังหวัด โดยใช้ข้อมูลจากรายงานสถิติการเงินของชุมนุมสหกรณ์ พบว่า รายได้จากการดำเนินธุรกิจ จำนวน 258.44 ล้านบาท ค่าใช้จ่ายจำนวน 271.06 ล้านบาท มีสินทรัพย์จำนวน 386.99 ล้านบาท หนี้สินและทุนจำนวน 383.39 ล้านบาท ปริมาณธุรกิจที่มีปริมาณมากที่สุด คือ ธุรกิจรวบรวมผลผลิต ร้อยละ 73.25 อัตราส่วนทางการเงินเป็นดังนี้ อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน เท่ากับ 0.98 อัตรากำไร เท่ากับ 0.02 อัตราส่วนแห่งหนี้ เท่ากับ 88.80 อัตราความเจริญเติบโตของสมาชิกคิดเป็นร้อยละ 19.94 อัตราการเติบโตของทุนเรือนหุ้นคิดเป็นร้อยละ 15.03 ธุรกิจที่อัตราการเจริญเติบโตมากที่สุดคือ ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย โดยสรุปผลการดำเนินงานประสบปัญหาขาดทุน และพบปัญหาบางประการคือ ปัญหาการขาดแคลนเงินทุนช่วยเหลือสมาชิกสหกรณ์การเกษตร (ช.ส.ก.) ขาดเงินทุนที่จะนำไปใช้ในการรวบรวมข้าวเปลือก เงินทุนส่วนใหญ่ได้มาจากเงินกู้กรมส่งเสริมสหกรณ์ ซึ่งไม่เพียงพอต่อการขยายตลาดข้าวของสหกรณ์

อรพินท์ สุขสวัสดิ์ (2536) ได้วิเคราะห์ถึงประสิทธิภาพด้านการเงินและประสิทธิผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรหนองจอก จำกัด เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานของสหกรณ์ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ได้ดียิ่งขึ้น โดยใช้วิธีวิเคราะห์

อัตราส่วนทางการเงินและรวบรวมข้อมูลจากงบการเงินของสหกรณ์การเกษตรหนองจอก จำกัด ตั้งแต่ปี พ.ศ.2528-2534

จากผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพด้านการเงินของสหกรณ์โดยภาพรวมจัดว่าอยู่ในเกณฑ์ดี และเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับอัตราส่วนทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่ ซึ่งดำเนินธุรกิจประสบความสำเร็จในระดับขีดความสามารถ ที่ 1 และ 2 ปรากฏว่า อัตราส่วนทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรหนองจอก จำกัด มีผลโดยรวมดีกว่ากลุ่มเปรียบเทียบและมีแนวโน้มกำไรสุทธิเพิ่มขึ้น ดังนั้นจึงแสดงว่า การดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรหนองจอก จำกัด มีประสิทธิภาพ แต่ในด้านการดำเนินงานก็พบว่ายังคงมีปัญหาและอุปสรรคบ้าง จึงได้เสนอแนะแนวทางในการแก้ไข ได้แก่ การจัดหาเงินทุนและอุปกรณ์การตลาดเพิ่ม ให้การศึกษาอบรมทางสหกรณ์แก่สมาชิกอย่างทั่วถึง ร่วมมือประสานงานระหว่างสหกรณ์ จัดจ้างพนักงานสหกรณ์เพิ่ม และจัดสวัสดิการต่างๆ ให้แก่สมาชิก

พูนศรี สุขเสวก (2543) รายงานผลการดำเนินงานของสหกรณ์ดีเด่นแห่งชาติ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการจัดการของสหกรณ์ดีเด่นแห่งชาติ โดยใช้ข้อมูลจากการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ และใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากรายงานและงบการเงินของสหกรณ์ดีเด่นจากการศึกษาพบว่าสหกรณ์ดีเด่นแห่งชาติ จะเป็นสหกรณ์ที่มีลักษณะการจัดการของสหกรณ์อย่างเป็นรูปธรรม เช่น กระบวนการในการวางแผน การควบคุม การตลาด การผลิต การบริหารงานบุคคล รวมทั้งการบัญชีและการเงิน พบว่าสหกรณ์ดีเด่นแห่งชาติทั้งหมดสามารถดำเนินงานเป็นไปตามงบประมาณที่ตั้งไว้ โดยให้ความสำคัญในการควบคุมและตรวจสอบทางด้านบัญชีและการเงินในการคัดเลือกบุคลากรของสหกรณ์ดีเด่นแห่งชาติส่วนใหญ่จะใช้ระบบคุณธรรมมากกว่าระบบอุปถัมภ์ ด้านการตลาดพบว่า สหกรณ์ดีเด่นแห่งชาติมีความเสี่ยงทางธุรกิจจากระบบการรวบรวมผลผลิตของสมาชิกโดยการจ่ายเป็นเงินสดทันที ส่วนผลการดำเนินงาน พบว่า สหกรณ์ดีเด่นแห่งชาติไม่มีปัญหาด้านสภาพคล่อง ในการวิเคราะห์โครงสร้างทางการเงินของสหกรณ์ดีเด่นแห่งชาติ พบว่าสหกรณ์ดีเด่นแห่งชาติมีเงินทุนส่วนใหญ่มาจากการกู้ยืม ซึ่งทำให้เกิดความเสี่ยงทางการเงินอันเนื่องมาจากการใช้ภาระผูกพันทางการเงินในระดับหนึ่ง ในด้านการวิเคราะห์อัตราการเจริญเติบโต พบว่าหนี้สินมีอัตราการเจริญเติบโตที่เพิ่มขึ้นมากกว่าการเพิ่มขึ้นของทุน ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์ทางการเงินและกำไรสุทธิมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นมากกว่าการเพิ่มขึ้นของรายได้ อย่างไรก็ตามก็ตีสหกรณ์ดีเด่นแห่งชาติได้ให้ความสำคัญในการสร้างแรงจูงใจเพื่อผลักดันให้บุคลากรอุทิศตนและทุ่มเทให้กับสหกรณ์อย่างเต็มที่

หนึ่งฤทัย เรืองจิต (2545) ศึกษาเรื่องศักยภาพของการดำเนินธุรกิจและการพัฒนาสหกรณ์ การเกษตร กรณีศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยมีปีสิ้นสุดคือ วันที่ 31 มีนาคม และ 30 เมษายน 2544 จำนวน 60 สหกรณ์ เพื่อวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน ฐานะทางการเงินของสหกรณ์และวิเคราะห์ ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร โดยใช้อัตราส่วนทางการเงิน จากการศึกษา พบว่า สหกรณ์การเกษตรทั่วไปที่ทำการศึกษาคิดดำเนินธุรกิจให้คุ้มมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39.39 ของมูลค่าปริมาณธุรกิจทั้งหมด รองลงมาคือการรวบรวมผลผลิต คิดเป็นร้อยละ 22.06 ธุรกิจ รับฝากเงิน คิดเป็นร้อยละ 19.65 ในเรื่องการดำเนินงานพบว่า ร้อยละ 63 ของจำนวนสหกรณ์ ทั้งหมด มีกำไรสุทธิประจำปี และขาดทุน ร้อยละ 37 การวิเคราะห์ฐานะทางการเงินของสหกรณ์ การเกษตรทั่วไป โดยรวมมีหนี้สินร้อยละ 59.64 ของทรัพย์สินทั้งหมด และทุน คิดเป็นร้อยละ 40.36 ของทรัพย์สินทั้งหมด นับได้ว่าสามารถดำเนินธุรกิจและอยู่ในฐานะที่มีความสามารถในการ ชำระหนี้ต่อเจ้าหนี้ของสหกรณ์ได้ และเมื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงานในปี 2543 สหกรณ์การเกษตรที่ทำการศึกษาคัดอยู่ในระดับที่มีศักยภาพการดำเนินธุรกิจ โดยมีอัตราส่วน หมุนเวียน 1.85 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และสหกรณ์ การเกษตรทั่วประเทศ

กาญจนา จิตเพิ่มสุข (2547) ศึกษาหาอัตราส่วนมาตรฐานทางการเงินที่เหมาะสมของ สหกรณ์การเกษตร โดยจำแนกตามขนาดและรูปแบบย่อยของสหกรณ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา เปรียบเทียบอัตราส่วนมาตรฐานทางการเงิน จำแนกแบบภาพรวม แบบรูปแบบย่อย และขนาด ระหว่างสหกรณ์การเกษตร ในปีสถิติ 2544 (ปีทางบัญชีสิ้นสุดระหว่างวันที่ 1 เมษายน 2544 – 31 เมษายน 2545) โดยใช้ข้อมูลสถิติภูมิที่ได้รับจากกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ปีสถิติ 2545 คัดเลือก เฉพาะสหกรณ์ที่ดำเนินธุรกิจและมีผลกำไร รวมทั้งมีอัตราส่วนครบถ้วนทุกอัตราส่วน พบว่า อัตราส่วนมาตรฐานทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรแบบภาพรวมในปีสถิติ 2545 มีค่าใกล้เคียง กับภาพรวมปีสถิติ 2544 และอัตราส่วนทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรแบบภาพรวมในปีสถิติ 2545 แตกต่างกับรูปแบบย่อยในปีเดียวกัน นอกจากนี้พบว่าควรมีการปรับอัตราส่วนทางการเงินที่ เหมาะสมกับการวัดประสิทธิภาพทางการเงินของสหกรณ์ โดยตัดออก 2 อัตราส่วน ได้แก่ อัตรา กำไรขั้นต้น และอัตราค่าใช้จ่าย เปลี่ยนอัตราส่วนร้อยละของรายได้ต่อสินทรัพย์ทั้งสิ้นเป็นอัตรา รายได้ต่อสินทรัพย์ทั้งสิ้น และเพิ่ม 2 อัตราส่วน ได้แก่ อัตราดอกเบี้ยรับต่อลูกหนี้เงินกู้และอัตรา ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ และมีข้อเสนอแนะว่าควรปรับปรุงการจัดทำอัตราส่วนมาตรฐานทาง การเงินจากแบบภาพรวมเป็นแบบแยกย่อย ในการจัดทำอัตราส่วนทางการเงินในการเปรียบเทียบ แบบ Benchmarking ของสหกรณ์การเกษตร

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (2548) ได้จัดทำรายงานประเมินสถานการณ์ความเสี่ยงและสัญญาณเตือนภัยทางการเงินของสหกรณ์และกลุ่มสหกรณ์ซึ่งอยู่ในรูปแบบงานสารสนเทศโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อชี้สถานการณ์ความเสี่ยงที่จำเป็นต้องเตือนภัยทางการเงินต่อสหกรณ์การเกษตรภายในระยะเวลาที่เหมาะสม และเสนอผลพร้อมรายงานให้ข้อเสนอแนะเพื่อการเฝ้าระวังทางการเงินของสหกรณ์การเกษตร เพื่อลดความเสี่ยงและป้องกันมิให้เกิดความเสียหาย โดยทำการประเมินความเสี่ยงในมุมมอง 6 มิติ CAMELS ANALYSIS ดังนี้ C-Capital Strength ความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยง A-Asset Quality คุณภาพของสินทรัพย์ M-Management ความสามารถของคณะกรรมการและฝ่ายจัดการ E-Earning ความสามารถในการทำกำไร L-Liquidity ความเพียงพอของสภาพคล่องต่อความต้องการใช้เงิน และ S-Sensitivity ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสภาวะภายนอก พบว่า จากการรวบรวมข้อมูลของสหกรณ์ทุกประเภทในภาพรวมปี 2546 จำนวน 5,649 สหกรณ์มีทุนดำเนินงานทั้งสิ้นในภาพรวม 551,082.67 ล้านบาท ประกอบด้วยหนี้สิน ร้อยละ 45.92 และส่วนที่เป็นทุน 0.85 เท่า เมื่อพิจารณาอัตราส่วนดังกล่าว จำแนกตามประเภทของสหกรณ์ พบว่า สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์ประมง สหกรณ์นิคม และสหกรณ์บริการ มีอัตราหนี้สินต่อทุนในระดับเกิน 1 ต่อ 1 เท่า แต่เมื่อพิจารณาจากความสามารถในการทำกำไร พบว่า สหกรณ์ประมงและสหกรณ์บริการบริหารงานในรอบปีโดยภาพรวมขาดทุน

### บทที่ 3

#### วิธีการวิจัย

##### การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลจะได้มาจากข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งมาจากการรวบรวมข้อมูลจากงบดุล งบกำไรขาดทุน บัญชีแยกประเภทที่เกี่ยวข้อง รายงานประจำปีของสหกรณ์ และรายการอื่นๆ ที่มีความจำเป็น เป็นระยะเวลารวม 15 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2536-2550 ซึ่งข้อมูลเหล่านี้รวบรวมมาจากสหกรณ์การเกษตรจตุรัส จำกัด และหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์ สำนักงานสหกรณ์จังหวัดชัยภูมิ และสิ่งพิมพ์ เอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้อง

##### การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ประสิทธิภาพทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรจตุรัส จะเป็นการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินตามมิติทางการเงินของ CAMELS analysis และนำค่าที่ได้ของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสมาเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตรในประเทศไทย ดังนี้

การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน เพื่อประเมินฐานะทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรจตุรัส ระหว่างปี 2536-2550 โดยอัตราส่วนทางการเงินที่นำมาศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วยอัตราส่วน 4 กลุ่ม วิเคราะห์ในมุมมองที่เกี่ยวข้องทางการเงินทั้งหมด 4 มิติ จากแนวคิด CAMELS Analysis ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

##### มิติที่ 1 ความเพียงพอของเงินทุนต่อความเสี่ยง (C: Capital strength)

$$\text{อัตรานี้สินต่อทุน(เท่า)} = \frac{\text{หนี้สินทั้งสิ้น}}{\text{ทุนของสหกรณ์}}$$

$$\text{อัตราทุนสำรองต่อสินทรัพย์ (เท่า)} = \frac{\text{ทุนสำรอง}}{\text{สินทรัพย์ทั้งสิ้น}}$$

$$\begin{aligned} \text{อัตราการเติบโตของทุนสหกรณ์ (\%)} \\ = \frac{\text{ทุนของสหกรณ์ปีปัจจุบัน} - \text{ทุนของสหกรณ์ปีก่อน}}{\text{หนี้สินทั้งสิ้นปีก่อน}} \times 100 \end{aligned}$$

$$\text{อัตราการเติบโตของหนี้ (\%)} = \frac{\text{หนี้สินทั้งสิ้นปีปัจจุบัน} - \text{หนี้สินทั้งสิ้นปีก่อน}}{\text{หนี้สินทั้งสิ้นปีก่อน}} \times 100$$

$$\text{อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (\%)} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ทุนของสหกรณ์ถัวเฉลี่ย}} \times 100$$

### มิติที่ 2 คุณภาพของ(สินทรัพย์ (A:Asset quality))

$$\text{อัตราหมุนของสินทรัพย์ (รอบ)} = \frac{\text{ขาย/บริการ (รายได้จากธุรกิจหลัก)}}{\text{สินทรัพย์ทั้งสิ้นถัวเฉลี่ย}}$$

$$\text{อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (\%)} = \frac{\text{กำไรจากการดำเนินงาน}}{\text{สินทรัพย์ถัวเฉลี่ย}} \times 100$$

$$\begin{aligned} \text{อัตราการเติบโตของสินทรัพย์ (\%)} \\ = \frac{\text{สินทรัพย์ทั้งสิ้นปีปัจจุบัน} - \text{สินทรัพย์ทั้งสิ้นปีก่อน}}{\text{สินทรัพย์ทั้งสิ้นปีก่อน}} \times 100 \end{aligned}$$

### มิติที่ 3 การทำกำไร (E:Earning Sufficiency)

$$\text{อัตรากำไรต่อสมาชิก (บาท)} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{จำนวนสมาชิก}}$$

$$\text{อัตราเงินออมต่อสมาชิก (บาท)} = \frac{\text{เงินฝากสมาชิก} + \text{ทุนเรือนหุ้น}}{\text{จำนวนสมาชิก}}$$

$$\text{อัตราหนี้สินต่อสมาชิก (บาท)} = \frac{\text{ลูกหนี้เงินกู้} + \text{ลูกหนี้การค้า} + \text{ลูกหนี้ค่าบริการอื่น}}{\text{จำนวนสมาชิก}}$$

$$\begin{aligned} \text{อัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงาน(\%)} \\ = \frac{\text{ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน} \times 100}{\text{กำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงาน}} \end{aligned}$$

$$\text{อัตราการเติบโตของทุนสำรอง (\%)} = \frac{\text{ทุนสำรองปีปัจจุบัน} - \text{ทุนสำรองปีก่อน}}{\text{ทุนสำรองปีก่อน}} \times 100$$

$$\begin{aligned} \text{อัตราการเติบโตของทุนสะสมอื่น (\%)} \\ = \frac{\text{ทุนสะสมอื่นปีปัจจุบัน} - \text{ทุนสะสมอื่นปีก่อน}}{\text{ทุนสะสมอื่นปีก่อน}} \times 100 \end{aligned}$$

$$\text{อัตราการเติบโตของกำไร (\%)} = \frac{\text{กำไรสุทธิปีปัจจุบัน} - \text{กำไรสุทธิปีก่อน}}{\text{กำไรสุทธิปีก่อน}} \times 100$$

$$\begin{aligned} \text{อัตรากำไรสุทธิ (\%)} \\ = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ขาย/บริการ (ธุรกิจหลัก)}} \times 100 \end{aligned}$$

#### มิติที่ 4 สภาพคล่อง (L: Liquidity)

$$\text{อัตราส่วนหนี้สินหมุนเวียน (เท่า)} = \frac{\text{สินทรัพย์หมุนเวียน}}{\text{หนี้สินหมุนเวียน}}$$

$$\text{อัตราหมุนของสินค้า (ครั้ง)} = \frac{\text{ต้นทุนสินค้าขาย}}{\text{สินค้าคงเหลือถัวเฉลี่ย}}$$

$$\text{อายุเฉลี่ยสินค้า (วัน)} = \frac{365 \text{ วัน}}{\text{อัตราหมุนของสินค้า}}$$

## บทที่ 4

### ผลการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้แบ่งผลการศึกษออกเป็นสองส่วนดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของสหกรณ์การเกษตรจัตูรัส ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรจัตูรัสและส่วนที่ 3 เปรียบเทียบอัตราส่วนทางการเงินระหว่างสหกรณ์การเกษตรจัตูรัสกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร

#### ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

##### พัฒนาการของสหกรณ์การเกษตร จัตูรัส จำกัด

สหกรณ์ในอำเภอจัตูรัสได้เกิดขึ้นครั้งแรก ในปี พ.ศ. 2493 เมื่อแรกเริ่มดำเนินกิจการนั้น จัดเป็นสหกรณ์ขนาดเล็กในประเภทสหกรณ์หาทุน จำนวน 9 สหกรณ์ เวลาต่อมาเมื่อความรู้ด้านการสหกรณ์ได้รับการส่งเสริมเผยแพร่และพัฒนามากขึ้น จึงได้ได้มีการจัดตั้งสหกรณ์ประเภทหาทุนเพิ่มขึ้นในเขตอำเภอจัตูรัสเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ ดังนี้ พ.ศ. 2494 จำนวน 14 สหกรณ์ พ.ศ.2495 จำนวน 11 สหกรณ์ พ.ศ.2497 จำนวน 5 สหกรณ์ และใน พ.ศ.2501 จำนวน 1 สหกรณ์

ในปี พ.ศ. 2497 ได้มีการจัดตั้งสหกรณ์ขายพืชผลและผลิตผลจัตูรัส จำกัดสินไช้ ซึ่งเป็นสหกรณ์ขนาดใหญ่เพิ่มขึ้นจำนวน 1 สหกรณ์และดำเนินกิจการมาด้วยดีและมีการพัฒนามาจนถึง พ.ศ. 2501 ได้มีการจัดตั้งสหกรณ์บำรุงที่ดินจัตูรัสไม่จำกัดสินไช้ จำนวน 1 สหกรณ์

ต่อมาเมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2511 ซึ่งบัญญัติว่าให้สหกรณ์ชนิดเดียวกันตั้งแต่ 2 ชนิดขึ้นไปสามารถควบรวมเข้าด้วยกันได้ สหกรณ์หาทุนเดิมที่อยู่ในเขตอำเภอจัตูรัสทั้งสิ้น 40 สหกรณ์จึงได้มีมติให้ควบรวมสหกรณ์ทั้งหมดเข้าด้วยกันเป็น “สหกรณ์การเกษตรจัตูรัสไม่จำกัดสินไช้” และรับการจดทะเบียนอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2513 จากสหกรณ์เดิมที่ควบเข้ากัน จำนวน 40 สหกรณ์ มีฐานะเดิมก่อนควบเข้ารวมกัน ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ฐานะของสหกรณ์การเกษตรจตุรัส เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2512

| ที่ | ชื่อสหกรณ์   | จำนวนสมาชิก<br>(คน) | ทุนและหุ้นรับ<br>(บาท) | เงินสำรอง<br>(บาท) |
|-----|--------------|---------------------|------------------------|--------------------|
| 1   | บ้านกอกใต้   | 11                  | 35,292.63              | 13,858.07          |
| 2   | บ้านเคื่อ    | 11                  | 23,207.46              | 9,535.96           |
| 3   | ยางเครือ     | 20                  | 90,690.05              | 10,455.37          |
| 4   | บ้านห้วย     | 13                  | 24,497.09              | 11,239.69          |
| 5   | ร้านหญ้า     | 12                  | 56,453.97              | 11,838.96          |
| 6   | หนองโดน      | 14                  | 55,894.71              | 9,520.48           |
| 7   | โนนฝาย       | 21                  | 58,391.53              | 9,500.88           |
| 8   | โนนคร้อ      | 18                  | 47,247.21              | 12,153.72          |
| 9   | เสมียนตรา    | 20                  | 66,755.50              | 12,133.99          |
| 10  | หนองบัวใหญ่  | 20                  | 78,549.66              | 10,904.52          |
| 11  | หนองไผ่ล้อม  | 13                  | 42,080.34              | 11,857.27          |
| 12  | บะเสี้ยว     | 15                  | 54,548.25              | 11,914.78          |
| 13  | บุงหวาย      | 16                  | 82,977.09              | 10,949.21          |
| 14  | หนองผักชี    | 18                  | 65,041.09              | 14,386.07          |
| 15  | โนนจาน       | 19                  | 58,407.95              | 15,804.67          |
| 16  | ละหาน        | 16                  | 47,237.98              | 7,562.91           |
| 17  | สินวัฒนา     | 20                  | 67,691.37              | 12,435.16          |
| 18  | สันตะกร้อ    | 21                  | 58,692.87              | 7,788.8            |
| 19  | หนองบัวบาน   | 16                  | 49,695.45              | 14,005.28          |
| 20  | ศาลาลอย      | 23                  | 64,158.33              | 1,8316.56          |
| 21  | บ้านมะเกลือ  | 22                  | 103,546.17             | 7,958.19           |
| 22  | กุดน้ำใส     | 15                  | 34,496.91              | 6,501.76           |
| 23  | สวรรค์คงคา   | 24                  | 55,075.69              | 16,424.90          |
| 24  | บ้านกอกเหนือ | 15                  | 42,069.33              | 12,282.16          |

ตารางที่ 1 (ต่อ)

| ที่        | ชื่อสหกรณ์    | จำนวนสมาชิก<br>(คน) | ทุนและหุ้นรับ<br>(บาท) | เงินสำรอง<br>(บาท) |
|------------|---------------|---------------------|------------------------|--------------------|
| 25         | ทรงธรรม       | 10                  | 11,266.97              | 7,109.56           |
| 26         | โพธิ์ศรี      | 12                  | 33,789.10              | 12,346.39          |
| 27         | สินเจริญ      | 18                  | 57,865.00              | 13,763.57          |
| 28         | ยานนาวา       | 24                  | 95,375.42              | 16,203.87          |
| 29         | วัดนิคม       | 12                  | 25,689.89              | 7,780.35           |
| 30         | ส้มป่อย       | 21                  | 47,388.27              | 11,933.42          |
| 31         | หนองขาม       | 21                  | 47,555.37              | 7,998.21           |
| 32         | บ้านตาเนิน    | 19                  | 54,983.80              | 10,414.53          |
| 33         | หนองไข่น้ำ    | 20                  | 65,112.05              | 12,306.15          |
| 34         | สว่างวารี     | 17                  | 52,710.58              | 13,546.62          |
| 35         | สุวรรณไพโรจน์ | 17                  | 66,359.75              | 8,547.57           |
| 36         | ปทุมชาติ      | 21                  | 61,508.11              | 10,140.56          |
| 37         | สามัคคี       | 27                  | 94,682.39              | 12,872.25          |
| 38         | ชัยชนะ        | 17                  | 40,549.61              | 8,908.43           |
| 39         | ลำโรงโคก      | 14                  | 34,014.29              | 8,734.70           |
| 40         | วังเสมา       | 13                  | 26,222.92              | 4,076.88           |
| <b>รวม</b> |               | <b>695</b>          | <b>2177,002.23</b>     | <b>447,006.22</b>  |

ที่มา: สหกรณ์การเกษตรจตุรัส จำกัด (2549)

ซึ่งในปีนี้อาจทำให้สหกรณ์ขนาดเล็กได้หมดสภาพไป และคงเหลือเพียงสหกรณ์ขนาดใหญ่  
ในท้องที่จตุรัสเพียง 3 สหกรณ์ คือ

1. สหกรณ์การเกษตรจตุรัส ไม่จำกัดสินใช้
2. สหกรณ์บำรุงที่ดินจตุรัส ไม่จำกัดสินใช้
3. สหกรณ์ขายพืชผลและผลิตผลจตุรัส ไม่จำกัดสินใช้

เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2501 สหกรณ์ทั้ง 3 สหกรณ์ได้เปลี่ยนชนิดจากชนิดไม่จำกัดสินใช้มาเป็นชนิดจำกัด และได้ลงมติควบเข้ารวมกันเป็น “สหกรณ์การเกษตรจตุรัส จำกัด” เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2517 และดำเนินกิจการต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน โดยมีท้องที่ดำเนินงานครอบคลุมพื้นที่อำเภอจตุรัส อำเภอนีนสง่า และกิ่งอำเภอซับใหญ่

### เกียรติคุณที่ได้รับ

ปี พ.ศ. 2540 ได้รับโล่ประกาศเกียรติคุณ ในฐานะสหกรณ์ที่มีผลงานดีเด่นระดับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเภทสหกรณ์การเกษตร

ปี พ.ศ.2541 ได้รับโล่รางวัลชมเชยการปิดบัญชีและประชุมใหญ่สามัญประจำปี สิ้นสุด 31 มีนาคม 2541

ปี พ.ศ.2545 ได้รับโล่ประกาศเกียรติคุณที่จัดทำบัญชีได้เรียบร้อยดีเยี่ยมประจำปี 2545 ประเภทสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดชัยภูมิ

ปัจจุบันสหกรณ์การเกษตรจตุรัส จำกัด มีสำนักงานตั้งอยู่ที่ เลขที่ 332 หมู่ที่ 1 ถนน สีิ้วชัยภูมิ ตำบลบ้านกอก อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ ดำเนินธุรกิจครบวงจรเกี่ยวกับการเกษตรและอำนวยความสะดวกให้แก่สมาชิก แบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่

1. ธุรกิจสินเชื่อ ประกอบไปด้วย บริการรับฝากเงิน การให้เงินกู้แก่สมาชิก
2. ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ทางการเกษตร เช่น ปุ๋ย รถไถนา พันธุ์ข้าว สินค้าอุปโภคบริโภค และน้ำมันเชื้อเพลิง (เริ่มต้นปี 2549) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง น้ำมันเชื้อเพลิงในเดือนหนึ่งๆ มียอดจำหน่ายคิดเป็นเงินประมาณ 5 ล้านบาทเศษ
3. ธุรกิจการรวบรวมและแปรรูปผลผลิต โดยสหกรณ์จะทำหน้าที่รวบรวมผลผลิตจากสมาชิก ได้แก่ ข้าวเปลือก พริกแห้ง ซึ่งข้าวเปลือกที่รวบรวมได้จะนำมาแปรรูปเป็นข้าวสารจำหน่ายให้แก่สมาชิกและบุคคลภายนอกต่อไป เนื่องจากในบริเวณพื้นที่อำเภอจตุรัสเกษตรกรส่วนใหญ่ทำ

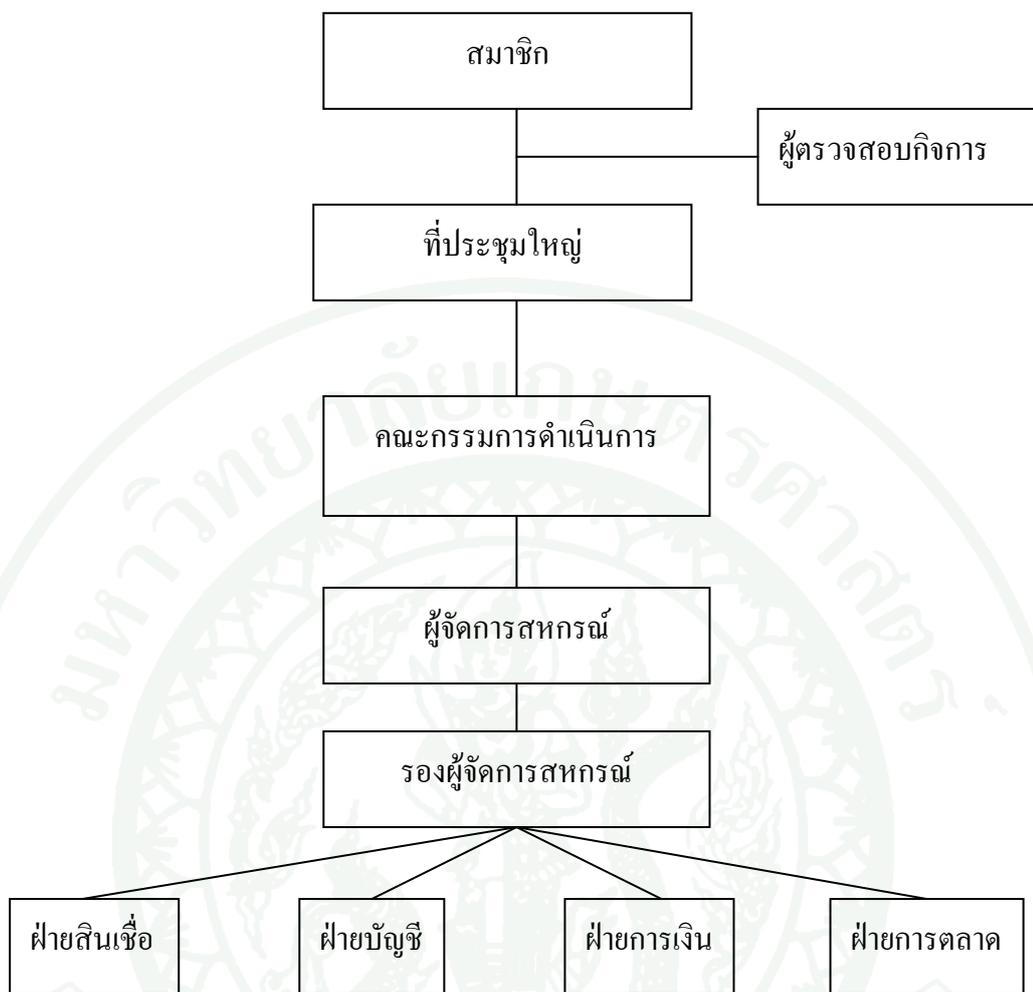
อาชีพปลูกพริกเป็นรายได้หลัก การดำเนินกิจการรวบรวมพริกของสหกรณ์จึงสามารถช่วยให้สมาชิกและเกษตรกรในพื้นที่โดยรอบมีรายได้ดีและมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

### วิสัยทัศน์

“สหกรณ์การเกษตรจตุรัส จำกัด เป็นองค์กรธุรกิจที่เข้มแข็ง เป็นแหล่งเงินทุน เกื้อหนุนอาชีพ และพันธมิตร เพื่อประโยชน์ของสมาชิกและชุมชน”

### โครงสร้างการบริหารงาน

การบริหารงานของสหกรณ์การเกษตรจตุรัส จำกัด เป็นไปตามมติของที่ประชุมใหญ่ของสมาชิก และคณะกรรมการดำเนินการซึ่งเลือกจากสมาชิกในที่ประชุมใหญ่ นอกจากนั้นยังมีบุคลากรบริหารงานประจำ ประกอบด้วย ผู้จัดการและเจ้าหน้าที่สหกรณ์ในฝ่ายต่างๆ ซึ่งสามารถแสดงบทบาทหน้าที่ของฝ่ายดำเนินการและฝ่ายบริหารด้วยแผนผังในภาพที่ 1 ดังต่อไปนี้



ภาพที่ 2 แผนผังแสดงโครงสร้างการบริหารงานของสหกรณ์การเกษตรจตุรัส จำกัด  
 ที่มา: สหกรณ์การเกษตรจตุรัส (2540)

โครงสร้างการบริหารงานของสหกรณ์การเกษตรจตุรัส จำกัด ประกอบไปด้วย

1. สมาชิก คือ ผู้ที่เข้าชื่อขอจดทะเบียนกับสหกรณ์ หรือผู้ที่ได้รับเลือกเข้าเป็นสมาชิกตามข้อบังคับของสหกรณ์

2. ผู้ตรวจสอบกิจการ ตาม พรบ.สหกรณ์ พ.ศ. 2542 มาตรา 53 และข้อบังคับสหกรณ์ข้อ 97 ได้กำหนดให้สหกรณ์มีผู้ตรวจสอบกิจการ ซึ่งที่ประชุมใหญ่จะทำการเลือกมาจากสมาชิกหรือเป็นบุคคลภายนอกผู้มีคุณวุฒิ ความรู้ ความสามารถในด้านธุรกิจการบัญชี การเศรษฐกิจ หรือ

การสหกรณ์ จำนวนไม่เกิน 5 คน หรือหนึ่งนิติบุคคล โดยผู้ตรวจสอบกิจการจะมีหน้าที่ตรวจสอบบัญชีทุกประเภท ทะเบียน เอกสารการเงิน และการดำเนินการด้านอื่นๆ แล้วเสนอผลการตรวจสอบต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ และเสนอผลการตรวจสอบบัญชีประจำปีนั้นๆ ต่อที่ประชุมใหญ่สามัญของสหกรณ์ ซึ่งสำหรับสหกรณ์การเกษตรจตุรัส ในปีสิ้นสุดทางบัญชี 31 มีนาคม 2550 ได้มีมติแต่งตั้งผู้ตรวจสอบกิจการขึ้นมา 2 คน คือ 1.นายสมภาส ดาโม 2.นายบุญรัตน์ บัวบาน ซึ่งผ่านการพิจารณาแล้วว่า เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสม

**3. ที่ประชุมใหญ่สมาชิกสหกรณ์** การประชุมใหญ่สมาชิกสหกรณ์ เป็นการประชุมที่สมาชิกทุกคนมีสิทธิเข้าประชุมได้เสมอไป ไม่ว่าคราวใดๆที่มีการจัดการประชุม การประชุมใหญ่ของสหกรณ์จะต้องมีสมาชิกไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด หรือ ไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยคน จึงจะถือว่าครบองค์ประชุม โดยตามหลักและวิธีการดำเนินงานของสหกรณ์นั้น อำนาจการบริหารงาน และการดำเนินงานทุกอย่างของสหกรณ์ย่อมขึ้นอยู่กับมติที่ประชุมใหญ่ แต่ในทางปฏิบัติแล้ว ที่ประชุมใหญ่ของสมาชิกจะเป็นเพียงผู้กำหนดแนวนโยบายการดำเนินงานของสหกรณ์เอาไว้และมอบหมายให้คณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์รับเอาไปปฏิบัติแทน ทั้งนี้เนื่องจากสมาชิกของสหกรณ์มีจำนวนมาก และไม่อาจเรียกประชุมเพื่อพิจารณาตัดสินใจดำเนินการในเรื่องต่างๆอย่างพร้อมเพรียงได้บ่อยครั้ง ที่ประชุมใหญ่จึงทำหน้าที่ด้านการบริหาร และการวินิจฉัยสั่งการเฉพาะเรื่องสำคัญๆเท่านั้น ในกรณีของสหกรณ์การเกษตรจตุรัส ซึ่งมีสมาชิกมากกว่า 500 คน จึงใช้วิธีการจัดการประชุมใหญ่โดยใช้ผู้แทนสมาชิกแทนสมาชิก

การประชุมใหญ่ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรจตุรัส สามารถแยกออกได้เป็น 2 ชนิด คือ การประชุมใหญ่ และการประชุมใหญ่วิสามัญ

**3.1 การประชุมใหญ่สามัญ** เป็นการประชุมโดยให้คณะผู้จัดตั้งสหกรณ์นัดสมาชิกมาประชุมกัน เป็นการกระชุมใหญ่สามัญครั้งแรกภายใน 90 วัน นับตั้งแต่วันที่จดทะเบียนสหกรณ์ เพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินการ และมอบหมายการตั้งปวงให้แก่คณะกรรมการดำเนินการประชุมใหญ่สามัญครั้งต่อไป ให้คณะกรรมการดำเนินการเรียกประชุมปีละหนึ่งครั้งภายใน 150 วัน นับตั้งแต่วันสิ้นสุดปีทางบัญชีของสหกรณ์

**3.2 การประชุมใหญ่วิสามัญ** คณะกรรมการดำเนินการสามารถจะเรียกประชุมใหญ่วิสามัญเมื่อใดก็ได้ขึ้นอยู่กับเหตุผลที่สมควร แต่ถ้านายทะเบียนสหกรณ์มีหนังสือแจ้งให้เรียกประชุมใหญ่วิสามัญ หรือในกรณีที่สหกรณ์ขาดทุนเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนทุนเรือนหุ้นที่ชำระแล้ว จำเป็นต้องมีการเรียกประชุมใหญ่วิสามัญโดยเร่งด่วน แต่ไม่เกิน 30 วันนับแต่วันที่สหกรณ์ทราบ นอกจากนี้ยังสามารถเรียกประชุมได้โดยสมาชิก โดยสมาชิกซึ่งมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมด หรือไม่น้อยกว่า 100 คน ลงลายมือชื่อทำหนังสือร้องขอต่อคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ให้เรียกประชุมใหญ่วิสามัญเมื่อใดก็ได้ และให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์เรียกประชุมใหญ่วิสามัญภายใน 30 วัน นับตั้งแต่วันที่ยื่นหนังสือร้องขอ ถ้าหากคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ไม่เรียกประชุมใหญ่วิสามัญภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าวให้นายทะเบียนสหกรณ์หรือเจ้าหน้าที่ซึ่งนายทะเบียนสหกรณ์มอบหมายมีอำนาจเรียกประชุมใหญ่วิสามัญได้ภายในระยะเวลาที่เห็นสมควร

**4. คณะกรรมการดำเนินการ** ตาม พรบ.สหกรณ์ พ.ศ. 2542 มาตรา 50 ได้กำหนดให้สหกรณ์มีคณะกรรมการดำเนินการ ประกอบด้วย ประธานกรรมการ 1 คน และคณะกรรมการอื่นอีกไม่เกิน 14 คน ซึ่งที่ประชุมใหญ่จะทำการเลือกตั้งมาจากสมาชิก มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละไม่เกิน 2 ปี นับตั้งแต่วันเลือกตั้ง ในวาระเริ่มแรกเมื่อครบหนึ่งปีให้กรรมการออกจากตำแหน่งจำนวนหนึ่งในสองของกรรมการทั้งหมด โดยใช้วิธีจับฉลากและให้ถือเป็นการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ

กรรมการดำเนินการสหกรณ์ซึ่งพ้นจากตำแหน่งอาจได้รับการเลือกตั้งอีกได้ แต่ต้องไม่เกินสองวาระติดต่อกัน ในกรณีที่มีการเลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์แทนตำแหน่งที่ว่างให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ที่ได้รับเลือกตั้งอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้ที่ตนมารับหน้าที่แทน

สมาชิกสหกรณ์ มีสิทธิเสนอหรือได้รับเลือกเป็นกรรมการดำเนินการ ตามข้อบังคับข้อ 32 แต่ตามข้อบังคับข้อ 36 ห้ามไม่ให้บุคคลซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้เป็นหรือทำหน้าที่กรรมการดำเนินการ

1. เคยได้รับโทษจำคุก โดยคำพิพากษาให้จำคุกในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่กระทำโดยทุจริต

2. เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ องค์กร หน่วยงานของรัฐ หรือเอกชน ฐานทุจริตต่อหน้าที่

3. เคยถูกให้พ้นจากตำแหน่งกรรมการหรือมีคำวินิจฉัยเป็นที่สุดให้พ้นจากตำแหน่งกรรมการตามคำสั่งของนายทะเบียนสหกรณ์

4. เคยถูกที่ประชุมใหญ่มีมติให้ถอดถอนออกจากตำแหน่งกรรมการเพราะเหตุทุจริตต่อหน้าที่

5. สมาชิกซึ่งผิดนัดชำระหนี้ ไม่ว่าจะเงินต้นหรือดอกเบี้ย ในระยะเวลาสองปีทางบัญชี นับตั้งแต่วันที่ผิดนัด ถึงปีที่เลือกตั้งกรรมการดำเนินการ เว้นแต่การผิดนัดนั้นมิได้เกิดขึ้นจากการกระทำของตนเอง

6. ผู้ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ในสหกรณ์นี้

เดิมสหกรณ์มีประธานกรรมการหนึ่งคน และกรรมการอื่นอีก 14 คน รวมเป็น 15 คน ต้องออกจากตำแหน่งตามวาระจำนวน 8 คน กรรมการดำเนินการสหกรณ์ ซึ่งพ้นจากตำแหน่งอาจได้รับเลือกตั้งซ้ำอีกได้แต่ต้องไม่เกินสองวาระติดต่อกัน

5. ผู้จัดการและเจ้าหน้าที่สหกรณ์ หมายถึง ผู้จัดการและเจ้าหน้าที่อื่นๆ ที่สหกรณ์ได้แต่งตั้งหรือจัดจ้าง และแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งหน้าที่ประจำ สำหรับผู้จัดการนั้นให้มีหน้าที่ในการบริหารจัดการทั่วไป และรับผิดชอบเกี่ยวกับบรรดากิจการประจำของสหกรณ์ ตลอดจนหน้าที่อื่นๆ ที่กำหนดเอาไว้ในข้อบังคับสหกรณ์ ซึ่งเมื่อสิ้นสุดปีทางบัญชี 31 มีนาคม 2549 สหกรณ์การเกษตรจตุรัสประกอบไปด้วยเจ้าหน้าที่และลูกจ้างสหกรณ์ทั้งสิ้น 39 อัตรา

5.1 ผู้จัดการ มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการทั่วไป และรับผิดชอบเกี่ยวกับกิจการประจำของสหกรณ์ รวมทั้งตรวจสอบการสมัครเข้าเป็นสมาชิก ตลอดจนงานปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่คณะกรรมการดำเนินการ หรือกรรมการอื่นๆมอบหมายตามที่เห็นสมควรจะทำ โดยปัจจุบันสหกรณ์การเกษตรจตุรัสมีนางสุรี เทียมรัตน์ ดำรงตำแหน่งผู้จัดการสหกรณ์การเกษตรจตุรัส จำกัด

5.2 **เจ้าหน้าที่สหกรณ์** นอกจากตำแหน่งผู้จัดการแล้ว สหกรณ์ยังสามารถจัดจ้างและแต่งตั้งเจ้าหน้าที่อื่นตามความจำเป็นเพื่อปฏิบัติงานในสหกรณ์ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามระเบียบของสหกรณ์ซึ่งคณะกรรมการดำเนินการกำหนด

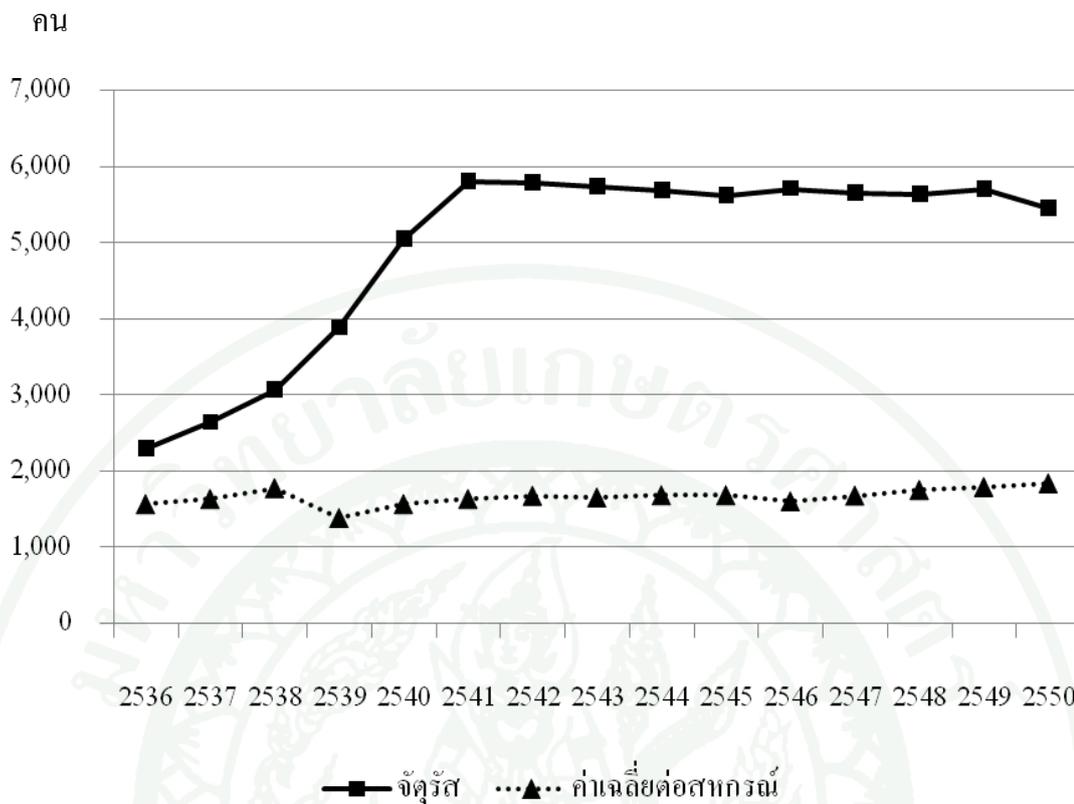
### จำนวนสมาชิก

พบว่าจากปี พ.ศ. 2536–2550 จำนวนสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรจตุรัส ได้เพิ่มขึ้นเกือบทุกปี และเริ่มคงที่ช่วง ปี พ.ศ. 2541 – 2549

**ตารางที่ 2** จำนวนสมาชิก ร้อยละและการเปลี่ยนแปลงของสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรจตุรัส และสมาชิกสหกรณ์การเกษตรทั่วประเทศ

| พ.ศ. | จตุรัส<br>(คน) | ร้อยละการ<br>เปลี่ยนแปลง<br>(%) | ทั่วประเทศ<br>(คน) | สมาชิกเฉลี่ย<br>ต่อสหกรณ์<br>(คน) | ร้อยละการ<br>เปลี่ยนแปลง<br>(%) |
|------|----------------|---------------------------------|--------------------|-----------------------------------|---------------------------------|
| 2536 | 2,299          | -                               | 2,515,493          | 1,569                             | -                               |
| 2537 | 2,650          | 15                              | 3,029,107          | 1,635                             | 4.21                            |
| 2538 | 3,076          | 16                              | 3,054,556          | 1,776                             | 8.62                            |
| 2539 | 3,890          | 26                              | 3,263,330          | 1,391                             | -21.68                          |
| 2540 | 5,054          | 30                              | 3,472,259          | 1,571                             | 12.94                           |
| 2541 | 5,811          | 15                              | 3,865,356          | 1,636                             | 4.14                            |
| 2542 | 5,786          | 0                               | 4,244,986          | 1,677                             | 2.51                            |
| 2543 | 5,738          | -1                              | 4,219,730          | 1,655                             | -1.31                           |
| 2544 | 5,686          | -1                              | 4,727,879          | 1,685                             | 1.81                            |
| 2545 | 5,626          | -1                              | 4,868,039          | 1,684                             | -0.06                           |
| 2546 | 5,717          | 2                               | 4,884,491          | 1,606                             | -4.63                           |
| 2547 | 5,659          | -1                              | 5,203,798          | 1,680                             | 4.61                            |
| 2548 | 5,635          | 0                               | 5,467,491          | 1,752                             | 4.29                            |
| 2549 | 5,707          | 1                               | 5,449,308          | 1,789                             | 2.11                            |
| 2550 | 5,452          | -4                              | 5,654,195          | 1,837                             | 2.68                            |

ที่มา: รายงานประจำปี สหกรณ์การเกษตรจตุรัส 2536 – 2550



ภาพที่ 3 จำนวนสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรจักรัตเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร

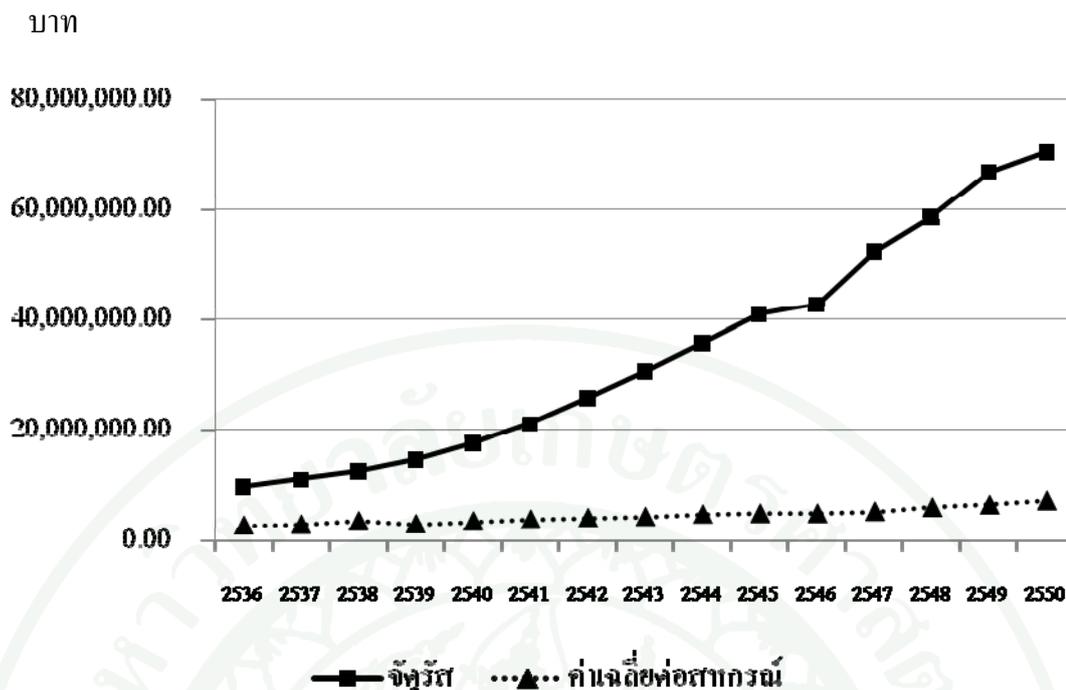
**ทุนเรือนหุ้น**

สหกรณ์การเกษตรจักรัตได้ออกหุ้นโดยไม่จำกัดจำนวนหุ้น มีมูลค่าหุ้นละ 10 บาท โดยผู้เป็นสมาชิกเท่านั้นจึงจะมีสิทธิถือหุ้นในสหกรณ์ได้ โดยสมาชิกจะต้องถือหุ้นในสหกรณ์อย่างน้อยหนึ่งหุ้น แต่จะถือหุ้นเกินกว่า 1 ใน 5 ของจำนวนหุ้นทั้งหมดไม่ได้ และสมาชิกจะขายหรือโอนหุ้นซึ่งตนถืออยู่ให้ผู้อื่นไม่ได้

ตารางที่ 3 จำนวนร้อยละของการเปลี่ยนแปลงทุนเรือนหุ้นของสหกรณ์การเกษตรจตุรัส

| พ.ศ. | จตุรัส<br>(บาท) | ร้อยละ<br>การเปลี่ยนแปลง<br>(%) | ทั่วประเทศ<br>(บาท) | ค่าเฉลี่ยต่อ<br>สหกรณ์<br>(บาท) | ร้อยละการ<br>เปลี่ยนแปลง<br>(%) |
|------|-----------------|---------------------------------|---------------------|---------------------------------|---------------------------------|
| 2536 | 9,653,680.00    | -                               | 4,331,160,000.00    | 2,701,908.92                    | -                               |
| 2537 | 10,991,930.00   | 13.86                           | 5,295,690,000.00    | 2,857,900.70                    | 22.27                           |
| 2538 | 12,420,980.00   | 13.00                           | 6,012,310,000.00    | 3,495,529.07                    | 13.53                           |
| 2539 | 14,496,320.00   | 16.71                           | 6,888,940,000.00    | 2,936,462.06                    | 14.58                           |
| 2540 | 17,465,580.00   | 20.48                           | 7,660,010,000.00    | 3,466,067.87                    | 11.19                           |
| 2541 | 21,079,320.00   | 20.69                           | 8,921,920,000.00    | 3,777,273.50                    | 16.47                           |
| 2542 | 25,829,640.00   | 22.54                           | 10,275,160,000.00   | 4,058,120.06                    | 15.17                           |
| 2543 | 30,582,990.00   | 18.40                           | 10,935,350,000.00   | 4,290,054.92                    | 6.43                            |
| 2544 | 35,638,630.00   | 16.53                           | 13,228,680,000.00   | 4,714,426.23                    | 20.97                           |
| 2545 | 40,897,090.00   | 14.75                           | 14,092,040,000.00   | 4,874,451.75                    | 6.53                            |
| 2546 | 42,828,650.00   | 4.72                            | 14,816,020,000.00   | 4,870,486.52                    | 5.14                            |
| 2547 | 52,512,970.00   | 22.61                           | 16,204,800,000.00   | 5,230,729.50                    | 9.37                            |
| 2548 | 58,724,280.00   | 11.83                           | 18,550,000,000.00   | 5,945,512.82                    | 14.47                           |
| 2549 | 67,007,280.00   | 14.10                           | 19,518,880,000.00   | 6,408,036.77                    | 5.22                            |
| 2550 | 70,672,900.00   | 5.47                            | 22,040,680,000.00   | 7,160,714.75                    | 12.92                           |

ที่มา: จากการคำนวณ



ภาพที่ 4 ทุนเรือนหุ้นของสหกรณ์การเกษตรจตุวัธเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร

#### การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์

ธุรกิจสินเชื่อ สหกรณ์ได้กำหนดแผนการช่วยเหลือสมาชิกด้านการเกษตร โดยการส่งเสริมการออมทางบริการรับฝากเงิน โดยมีการกำหนดแผนงานและโครงการต่างๆ เพื่อช่วยส่งเสริมการออม เช่น การจัดทำคู่มือป้องกันอุบัติเหตุ การแจกของสมนาคุณผู้ถือหุ้นระหว่างปี และการจัดทำโครงการออมทรัพย์วันละนิด

#### การรับฝากเงิน แบ่งออกเป็น 2 ประเภทได้แก่

1. การฝากออมทรัพย์ โดยสหกรณ์จะอนุญาตให้สมาชิกสามารถเปิดบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ได้โดยต้องมีจำนวนเงินฝากในบัญชีไม่น้อยกว่า 50 บาท และอัตราดอกเบี้ยที่สหกรณ์จ่ายให้แก่สมาชิกจะเป็นไปตามที่ได้กำหนดเอาไว้ในระเบียบของสหกรณ์

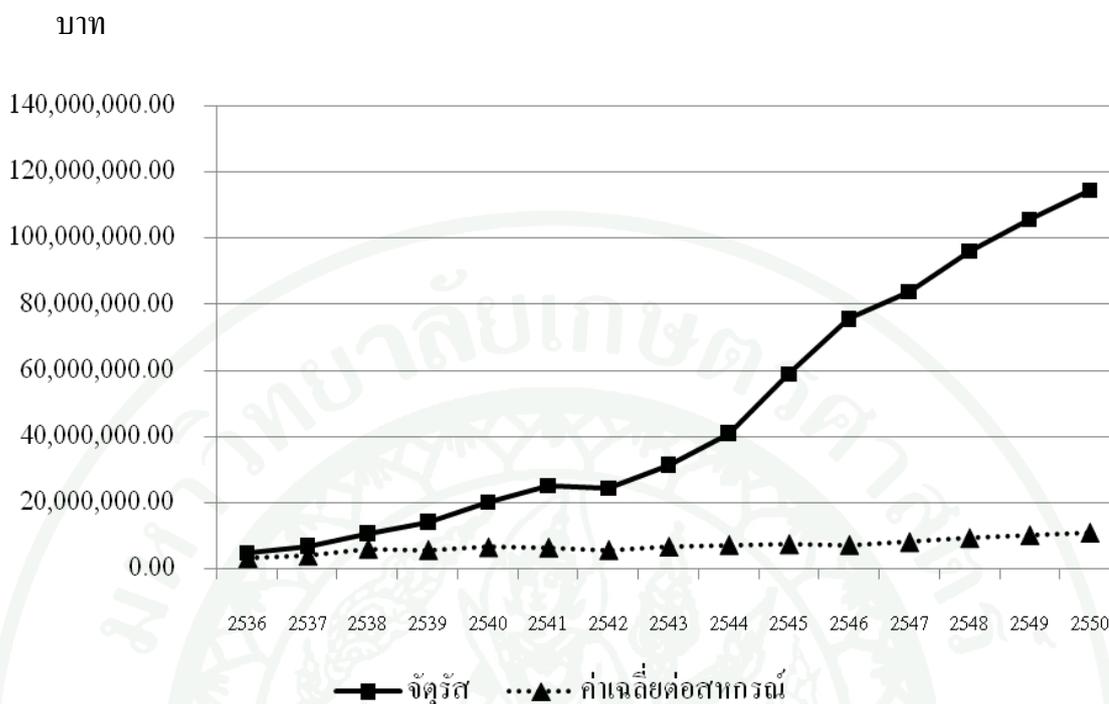
2. การฝากประจำ สหกรณ์จะรับฝากเงินประเภทฝากประจำจากสมาชิก โดยการฝากแต่ละรายจะต้องไม่น้อยกว่า 100 บาท และระยะเวลาในการฝากจะเริ่มตั้งแต่ 6 เดือน และอัตราดอกเบี้ยจะเป็นไปตามที่กำหนดเอาไว้ในระเบียบของสหกรณ์

ณ วันสิ้นปีทางบัญชี 2549 (1 เมษายน 2549 - 31 มีนาคม 2550) สหกรณ์การเกษตรจตุรัส มียอดเงินรับเงินฝากทั้งสิ้น เป็นจำนวนเงิน 114,588,571.45 บาท ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปีก่อน 8,700,000 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 8.22 ของปีก่อน จำแนกออกเป็นเงินฝากออมทรัพย์ 28,760,204.69 ล้านบาท และเงินฝากประจำ 85,828,366.76 บาท เหลือแล้วสมาชิกมีเงินฝากกับ สหกรณ์คนละ 21,018 บาท รายละเอียด 15 ปี ดังนี้

ตารางที่ 4 การรับฝากเงินของสหกรณ์การเกษตรจตุรัส และร้อยละการเปลี่ยนแปลง เปรียบเทียบกับ ค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร

| พ.ศ. | จตุรัส<br>(บาท) | ร้อยละ<br>การเปลี่ยนแปลง<br>(%) | ค่าเฉลี่ยต่อ<br>สหกรณ์<br>(บาท) | ร้อยละ<br>การเปลี่ยนแปลง<br>(%) |
|------|-----------------|---------------------------------|---------------------------------|---------------------------------|
| 2536 | 4,821,292.97    | -                               | 3,243,861.51                    | -                               |
| 2537 | 6,909,971.71    | 43.32                           | 3,918,413.38                    | 20.79                           |
| 2538 | 10,665,640.42   | 54.35                           | 6,051,848.84                    | 54.45                           |
| 2539 | 14,142,175.05   | 32.60                           | 5,647,314.58                    | -6.68                           |
| 2540 | 20,202,145.35   | 42.85                           | 6,470,144.80                    | 14.57                           |
| 2541 | 25,163,173.15   | 24.56                           | 6,387,011.01                    | -1.28                           |
| 2542 | 24,312,745.55   | -3.38                           | 5,651,757.50                    | -11.51                          |
| 2543 | 31,490,441.62   | 29.52                           | 6,647,277.36                    | 17.61                           |
| 2544 | 41,002,358.74   | 30.21                           | 7,188,082.68                    | 8.14                            |
| 2545 | 59,020,143.41   | 43.94                           | 7,366,873.05                    | 2.49                            |
| 2546 | 75,679,952.35   | 28.23                           | 7,171,472.72                    | -2.65                           |
| 2547 | 83,893,748.52   | 10.85                           | 8,016,726.92                    | 11.79                           |
| 2548 | 96,288,623.00   | 14.77                           | 9,204,349.36                    | 14.81                           |
| 2549 | 105,886,372.51  | 9.97                            | 10,031,017.73                   | 8.98                            |
| 2550 | 114,588,571.45  | 8.22                            | 10,794,171.54                   | 7.61                            |

ที่มา: จากการคำนวณ



ภาพที่ 5 การรับฝากเงินของสหกรณ์การเกษตรจัตรัสเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร

การให้เงินกู้แก่สมาชิก สหกรณ์ได้กำหนดแผนงานการให้กู้เงินไว้ 2 ประเภท คือ เงินกู้ระยะสั้น และเงินกู้ระยะกลาง การให้กู้เงินในระหว่างปีให้เป็นไปตามระเบียบของสหกรณ์กำหนดไว้ และลูกหนี้แต่ละรายต้องมีหลักฐานการเป็นหนี้ และการค้ำประกันครบถ้วน มีสาระสรุปได้ดังนี้

1. เงินกู้ระยะสั้น คือการให้สมาชิกกู้เงิน โดยมีการกำหนดการชำระคืนเสร็จภายในเวลาไม่เกิน 12 เดือน ส่วนมากจะเป็นการกู้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปลงทุนในการทำการเกษตร เช่น การทำไร่มันสำปะหลัง การทำไร่พริก การทำนา เป็นต้น

2. เงินกู้ระยะกลาง คือ การให้สมาชิกกู้เงิน โดยมีการกำหนดการชำระคืนภายในระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี โดยมากจะมีวัตถุประสงค์ในการกู้คือการลงทุนเพื่อการผลิตในระยะยาว เช่น การขุดบ่อเลี้ยงปลา การปรับปรุงที่ดิน ซ่อมรถบรรทุกการเกษตร รวมถึงเพื่อวัตถุประสงค์อื่นๆ เช่น การชำระหนี้เดิม เป็นต้น

ในการบริการด้านเงินกู้แก่สมาชิก สหกรณ์การเกษตรจตุรัสได้มีการกำหนดแผนงาน เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการเพื่อให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการพิจารณาให้เงินกู้ โดยการกำหนดดอกเบี้ยตามการจัดชั้นสมาชิก แต่ทั้งนี้ ต้องเป็นไปในอัตราที่เหมาะสมตามระเบียบ ของสหกรณ์ และการให้บริการแก่สมาชิกอย่างสะดวกรวดเร็ว โดยในการส่งชำระหนี้และจ่ายเงินกู้ สมาชิกรวมถึงการขอกู้ สามารถดำเนินการได้สำเร็จ และรับเงินได้โดยภายในเวลา 20 นาทีต่อคน และมีการจัดทำแผนเร่งรัดหนี้ค้างทุกวัน

ณ วันสิ้นปีทางบัญชี 2549 (1 เมษายน 2549 - 31 มีนาคม 2550) สหกรณ์มีปริมาณเงินให้ สมาชิกกู้ยืมทั้งสิ้นเป็นจำนวนเงิน 107,385,768 บาท คิดเป็นเงินกู้ระยะสั้น 80,808,642 บาท และเงินกู้ระยะกลาง 26,577,126 บาท

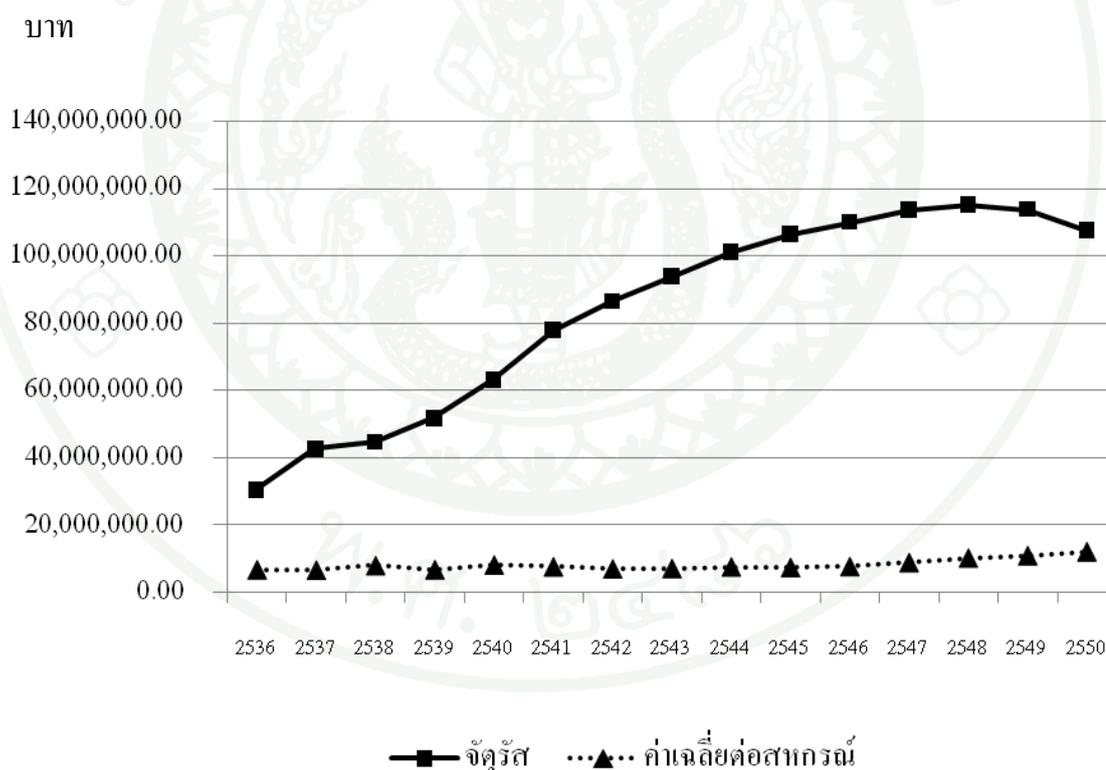
**ตารางที่ 5** การให้เงินกู้แก่สมาชิกสหกรณ์การเกษตรจตุรัส และร้อยละการเปลี่ยนแปลง เปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตรทั่วประเทศ

| พ.ศ. | จตุรัส<br>(บาท) | ร้อยละการ<br>เปลี่ยนแปลง (%) | ค่าเฉลี่ยต่อ<br>สหกรณ์<br>(ล้านบาท) | ร้อยละการ<br>เปลี่ยนแปลง<br>(%) |
|------|-----------------|------------------------------|-------------------------------------|---------------------------------|
| 2536 | 30,514,033.00   | -                            | 6,776,936.99                        | -                               |
| 2537 | 42,639,320.00   | 39.74                        | 6,652,854.83                        | 13.48                           |
| 2538 | 44,727,685.00   | 4.90                         | 8,039,761.63                        | 12.17                           |
| 2539 | 51,794,642.00   | 15.80                        | 6,821,649.62                        | 15.73                           |
| 2540 | 63,231,604.00   | 22.08                        | 8,229,122.17                        | 13.64                           |
| 2541 | 77,893,853.00   | 23.19                        | 7,672,201.52                        | -0.36                           |
| 2542 | 86,394,838.00   | 10.91                        | 7,054,202.21                        | -1.44                           |
| 2543 | 93,841,677.00   | 8.62                         | 7,140,733.62                        | 1.91                            |
| 2544 | 100,904,405.00  | 7.53                         | 7,624,347.83                        | 17.54                           |
| 2545 | 106,366,578.00  | 5.41                         | 7,470,124.52                        | 0.95                            |
| 2546 | 109,820,718.00  | 3.25                         | 7,729,983.56                        | 8.88                            |

ตารางที่ 5 (ต่อ)

| พ.ศ. | จัดรัฐ<br>(บาท) | ร้อยละการ<br>เปลี่ยนแปลง (%) | ค่าเฉลี่ยต่อ<br>สหกรณ์<br>(ล้านบาท) | ร้อยละการ<br>เปลี่ยนแปลง<br>(%) |
|------|-----------------|------------------------------|-------------------------------------|---------------------------------|
| 2547 | 113,428,019.00  | 3.28                         | 8,921,191.09                        | 17.53                           |
| 2548 | 115,086,315.00  | 1.46                         | 10,265,048.08                       | 15.88                           |
| 2549 | 113,652,633.00  | -1.25                        | 10,972,790.54                       | 4.36                            |
| 2550 | 107,385,768.00  | -5.51                        | 12,122,371.67                       | 11.64                           |

ที่มา: จากการคำนวณ



ภาพที่ 6 การให้เงินกู้แก่สมาชิกของสหกรณ์การเกษตรจัดรัฐเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร

**การจัดหาสินค้ามาจำหน่าย** สหกรณ์การเกษตรจตุรัสได้ทำการจัดหาสินค้าต่างๆ ที่มีความจำเป็นต่อสมาชิกมาจำหน่าย เพื่อเป็นการช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่สมาชิก และช่วยให้สมาชิกสามารถซื้อหาสินค้าต่างๆได้ในราคาที่เป็นธรรม โดยสินค้าหลักที่สหกรณ์จัดหาจำหน่ายได้แก่ เครื่องจักรกลทางการเกษตร ปุ๋ย รถไถนา พันธุ์ข้าว สินค้าอุปโภคบริโภค และน้ำมันเชื้อเพลิง ในช่วงเวลาที่ผ่านมาสหกรณ์ได้มีการดำเนินธุรกิจจัดหาสินค้าต่างๆตามความต้องการและความจำเป็นของสมาชิกโดยมีการปรับเปลี่ยนไปตามสภาวะแวดล้อมในหลายปัจจัย ซึ่งในระยะแรกจะเป็นการจัดหาสินค้าที่เกี่ยวกับการเกษตรซึ่งไม่ใช่สินค้าที่มีมูลค่าสูงนัก เช่น เมล็ดพันธุ์พืช ปุ๋ย และอาหารสัตว์ ต่อมาในช่วงปี 2539 เริ่มมีการรับน้ำมันมาจำหน่ายให้แก่เกษตรกรในลักษณะของสถานบริการน้ำมันขนาดเล็ก ทำให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้นจากเดิมถึงร้อยละ 90.19 ต่อมาในช่วงปี 2542 ได้มีการเปลี่ยนแปลงในธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่ายของสหกรณ์คือมีรายได้ลดลงเป็นอย่างมาก เมื่อพิจารณาแล้วพบว่ายอดขายน้ำมันอันเป็นรายได้ส่วนใหญ่ของธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่ายได้ลดลงจากปีก่อนเป็นอย่างมากคือ 2,162,904 ในปี 2541 เหลือเพียง 1,679,685 ในปี 2542 ส่วนหนึ่งอาจเป็นผลมาจากการเกิดภาวะวิกฤติเศรษฐกิจของประเทศไทยในช่วงนั้นที่ส่งผลกระทบต่อไป ในหลายธุรกิจและการเปลี่ยนแปลงของราคาน้ำมันในตลาดโลกซึ่งส่งผลกระทบต่อราคาน้ำมันในประเทศ รวมทั้งในระยะหลังเกษตรกรในพื้นที่ได้หันมาทำอาชีพปลูกพริกมากขึ้นจากเดิมที่ทำนาและเลี้ยงสัตว์ สหกรณ์จึงได้ยกเลิกกิจการจำหน่ายสินค้าประเภทอาหารสัตว์ไป ทำให้รายได้จากส่วนนี้หายไปด้วย จากนั้นกิจการของสหกรณ์ได้ดำเนินมาเรื่อยๆ จนถึง ปี 2548 สหกรณ์ได้มีการเปิดให้บริการปั้มน้ำมันเชื้อเพลิงขนาดมาตรฐานขึ้นและได้รับการตอบรับเป็นอย่างดี มีผู้มาใช้บริการมากมายทั้งที่เป็นสมาชิกของสหกรณ์และบุคคลภายนอกที่ไม่ใช่สมาชิกของสหกรณ์ ซึ่งโดยปกติน้ำมันเชื้อเพลิงนั้นก็จัดว่าเป็นสินค้าที่มีราคาต่อหน่วยและอัตราการหมุนเวียนสูงเมื่อเทียบกับสินค้าอุปโภคบริโภคชนิดอื่น ดังนั้นเมื่อนำรายได้จากการจำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิงมาคิดรวมเข้าไปเป็นอีกรายได้หนึ่งของธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย ทำให้รายได้ทั้งหมดจากธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่ายของสหกรณ์เพิ่มขึ้นมากตามไปด้วย โดยเมื่อเริ่มเปิดให้บริการช่วงปลายปี 2548 สหกรณ์สามารถสร้างรายได้จากการจำหน่ายน้ำมันมากถึงประมาณ 5 ล้านบาท ต่อเดือน

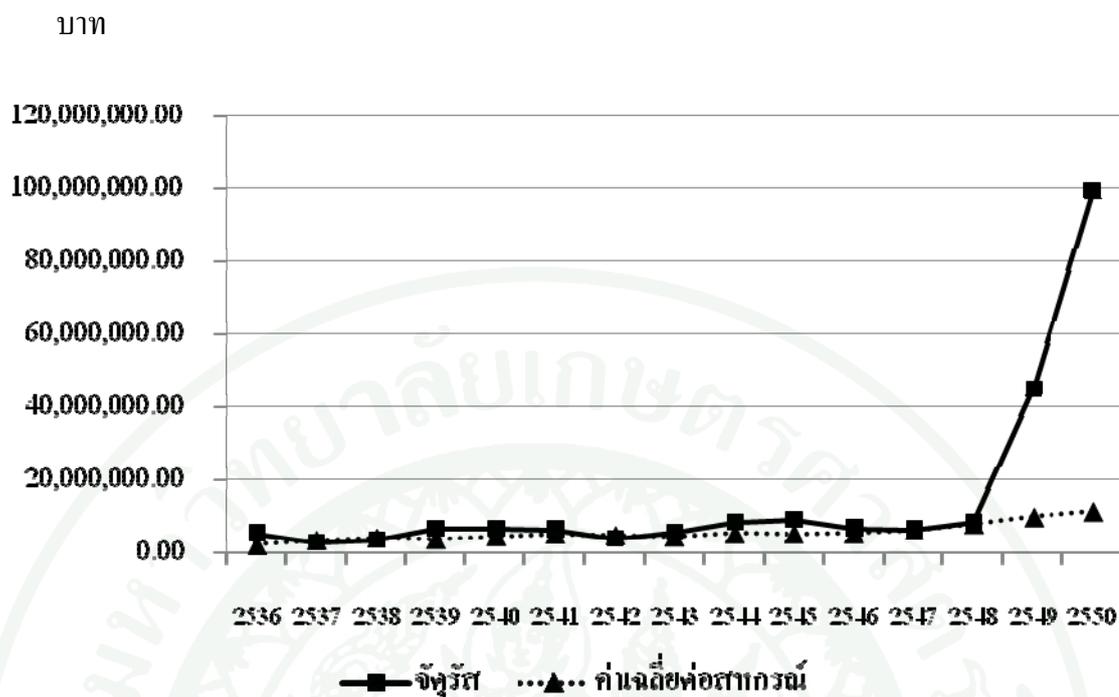
จากข้อมูลล่าสุดในช่วงระยะเวลาที่ได้ทำการศึกษา (ปี พ.ศ. 2536-2550) พบว่า ณ วันสิ้นปีทางบัญชี 2549 (1 เมษายน 2549 - 31 มีนาคม 2550) สหกรณ์การเกษตรจตุรัส มีรายได้รวมจากการดำเนินธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่ายคิดเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 99,586,372.97 บาท คิดเป็นร้อยละ 59.47 ของรายได้ทั้งหมดของสหกรณ์การเกษตรจตุรัส อันมีที่มาจาก ธุรกิจสินเชื่อ ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย และธุรกิจรวบรวมและแปรรูปผลิตผลทางการเกษตร

ตารางที่ 6 การจัดหาสินค้ามาจำหน่ายของสหกรณ์การเกษตรจตุรัส และร้อยละการเปลี่ยนแปลง  
เปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร

| พ.ศ. | จตุรัส<br>(บาท) | ร้อยละการ<br>เปลี่ยนแปลง<br>(%) | ค่าเฉลี่ยต่อสหกรณ์<br>(บาท) | ร้อยละการ<br>เปลี่ยนแปลง<br>(%) |
|------|-----------------|---------------------------------|-----------------------------|---------------------------------|
| 2536 | 5,412,825.37    | -                               | 2,309,557.08                | -                               |
| 2537 | 2,829,315.45    | -47.73                          | 3,473,626.55                | 73.86                           |
| 2538 | 3,481,771.02    | 23.06                           | 4,102,511.63                | 9.63                            |
| 2539 | 6,622,021.90    | 90.19                           | 3,686,636.83                | 22.57                           |
| 2540 | 6,567,829.18    | -0.82                           | 4,560,669.68                | 16.54                           |
| 2541 | 6,452,242.97    | -1.76                           | 5,150,359.86                | 20.70                           |
| 2542 | 3,854,907.23    | -40.25                          | 4,804,293.05                | -0.01                           |
| 2543 | 5,535,969.74    | 43.61                           | 4,415,253.04                | -7.48                           |
| 2544 | 8,390,334.01    | 51.56                           | 5,310,694.94                | 32.41                           |
| 2545 | 9,030,162.11    | 7.63                            | 5,240,442.75                | 1.67                            |
| 2546 | 6,708,542.49    | -25.71                          | 5,304,365.55                | 6.51                            |
| 2547 | 6,478,006.26    | -3.44                           | 6,281,136.22                | 20.59                           |
| 2548 | 8,416,552.46    | 29.93                           | 7,934,217.95                | 27.22                           |

หมายเหตุ \* รวมธุรกิจป้อนน้ำมันเชื้อเพลิง ซึ่งเริ่มดำเนินการ ปี 2548

ที่มา: จากการคำนวณ



ภาพที่ 7 การดำเนินธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่ายของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร

**ธุรกิจการรวบรวมผลผลิตและแปรรูป** เนื่องจากพื้นที่ในเขตอำเภอจตุรัสจัดอยู่ในส่วนหนึ่งของที่ราบสูงโคราช สภาพภูมิประเทศมีลักษณะเป็นพื้นที่ลูกคลื่นลอนตื้น ประชากรส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพอยู่ในภาคเกษตรกรรมโดยมีพืชหลักๆ ที่ทำการปลูกและทำรายได้ให้แก่สมาชิกสหกรณ์ได้แก่ ข้าว พริก ซึ่งหน้าที่หลักอีกประการหนึ่งของสหกรณ์การเกษตรก็คือบทบาทในการรวบรวมผลผลิตจากสมาชิก ซึ่ง ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรในพื้นที่ สหกรณ์จึงได้ทำการก่อสร้างโรงสีของสหกรณ์ขนาด 4 ตัน เพื่อให้บริการแก่สมาชิกและบุคคลทั่วไปในเขตอำเภอจตุรัสและพื้นที่ใกล้เคียง โดยโรงสีของสหกรณ์จะมีระบบการบริหารจัดการที่ครบวงจร ทำการรวบรวมผลผลิตทางการเกษตรจากเกษตรกร จากนั้นนำมาแปรรูป จนออกมาเป็นสินค้าที่สามารถจัดจำหน่ายได้ ได้แก่ ข้าวสาร ปลายข้าว รำ แกลบ

นอกจากนี้ยังสหกรณ์การเกษตรจตุรัสยังมีบทบาทในการรวบรวมพริกแห้งซึ่งเป็นอีกรายได้หลักที่สำคัญของสมาชิก โดยพริกแห้งที่สหกรณ์การเกษตรจตุรัสสามารถรวบรวมได้นั้น มีทั้งพริกจินดาและพริกขยอคสน เนื่องจากการรวบรวมพริกแห้งเป็นธุรกิจที่สหกรณ์ต้องใช้งบประมาณในการลงทุนมาก และมีค่าใช้จ่ายสูง ซึ่งจากข้อมูลล่าสุดในปีที่ทำการศึกษาคือ ปี 2550 พบว่าสหกรณ์การเกษตรจตุรัสมีค่าใช้จ่ายในการรวบรวมพริกประมาณ 73 ล้านบาทเศษ แต่เนื่องจาก

การปลูกพริกนั้นจัดว่าเป็นรายได้ที่สำคัญของสมาชิก การลงทุนในส่วนนี้จะสามารถช่วยเหลือสมาชิกได้มาก สหกรณ์จึงได้เข้ามามีบทบาทในการก่อสร้างห้องเย็นสหกรณ์เพื่อเก็บรักษาพริกแห้งซึ่งสามารถช่วยยืดอายุและรักษาคุณภาพของผลิตผล เมื่อนำสินค้าออกสู่ตลาดจะช่วยให้สามารถจำหน่ายได้ในราคาที่ดี ในปัจจุบันสหกรณ์การเกษตรจตุรัสมีห้องเย็นสำหรับเก็บพริกไว้บริการสมาชิกจำนวน 5 ห้อง สามารถเก็บพริกได้ประมาณ 600 ตันเศษ และนอกจากนี้สหกรณ์การเกษตรจตุรัสยังมีหน้าที่สำคัญในการเป็นตลาดกลางทำการจำหน่ายพริกที่ได้มาจากการรวบรวมจากสมาชิก นอกจากนี้ยังมีการรวบรวมมะขามเปียกจากเกษตรกรในบางปีที่มีผลผลิตมากพอจะส่งออกสู่ตลาด

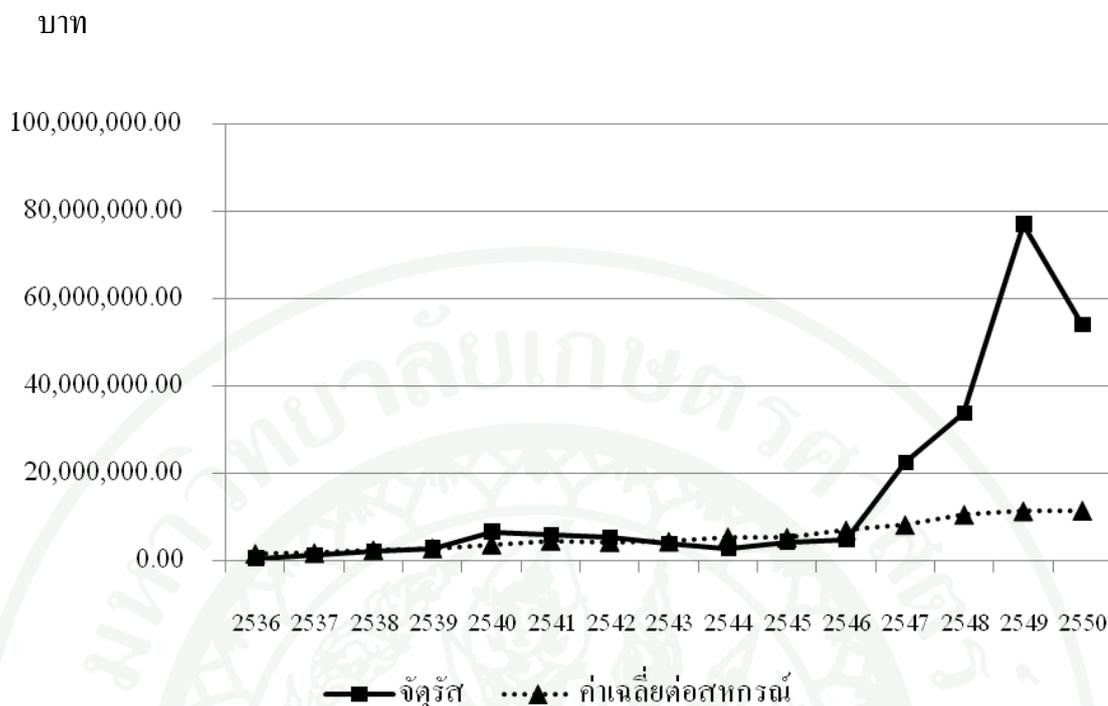
จากการศึกษาข้อมูลที่ผ่านมาพบว่าในปี 2537 รายได้จากธุรกิจรวบรวมและแปรรูปผลิตผลของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสได้เพิ่มขึ้นมาจากปี 2536 เป็นอย่างมาก เนื่องจากแต่เดิม รายได้ของธุรกิจแปรรูปและรวบรวมผลิตผลของสหกรณ์การเกษตรจตุรัส จะมีที่มาจากจำหน่ายผลิตผลทางการเกษตรอื่น ได้แก่ ข้าวเปลือก ข้าวสาร และรำ ต่อมาในปี 2537 จึงได้มีการรวบรวมและจำหน่ายอ้อยและพริกเพิ่มเข้ามา ทำให้รายได้ของธุรกิจรวบรวมและแปรรูปผลิตผลของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสเพิ่มมากขึ้นถึงร้อยละ 277.40 คือ จากเดิม 293,665.00 บาทในปี 2536 เพิ่มขึ้นเป็น 1,108,294.26 ในปี 2537 ต่อมาในปี 2547 รายได้จากธุรกิจรวบรวมและแปรรูปผลิตผลของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสได้เพิ่มมากขึ้นถึงร้อยละ 369.90 เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ได้หันมาทำอาชีพปลูกพริกเพิ่มมากขึ้นทำให้มีผลผลิตมากขึ้น และสหกรณ์ได้ลงทุนสร้างห้องเย็นเพื่อเก็บรวบรวมพริก รวมถึงทำการแปรรูปผลิตผลที่ได้ทำเป็นพริกป่น ทำให้รายได้จากธุรกิจการรวบรวมและจำหน่ายผลิตผลเพิ่มมากขึ้น จากเดิม 4,739,882.50 บาท ในปี 2546 เพิ่มขึ้นเป็น 22,272,604.50 บาท ในปี 2547

ณ วันสิ้นปีทางบัญชี 2549 (1 เมษายน 2549 - 31 มีนาคม 2550) สหกรณ์การเกษตรจตุรัสมีรายได้จากการดำเนินธุรกิจรวบรวมผลิตผลและแปรรูปผลิตผลทั้งสิ้นเป็นจำนวนเงิน 53,962,723.24 บาท คิดเป็นร้อยละ 32.23 ของรายได้ทั้งหมดของสหกรณ์

ตารางที่ 7 การดำเนินธุรกิจรวบรวมผลผลิตและแปรรูปของสหกรณ์การเกษตรจตุรัส และร้อยละการเปลี่ยนแปลง เปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร

| พ.ศ. | จตุรัส<br>(บาท) | ร้อยละการ<br>เปลี่ยนแปลง<br>(%) | ค่าเฉลี่ยต่อ<br>สหกรณ์<br>(บาท) | ร้อยละการ<br>เปลี่ยนแปลง<br>(%) |
|------|-----------------|---------------------------------|---------------------------------|---------------------------------|
| 2536 | 293,665.00      | -                               | 1,578,409.23                    | -                               |
| 2537 | 1,108,294.26    | 277.40                          | 1,764,106.85                    | 11.76                           |
| 2538 | 2,001,347.80    | -81.17                          | 2,416,604.65                    | 36.99                           |
| 2539 | 2,743,328.66    | 37.07                           | 2,817,855.92                    | 16.60                           |
| 2540 | 6,486,268.64    | 136.44                          | 3,694,466.06                    | 31.11                           |
| 2541 | 5,770,500.98    | -11.04                          | 4,547,806.94                    | 23.10                           |
| 2542 | 5,212,980.52    | -9.66                           | 4,284,324.64                    | -5.79                           |
| 2543 | 3,673,798.46    | -29.53                          | 4,341,910.55                    | 1.34                            |
| 2544 | 2,685,675.61    | -26.90                          | 5,327,548.11                    | 22.70                           |
| 2545 | 4,074,350.00    | 51.71                           | 5,207,004.50                    | -2.26                           |
| 2546 | 4,739,882.50    | 16.33                           | 6,889,194.61                    | 32.31                           |
| 2547 | 22,272,604.50   | 369.90                          | 8,071,455.78                    | 17.16                           |
| 2548 | 33,619,328.17   | 50.94                           | 10,394,673.08                   | 28.78                           |
| 2549 | 77,057,895.23   | 129.21                          | 11,188,105.71                   | 7.63                            |
| 2550 | 53,962,723.15   | -29.97                          | 11,320,289.15                   | 1.18                            |

ที่มา: จากการคำนวณ



ภาพที่ 8 รายได้จากการดำเนินธุรกิจรวบรวมผลิตผลและแปรรูปของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร

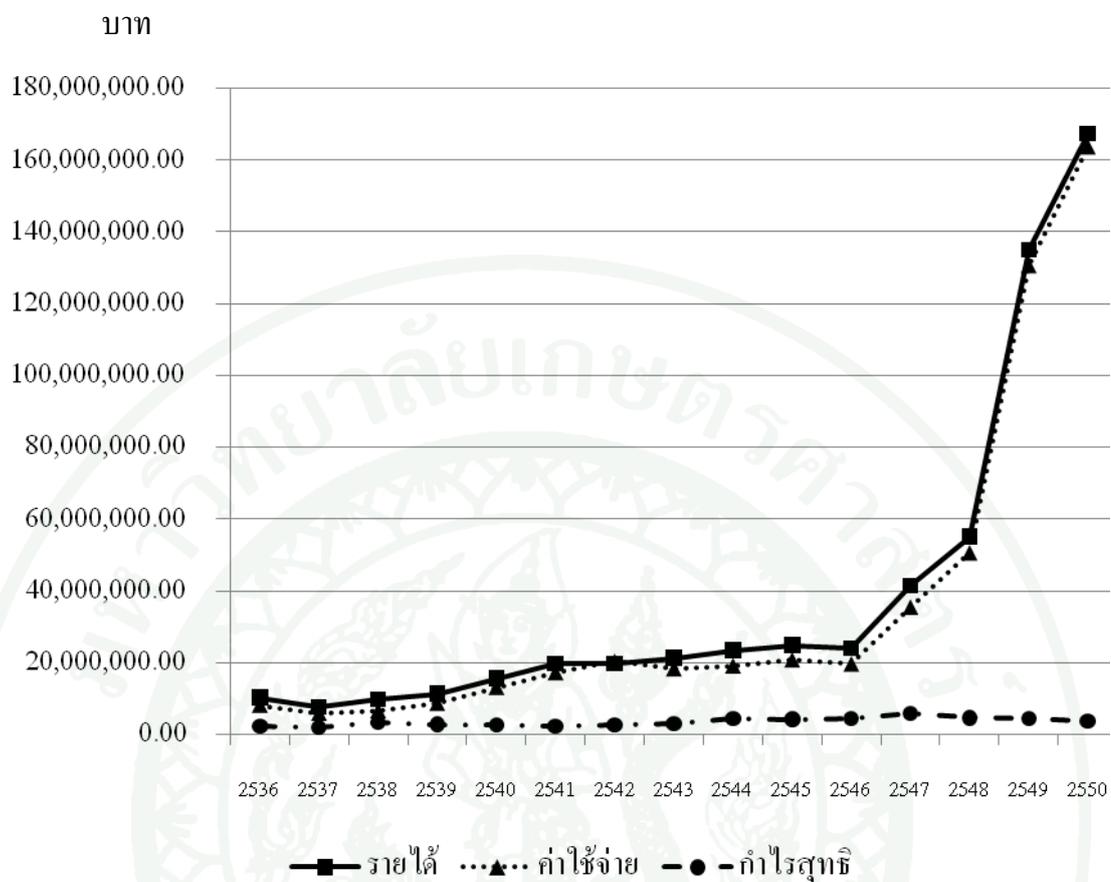
ผลการดำเนินงาน ผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสในรอบ 15 ปี ปากกุดังนี้

จากการศึกษาพบว่า ในปี 2550 สหกรณ์การเกษตรจตุรัสมีรายได้รวมทั้งสิ้น จำนวน 167,441,885.75 ล้านบาท ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วคิดเป็นร้อยละ 23.9 ส่วนค่าใช้จ่ายพบว่าในปี 2550 สหกรณ์การเกษตรจตุรัสมีค่าใช้จ่ายรวมทั้งสิ้น จำนวน 163,787,530.57 ล้านบาท ซึ่งเพิ่มขึ้นมาจากปีที่แล้วคิดเป็นร้อยละ 25.34 และคิดเป็นร้อยละ 97.8 ของรายได้ทั้งหมดของสหกรณ์ และกำไรสุทธิพบว่าในปี 2550 สหกรณ์การเกษตรจตุรัสมีกำไรสุทธิทั้งสิ้น 3,654,355.18 ล้านบาท ซึ่งลดลงจากปีก่อน ร้อยละ 17.6 นอกจากนี้เมื่อพิจารณาถึงอัตรากำไรต่อสมาชิก พบว่าสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสมีกำไรต่อคน คิดเป็นคนละ 670.28 บาท ค่าที่ได้ในระยะเวลาที่ทำการศึกษา 15 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2536-2550 สามารถแสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 8 รายได้ ค่าใช้จ่าย กำไรสุทธิ และร้อยละการเปลี่ยนแปลงของสหกรณ์การเกษตรจตุรัส

| พ.ศ. | รายได้<br>(บาท) | ร้อยละการ<br>เปลี่ยนแปลง<br>(%) | ค่าใช้จ่าย<br>(บาท) | ร้อยละการ<br>เปลี่ยนแปลง<br>(%) | กำไรสุทธิ<br>(บาท) | ร้อยละการ<br>เปลี่ยนแปลง<br>(%) |
|------|-----------------|---------------------------------|---------------------|---------------------------------|--------------------|---------------------------------|
| 2536 | 10,428,307.01   | -                               | 8,118,596.89        | -                               | 2,309,710.12       | -                               |
| 2537 | 7,764,884.80    | -25.54                          | 5,810,340.94        | -4.36                           | 1,954,543.86       | 2.36                            |
| 2538 | 9,822,347.29    | 26.50                           | 6,549,288.96        | 69.05                           | 3,273,058.33       | 4.03                            |
| 2539 | 11,381,523.53   | 15.87                           | 8,607,770.08        | 73.78                           | 2,773,753.45       | 2.48                            |
| 2540 | 15,657,298.82   | 37.57                           | 13,054,950.37       | 81.90                           | 2,548,535.27       | 4.64                            |
| 2541 | 19,734,669.29   | 26.04                           | 17,186,134.02       | 51.17                           | 2,260,842.05       | 6.74                            |
| 2542 | 19,774,303.43   | 0.20                            | 20,253,716.32       | 15.06                           | 2,762,506.61       | 7.75                            |
| 2543 | 21,299,693.17   | 7.71                            | 18,193,471.79       | 5.16                            | 3,106,221.38       | 6.71                            |
| 2544 | 23,516,775.41   | 10.41                           | 19,048,152.04       | 29.26                           | 4,468,623.37       | 6.57                            |
| 2545 | 24,935,427.80   | 6.03                            | 20,690,355.79       | 30.91                           | 4,245,069.41       | 4.58                            |
| 2546 | 23,973,138.81   | -3.86                           | 19,536,981.97       | 15.87                           | 4,436,156.84       | 4.65                            |
| 2547 | 41,440,288.13   | 72.86                           | 35,394,933.59       | 112.11                          | 5,845,354.54       | 8.34                            |
| 2548 | 55,168,280.45   | 33.13                           | 50,526,983.81       | 55.86                           | 4,641,296.64       | 8.44                            |
| 2549 | 135,107,920.35  | 144.90                          | 130,673,052.36      | 167.40                          | 4,434,867.99       | 28.11                           |
| 2550 | 167,441,885.75  | 23.93                           | 163,787,530.57      | 28.14                           | 3,654,355.18       | 36.76                           |

ที่มา: จากการคำนวณ

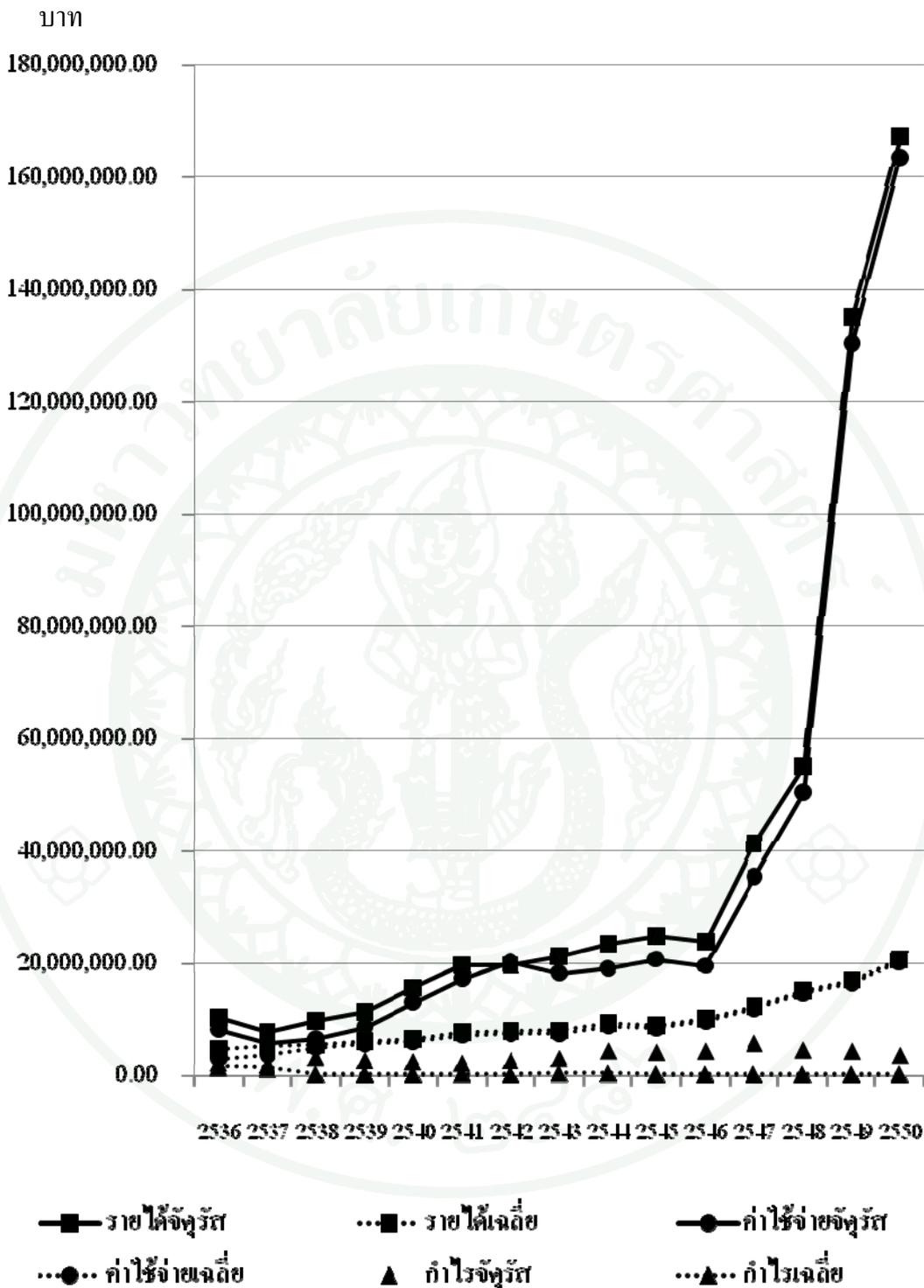


ภาพที่ 9 รายได้ ค่าใช้จ่าย กำไรสุทธิ ของสหกรณ์การเกษตรจตุรัส

ตารางที่ 9 รายได้ ค่าใช้จ่าย กำไรสุทธิ ของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร

| พ.ศ. | รายได้ (บาท)   |                    | ค่าใช้จ่าย (บาท) |                    | กำไรสุทธิ (บาท) |                    |
|------|----------------|--------------------|------------------|--------------------|-----------------|--------------------|
|      | จตุรัส         | ค่าเฉลี่ยต่อสหกรณ์ | จตุรัส           | ค่าเฉลี่ยต่อสหกรณ์ | จตุรัส          | ค่าเฉลี่ยต่อสหกรณ์ |
| 2536 | 10,428,307.01  | 4,702,884.21       | 8,118,596.89     | 3,018,663.16       | 2,309,710.12    | 1,684,221.00       |
| 2537 | 7,764,884.80   | 5,202,994.90       | 5,810,340.94     | 3,721,359.39       | 1,954,543.86    | 1,481,636.00       |
| 2538 | 9,822,347.29   | 5,433,477.43       | 6,549,288.96     | 4,928,439.17       | 3,273,058.33    | 436,178.30         |
| 2539 | 11,381,523.53  | 6,146,157.67       | 8,607,770.08     | 5,727,197.75       | 2,773,753.45    | 418,959.90         |
| 2540 | 15,657,298.82  | 6,546,407.47       | 13,054,950.37    | 6,131,972.01       | 2,548,535.27    | 414,435.50         |
| 2541 | 19,734,669.29  | 7,725,869.76       | 17,186,134.02    | 7,248,332.83       | 2,260,842.05    | 477,536.90         |
| 2542 | 19,774,303.43  | 7,932,628.04       | 20,253,716.32    | 7,490,585.31       | 2,762,506.61    | 442,042.70         |
| 2543 | 21,299,693.17  | 8,051,118.57       | 18,193,471.79    | 7,530,511.10       | 3,106,221.38    | 520,607.50         |
| 2544 | 23,516,775.41  | 9,292,605.42       | 19,048,152.04    | 8,748,260.26       | 4,468,623.37    | 544,345.20         |
| 2545 | 24,935,427.80  | 8,898,938.14       | 20,690,355.79    | 8,456,257.73       | 4,245,069.41    | 442,680.40         |
| 2546 | 23,973,138.81  | 10,153,719.39      | 19,536,981.97    | 9,750,262.00       | 4,436,156.84    | 403,457.40         |
| 2547 | 41,440,288.13  | 12,236,414.87      | 35,394,933.59    | 11,820,494.00      | 5,845,354.54    | 415,920.90         |
| 2548 | 55,168,280.45  | 15,033,009.16      | 50,526,983.81    | 14,627,735.49      | 4,641,296.64    | 405,273.70         |
| 2549 | 135,107,920.35 | 16,933,970.93      | 130,673,052.36   | 16,524,199.35      | 4,434,867.99    | 409,771.60         |
| 2550 | 167,441,885.75 | 20,658,698.14      | 163,787,530.57   | 20,216,099.01      | 3,654,355.18    | 442,599.10         |

ที่มา: จากการคำนวณ



ภาพที่ 10 รายได้ ค่าใช้จ่าย กำไรสุทธิ ของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร

## ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน

ในส่วนนี้จะเป็นการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรจตุรัส จากข้อมูลที่ได้รวบรวมมาจากรายงานทางการเงินของสหกรณ์ในช่วงระยะเวลาที่ทำการศึกษา 15 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2536-2550 นำมาวิเคราะห์ด้วยมุมมองทางการเงิน 4 มิติ ตามแนวคิด CAMELS Analysis เพื่อคุณลักษณะการเปลี่ยนแปลงของอัตราส่วนทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรจตุรัส และนำมาเปรียบเทียบกับอัตราส่วนทางการเงินจากค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตรทั่วประเทศ ซึ่งทำการรวบรวมมาจากเอกสารรายงานสถิติการเงินของสหกรณ์การเกษตรประจำปี มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

### มิติที่ 1 ความพอเพียงของเงินทุนต่อความเสี่ยง (C: Capital Strength)

ประเภทของอัตราส่วนที่นำมาวิเคราะห์ คือ อัตราส่วนวิเคราะห์ความสามารถในการก่อหนี้ (Leverage Ratios) ได้แก่

- 1.1 อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน
- 1.2 อัตราส่วนทุนสำรองต่อสินทรัพย์
- 1.3 อัตราการเติบโตของทุนสหกรณ์
- 1.4 อัตราการเติบโตของหนี้
- 1.5 อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของทุน

### มิติที่ 2 คุณภาพสินทรัพย์ (A: Asset quality)

ประเภทของอัตราส่วนที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์คือ อัตราส่วนวิเคราะห์ความสามารถในการใช้สินทรัพย์ (Activity Ratios) ได้แก่

- 2.1 อัตราส่วนหมุนของสินทรัพย์
- 2.2 อัตราผลตอบแทนของสินทรัพย์
- 2.3 อัตราการเติบโตของสินทรัพย์

### มิตินี้ 3 การทำกำไร (E: Earning Sufficiency)

ประเภทของอัตราส่วนที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ คือ อัตราส่วนวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการทำกำไร (Profitability Ratios) ได้แก่

- 3.1 อัตรากำไรต่อสมาชิก
- 3.2 อัตราเงินออมต่อสมาชิก
- 3.3 อัตราหนี้สินต่อสมาชิก
- 3.4 อัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงาน
- 3.5 อัตราการเติบโตของทุนสำรอง
- 3.6 อัตราการเติบโตของทุนสะสมอื่น
- 3.7 อัตราการเติบโตของกำไร
- 3.8 อัตรากำไรสุทธิ

### มิตินี้ 4 สภาพคล่อง (L: Liquidity)

ประเภทของอัตราส่วนทางการเงินที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์คือ อัตราส่วนวัดสภาพคล่องทางการเงิน (Liquidity Ratios) ได้แก่

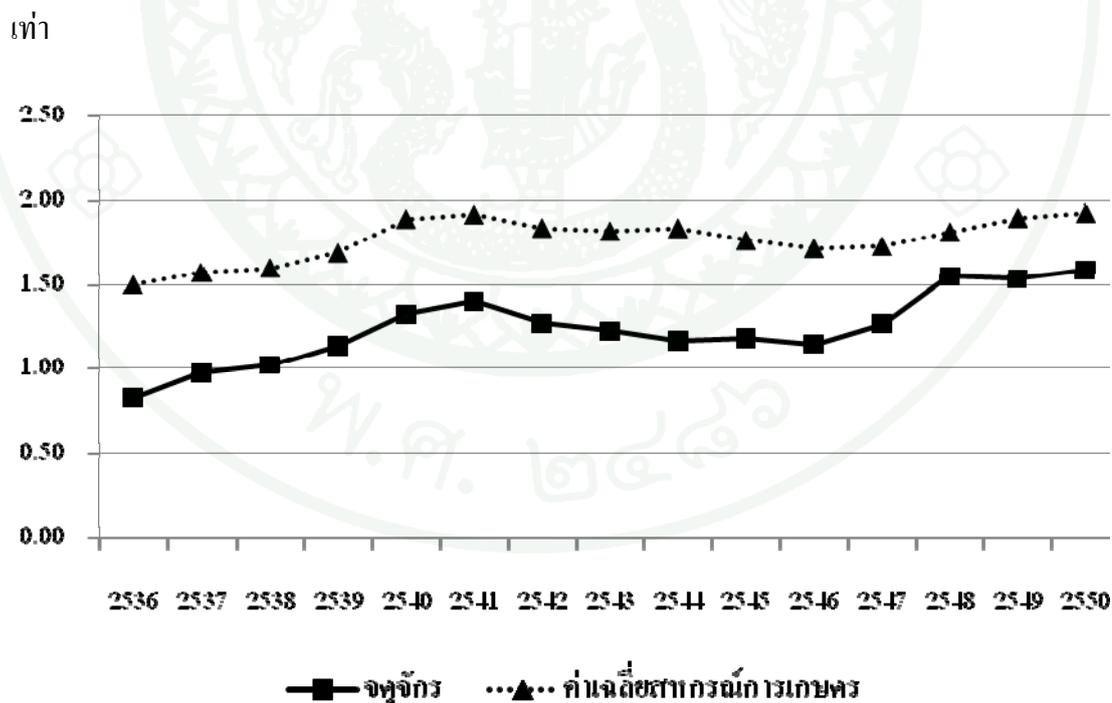
- 4.1 อัตราส่วนทุนหมุนเวียน
- 4.2 อัตราหมุนของสินค้า
- 4.3 อายุเฉลี่ยของสินค้า

จากค่าที่คำนวณได้ระหว่างปี พ.ศ. 2536 – พ.ศ. 2550 สามารถนำมาอธิบายผลการวิเคราะห์ได้ดังต่อไปนี้

### มิตินี้ 1 ความพอเพียงของเงินทุนต่อความเสี่ยง (C: Capital Strength)

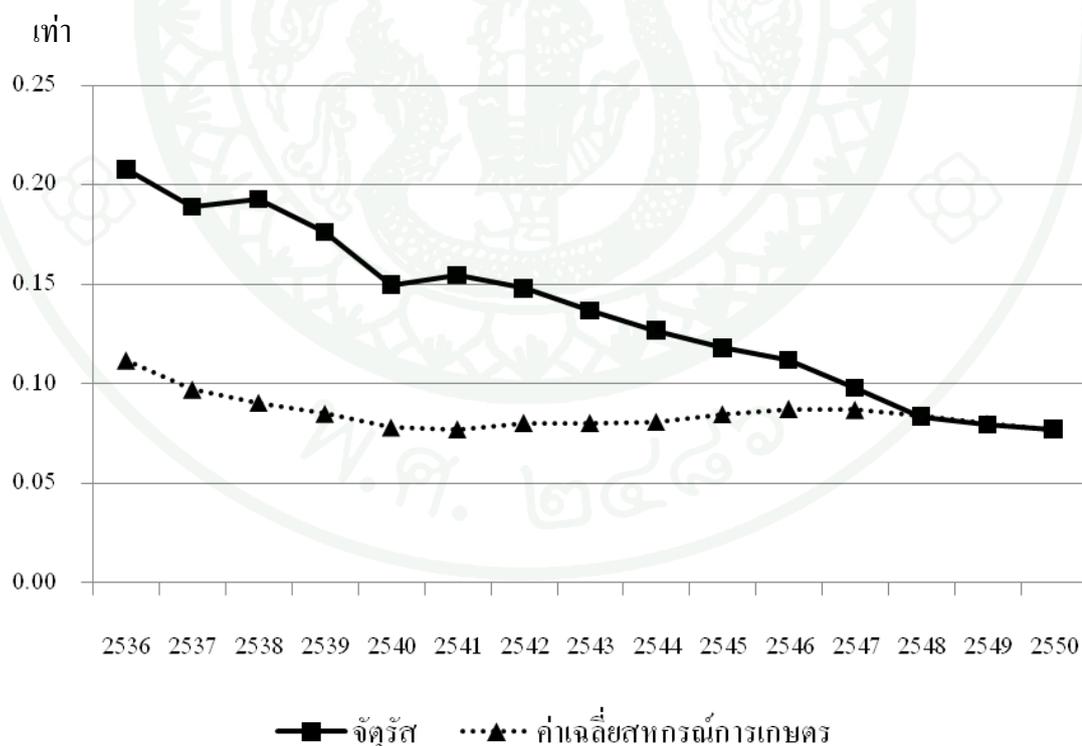
1.1 อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน จากการวิเคราะห์พบว่าในปี พ.ศ. 2550 ค่าที่ได้จากการคำนวณคือ 1.59 เท่า สามารถอธิบายได้ว่า จากเงินทุนของสหกรณ์ 100 บาท รับภาระหนี้ 159 บาท แสดงให้

เห็นว่า สหกรณ์มีเงินทุนไม่เพียงพอ และมีความเสี่ยงของเงินลงทุนสูงขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมา ระหว่างปี พ.ศ. 2536-2549 พบว่าสหกรณ์การเกษตรจตุรัสมีอัตราส่วนหนี้สินต่อทุนเท่ากับ 0.83 0.97 1.02 1.14 1.32 1.40 1.27 1.23 1.17 1.18 1.15 .1.27 .1.55 และ 1.54 เท่าตามลำดับ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า อัตราส่วนหนี้สินต่อทุนของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสมีค่าเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากในช่วงปีหลังๆ สหกรณ์ได้มีการขยายขนาดการค้าในธุรกิจและกิจการเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการระดมทุนเข้ามาเพื่อลงทุนมากขึ้น ทำให้มีหนี้สินเพิ่มขึ้น แต่เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตรทั่วประเทศ พบว่า อัตราส่วนหนี้สินต่อทุนของสหกรณ์การเกษตรจตุรัส ยังคงมีค่าต่ำกว่าอัตราส่วนโดยเฉลี่ย แสดงให้เห็นว่า สภาพความเสี่ยงในการชำระหนี้ของสหกรณ์ยังอยู่ในระดับต่ำ และจากการพิจารณาจุดของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสย้อนหลังพบว่า หนี้สินส่วนใหญ่ มีที่มาจากเงินฝากของสมาชิก ซึ่งในการประเมินประสิทธิภาพของสหกรณ์นั้น จะมีความแตกต่างจากธุรกิจประเภทอื่น เพราะได้จัดว่าเงินฝากของสมาชิกนั้นคือหนี้สินรายการหนึ่ง ดังนั้น การที่สหกรณ์มีหนี้สินอันเกิดจากเงินฝากของสมาชิกจึงไม่ได้หมายความว่าสหกรณ์มีความเสี่ยงทางการเงินในระดับอันตราย และสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการบริหารและจัดการเงินทุนเพื่อรองรับการค้าดำเนินงานและการขยายกิจการของสหกรณ์



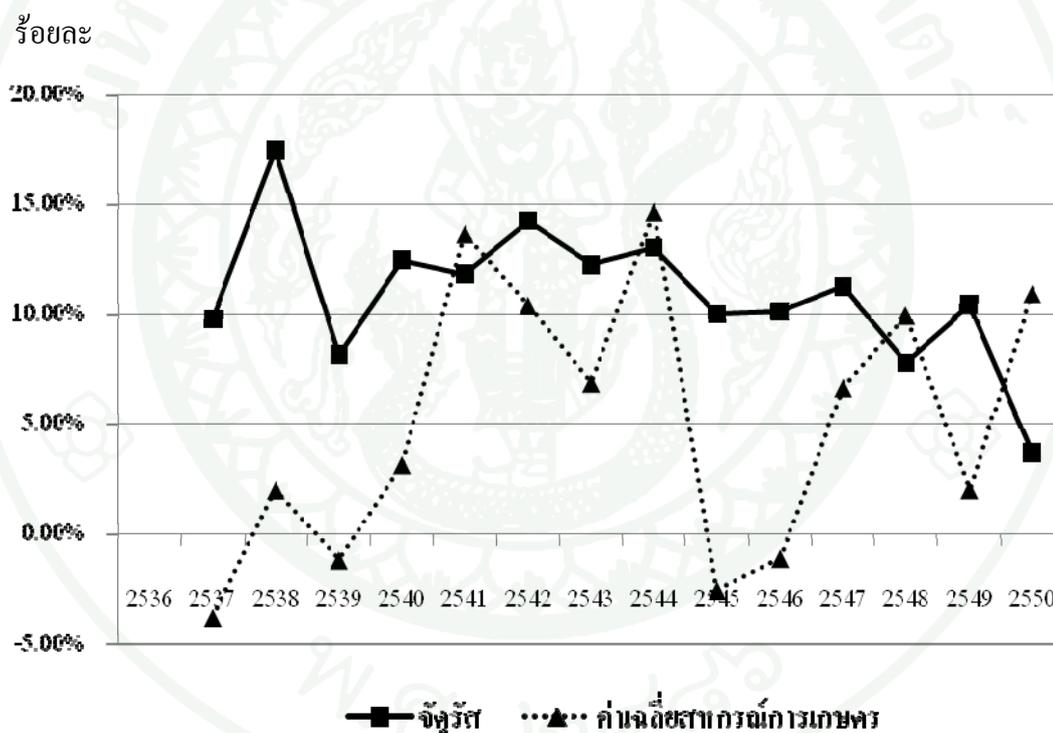
ภาพที่ 11 อัตราส่วนหนี้สินต่อทุนของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสจำกัดเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร

**1.2 อัตราส่วนทุนสำรองต่อสินทรัพย์** จากการวิเคราะห์พบว่าในปี 2550 สหกรณ์การเกษตรจตุรัสมีอัตราส่วนทุนสำรองต่อสินทรัพย์เท่ากับ 0.08 เท่า สามารถอธิบายได้ว่า สหกรณ์มีเงินทุนสำรองที่ไม่สามารถถอนได้ และไม่มีภาระผูกพัน ซึ่งจะให้ผลตอบแทน 8 บาท เมื่อเปรียบเทียบกับสินทรัพย์ของสหกรณ์ทั้งสิ้น 100 บาท โดยเมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมาจากปี พ.ศ. 2536- 2549 พบว่าสหกรณ์มีอัตราส่วนทุนสำรองเท่ากับ 0.21 0.19 0.19 0.18 0.15 0.15 0.15 0.14 0.13 0.12 0.11 0.10 0.08 และ 0.08 เท่า ตามลำดับ พบว่าในช่วงปีแรกๆ สหกรณ์มีอัตราส่วนทุนสำรองต่อสินทรัพย์ค่อนข้างสูงและลดลงเรื่อยๆ จนกระทั่งคงที่จากปี 2548 ถึงปี 2550 เมื่อพิจารณาจากงบดุลของสหกรณ์ย้อนหลังพบว่า สินทรัพย์ส่วนใหญ่คือเงินให้กู้ยืมระยะสั้นซึ่งมีค่าเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็วเมื่อเปรียบเทียบกับส่วนกับทุนสำรองที่เพิ่มขึ้นจากอดีตเพียงเล็กน้อย แต่จากปี 2548 จนถึงปี 2550 พบว่า อัตราส่วนทุนสำรองต่อสินทรัพย์มีความคงที่ แสดงให้เห็นว่าในระยะหลัง สหกรณ์มีความสามารถในการบริหารจัดการสัดส่วนระหว่างทุนสำรองและสินทรัพย์ได้เหมาะสม และเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร ในระหว่างปี พ.ศ.2536-2550 พบว่า ในช่วงปีแรก สหกรณ์การเกษตรจตุรัสมีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ย และค่อยๆ ลดลงจนกระทั่งอยู่ในระดับเดียวกัน จากปี พ.ศ 2548 จนถึงปี 2550



**ภาพที่ 12** อัตราส่วนทุนสำรองต่อสินทรัพย์ของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสจำกัดเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร

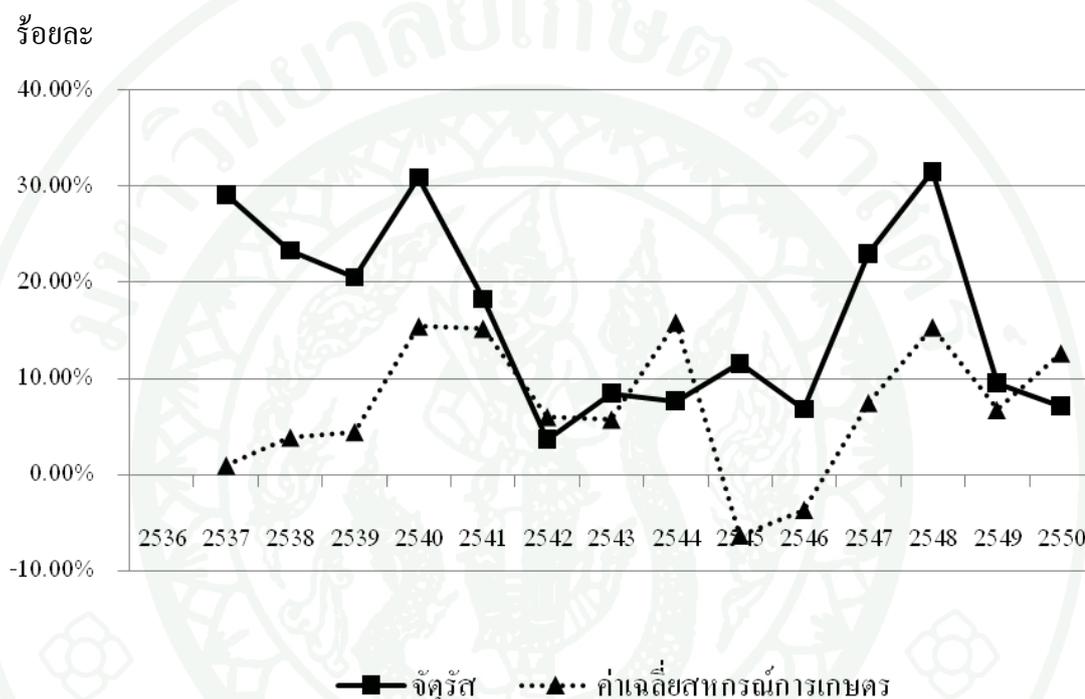
1.3 อัตราการเติบโตของทุนสหกรณ์ ในปี 2550 พบว่าสหกรณ์การเกษตรจตุรัสมีอัตราการเติบโตของทุนเพิ่มจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 3.70 และเมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมา พบว่า สหกรณ์การเกษตรจตุรัส มีอัตราการเติบโตของทุนสหกรณ์ เท่ากับ ร้อยละ 9.78 17.1 8.18 12.49 11.84 14.26 12.26 13.04 10.03 10.15 11.28 7.81 และ 10.45 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร พบว่า สหกรณ์การเกษตรจตุรัสมีอัตราการเติบโตสูงกว่าเฉลี่ยเกือบทุกปี ยกเว้น ในปี 2537 และปี 2550 และเมื่อพิจารณาการเคลื่อนไหวของอัตราการเติบโตของทุนสหกรณ์ พบว่าในปี 2550 สหกรณ์มีอัตราการเจริญเติบโตของทุนต่ำกว่าทุกปีที่ผ่านมา และต่ำกว่าค่าเฉลี่ย แสดงให้เห็นว่าสหกรณ์การเกษตรจตุรัสมีประสิทธิภาพในการบริการทุนของสหกรณ์ลดน้อยลง



ภาพที่ 13 อัตราส่วนการเติบโตของทุนสหกรณ์ของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสจำกัดเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร

1.4 อัตราการเติบโตของหนี้ เป็นอัตราส่วนเพิ่มหรือลดของหนี้สินของสหกรณ์เมื่อเปรียบเทียบกับปีปัจจุบันกับปีก่อน ในปี 2550 พบว่าสหกรณ์การเกษตรจตุรัสมีอัตราการเติบโตของหนี้สินคิดเป็นร้อยละ 7.09 และเมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมา พบว่า สหกรณ์การเกษตรจตุรัสมีอัตราการเติบโตของหนี้สินเท่ากับ ร้อยละ 29.12 23.32 20.54 30.96 18.27 3.61 8.46 7.65 11.54

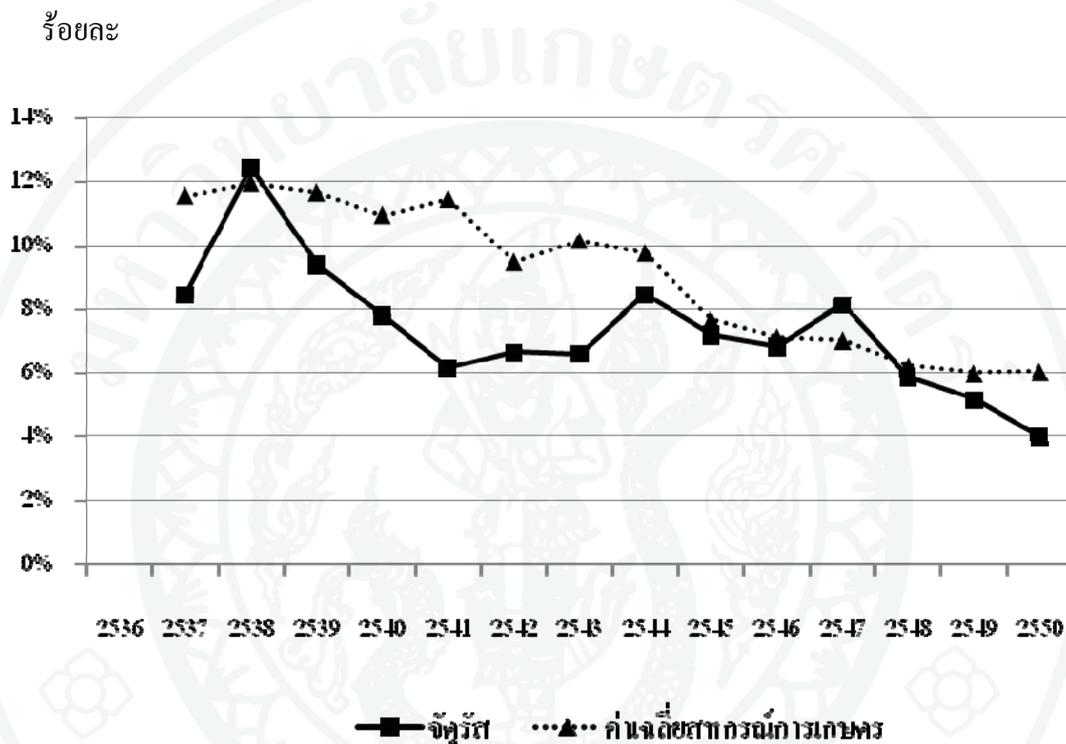
6.76 22.99 31.57 และ 9.51 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร พบว่า จากปี 2545 สหกรณ์การเกษตรจตุรัสมีอัตราการเติบโตสูงกว่าค่าเฉลี่ยเกือบทุกปี ยกเว้นปี 2542 2544 และ 2550 ซึ่งมีค่าต่ำกว่า แต่เมื่อพิจารณาจากงบการเงินพบว่า หนี้สินส่วนใหญ่ของ สหกรณ์การเกษตรจตุรัสมีที่มาจากเงินฝากของสมาชิก ดังนั้นการที่สหกรณ์มีอัตราการเติบโตของหนี้ที่สูง จึงมิได้บ่งบอกว่าสหกรณ์นี้มีภาวะความเสี่ยงทางการเงินสูง



ภาพที่ 14 อัตราส่วนการเติบโตของหนี้สินของสหกรณ์ของสหกรณ์การเกษตรจตุรัส เปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร

1.5 อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนลงทุน เป็นอัตราส่วนแสดงร้อยละของผลตอบแทนจากเงินลงทุน จากการศึกษาค้นคว้าพบว่าในปี 2550 ค่าที่สามารถคำนวณได้คือ ร้อยละ 3.98 หมายความว่า จากทุนของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสทุกๆ 100 บาท จะได้รับผลตอบแทนกลับมาในรูปของกำไรสุทธิ 3.98 บาท และเมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมาพบว่า อัตราผลตอบแทนต่อทุนของสหกรณ์ของ สหกรณ์การเกษตรจตุรัสมีค่าเท่ากับร้อยละ 8.46 12.44 9.37 7.80 6.17 6.67 6.62 8.45 7.21 6.84 8.14 5.90 และ 5.17 ตามลำดับ และเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร พบว่า อัตราผลตอบแทนต่อทุนของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสมีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยเกือบทุกปี ยกเว้นในปี

2538 และปี 2547 ที่มีค่าสูงกว่า และจากการพิจารณาการเคลื่อนไหวของอัตราส่วนนี้จากอดีตพบว่า มีแนวโน้มจะลดลง แสดงให้เห็นว่าการบริหารจัดการของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสนั้นยังไม่สามารถบริหารด้านกำไรดีเท่าที่ควร สหกรณ์ควรพิจารณาจัดสรรการลงทุน โดยเลือกลงทุนในสินทรัพย์คุณภาพดีที่ลงทุนน้อยแต่สามารถให้ผลตอบแทนกลับมาในอัตราที่สูงเพื่อสร้างรายได้ให้แก่สหกรณ์มากขึ้น.



ภาพที่ 15 อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสจำกัดเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร

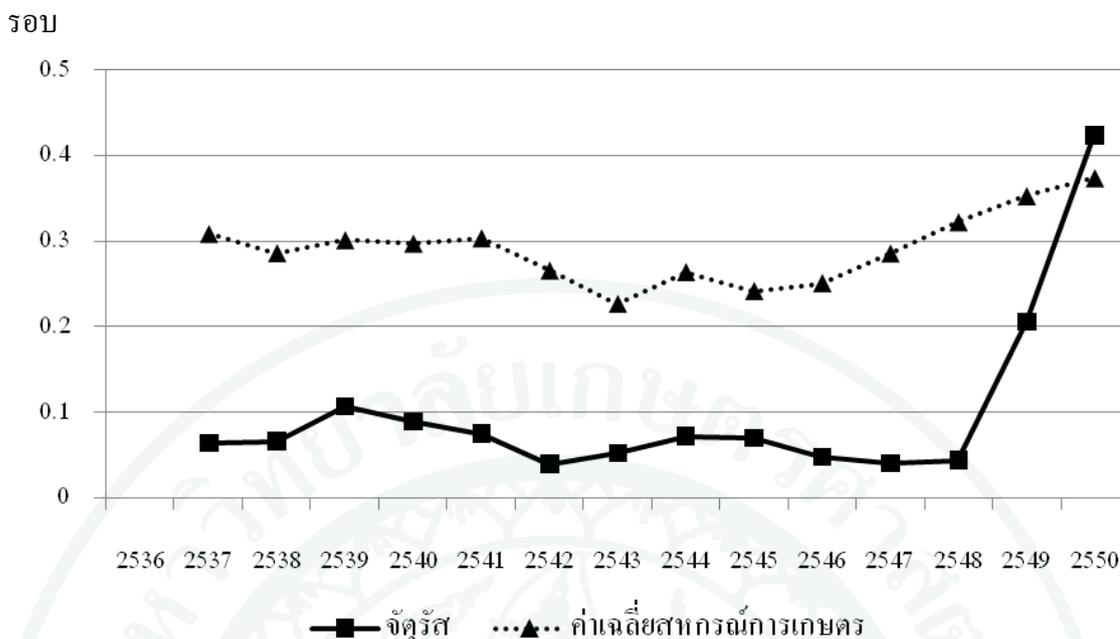
ตารางที่ 10 สรุปผลการวิเคราะห์ความสามารถในการก่อหนี้ของสหกรณ์การเกษตรจตุรัส  
เปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร

| พ.ศ.                | อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน<br>(เท่า) |             | อัตราส่วนทุนสำรองต่อสินทรัพย์<br>(เท่า) |             | อัตราส่วนการเติบโตของทุนสหกรณ์<br>(%) |             | อัตราส่วนการเติบโตของหนี้<br>(%) |             | อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของทุน<br>(%) |             |
|---------------------|----------------------------------|-------------|---|-------------|---------------------------------------|-------------|----------------------------------|-------------|---------------------------------------|-------------|
|                     | จตุรัส                           | ค่าเฉลี่ย   | จตุรัส                                  | ค่าเฉลี่ย   | จตุรัส                                | ค่าเฉลี่ย   | จตุรัส                           | ค่าเฉลี่ย   | จตุรัส                                | ค่าเฉลี่ย   |
| 2536                | 0.83                             | 1.50        | 0.21                                    | 0.11        | -                                     | -           | -                                | -           | -                                     | -           |
| 2537                | 0.97                             | 1.57        | 0.19                                    | 0.10        | 9.78                                  | 12.83       | 29.12                            | 25.02       | 8.46                                  | 11.57       |
| 2538                | 1.02                             | 1.60        | 0.19                                    | 0.09        | 17.51                                 | 8.48        | 23.32                            | 15.32       | 12.44                                 | 11.96       |
| 2539                | 1.14                             | 1.69        | 0.18                                    | 0.09        | 8.18                                  | 8.85        | 20.54                            | 20.58       | 9.37                                  | 11.66       |
| 2540                | 1.32                             | 1.89        | 0.15                                    | 0.08        | 12.49                                 | 5.85        | 30.96                            | 22.91       | 7.80                                  | 10.98       |
| 2541                | 1.40                             | 1.92        | 0.15                                    | 0.08        | 11.84                                 | 9.13        | 18.27                            | 18.83       | 6.17                                  | 11.47       |
| 2542                | 1.27                             | 1.84        | 0.15                                    | 0.08        | 14.26                                 | 7.17        | 3.61                             | 9.16        | 6.67                                  | 9.48        |
| 2543                | 1.23                             | 1.82        | 0.14                                    | 0.08        | 12.26                                 | 3.88        | 8.46                             | 5.94        | 6.62                                  | 10.15       |
| 2544                | 1.17                             | 1.84        | 0.13                                    | 0.08        | 13.04                                 | 10.95       | 7.65                             | 21.12       | 8.45                                  | 9.76        |
| 2545                | 1.18                             | 1.76        | 0.12                                    | 0.08        | 10.03                                 | 3.06        | 11.54                            | 1.46        | 7.21                                  | 7.67        |
| 2546                | 1.15                             | 1.72        | 0.11                                    | 0.09        | 10.15                                 | 2.33        | 6.76                             | 1.38        | 6.84                                  | 7.14        |
| 2547                | 1.27                             | 1.73        | 0.10                                    | 0.09        | 11.28                                 | 5.22        | 22.99                            | 9.71        | 8.14                                  | 7.05        |
| 2548                | 1.55                             | 1.81        | 0.08                                    | 0.08        | 7.81                                  | 7.09        | 31.57                            | 17.71       | 5.90                                  | 6.26        |
| 2549                | 1.54                             | 1.90        | 0.08                                    | 0.08        | 10.45                                 | 2.16        | 9.51                             | 8.65        | 5.17                                  | 6.01        |
| 2550                | 1.59                             | 1.92        | 0.08                                    | 0.08        | 3.70                                  | 6.16        | 7.09                             | 13.35       | 3.98                                  | 6.06        |
| <b>เฉลี่ย 15 ปี</b> | <b>1.24</b>                      | <b>1.77</b> | <b>0.14</b>                             | <b>0.09</b> | <b>0.10</b>                           | <b>0.06</b> | <b>0.15</b>                      | <b>0.13</b> | <b>0.07</b>                           | <b>0.08</b> |

ที่มา: จากการคำนวณ

## มิติที่ 2 คุณภาพสินทรัพย์ (A: Asset quality)

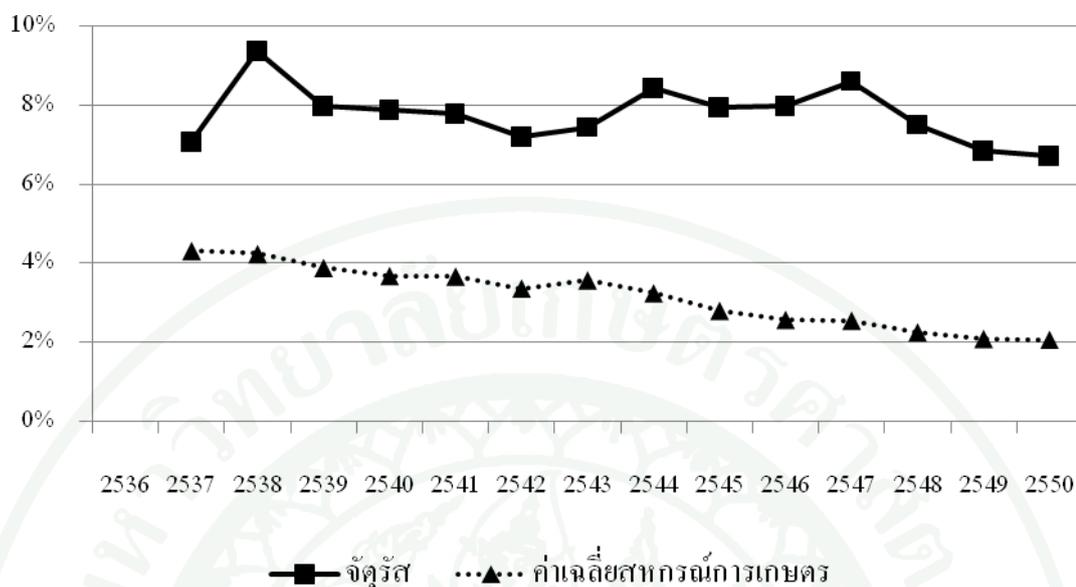
2.1 อัตราหมุนของสินทรัพย์ อัตราหมุนของสินทรัพย์ของสหกรณ์การเกษตรจตุรัส ที่สามารถคำนวณได้ ในปี 2550 คือ 0.42 รอบ หมายความว่าจากสินทรัพย์ที่สหกรณ์ได้ลงทุนไป ทุกๆ 1 บาท จะก่อให้เกิดรายได้กลับคืนมา 42 บาท และเมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมา ระหว่างปี 2536-2549 ค่าที่สามารถคำนวณได้คือ 0.06 0.07 0.11 0.09 0.08 0.04 0.05 0.07 0.07 0.05 0.04 0.04 และ 0.21 รอบตามลำดับ ซึ่งเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยสหกรณ์การเกษตรพบว่า อัตราหมุนของสินทรัพย์ของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสส่วนใหญ่จะมีค่าต่ำกว่าอัตราหมุนของสินทรัพย์ โดยเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตรทุกปี ซึ่งในกรณีที่อัตราส่วนนี้มีค่าต่ำ แสดงให้เห็นว่าความสามารถ ในการทำรายได้จากการดำเนินงานของสหกรณ์ยังมีน้อย อาจเนื่องมาจากการที่ในการคิดอัตรา การหมุนของสินทรัพย์จะคิดจากรายได้จากธุรกิจหลักของสหกรณ์เท่านั้น ซึ่งตามโครงสร้างของ สหกรณ์การเกษตรจะเน้นไปที่ธุรกิจซื้อและขาย ในกรณีของสหกรณ์การเกษตรจตุรัส นั้น ในระยะแรกของการดำเนินธุรกิจซื้อและขายส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าเกษตรและสินค้าอุปโภค บริโภคทั่วไปซึ่งมีอัตราหมุนต่ำทำรายได้กลับคืนมาสู่สหกรณ์ไม่มาก แต่นับจากปี 2549 สหกรณ์ได้ เปิดบริการปั้มน้ำมันเชื้อเพลิงขนาดมาตรฐาน ซึ่งโดยปกติปั้มน้ำมันเชื้อเพลิงนั้นจัดว่าเป็นสินค้าที่มีอายุ สิ้นมีอัตราหมุนสูง เมื่อนำรายได้จากส่วนนี้เข้ามาคิดรวมเป็นรายได้ของธุรกิจหลัก จึงทำให้อัตรา หมุนของสินทรัพย์ในภาพรวมสูงขึ้นด้วย จากผลที่ได้นี้แสดงให้เห็นสามารถใช้สินทรัพย์ เพื่อก่อให้เกิดรายได้มากกว่าปีก่อนเพิ่มมากขึ้น แสดงให้เห็นว่าสหกรณ์มีความสามารถในการ บริหารจัดการสินทรัพย์ไปเพื่อให้เกิดประโยชน์ในรูปของรายได้มากขึ้น โดยเลือกลงทุนในกิจการ ที่เหมาะสมสามารถสร้างรายได้กลับคืนมาสู่สหกรณ์ได้มากขึ้น



ภาพที่ 16 อัตราหมุนของสินทรัพย์ของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร

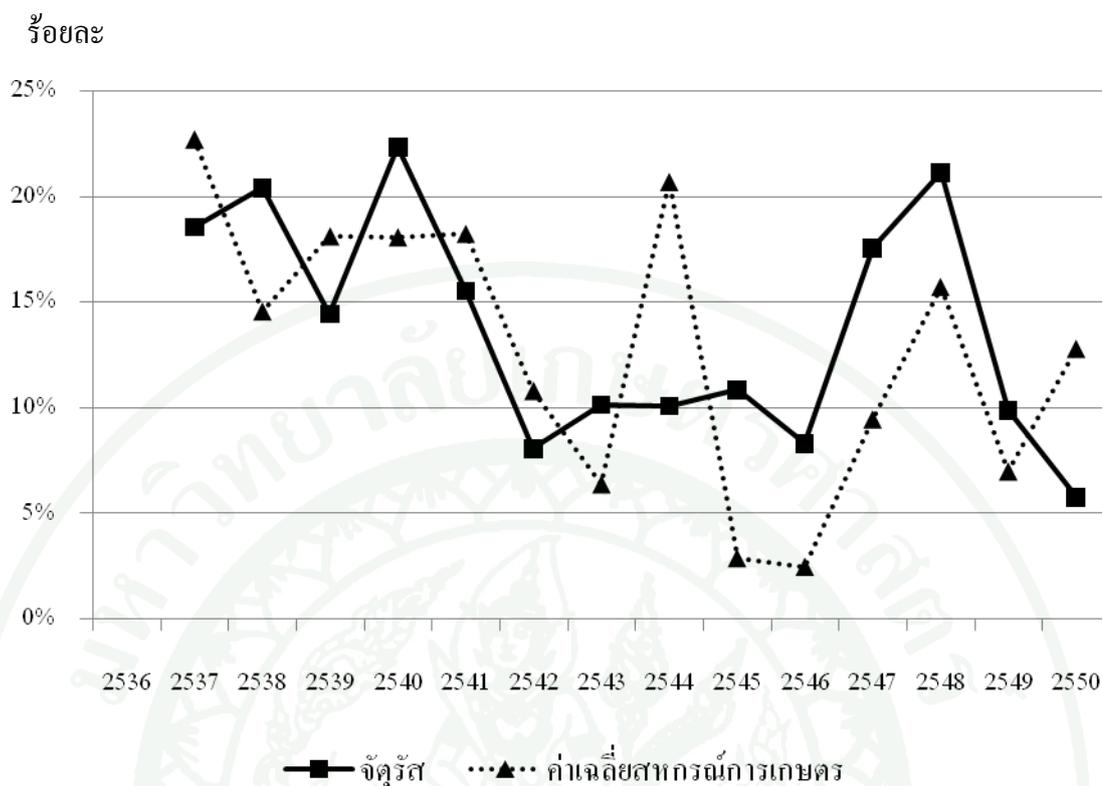
**2.2 อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์** อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ของสหกรณ์การเกษตรจตุรัส จำกัด ในปี 2550 มีค่าเท่ากับ ร้อยละ 6.71 หมายความว่า ในสินทรัพย์ทุกๆ 100 บาท ของสหกรณ์สามารถก่อให้เกิดกำไรจากการดำเนินงาน 6.71 บาท และเมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมา ระหว่างปี 2536-2549 ค่าที่สามารถคำนวณได้คือ ร้อยละ 7.07 9.36 7.97 7.88 7.78 7.20 7.43 8.42 7.94 7.98 8.59 7.50 และ 6.84 ตามลำดับ พบว่าในปี 2550 สหกรณ์การเกษตรจตุรัสสามารถใช้สินทรัพย์เพื่อก่อให้เกิดกำไรจากการดำเนินงานลดลงจากปี 2549 เล็กน้อย แต่เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตรทั่วประเทศก็พบว่า สหกรณ์การเกษตรจตุรัสมีอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์สูงกว่า แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการทำกำไรที่สูงกว่า แสดงให้เห็นว่าสหกรณ์การเกษตรจตุรัสนั้นมีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการด้านกำไรเป็นอย่างดี

## ร้อยละ



ภาพที่ 17 อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร

**2.3 อัตราการเติบโตของสินทรัพย์** เป็นอัตราส่วนแสดงการเพิ่มหรือลดลงของสินทรัพย์เมื่อเทียบกับปีก่อน ในปี 2550 ค่าที่ได้จากการคำนวณคือ ร้อยละ 5.75 และเมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมา พบว่า สหกรณ์การเกษตรจตุรัส มีอัตราการเติบโตของสินทรัพย์ ที่สามารถคำนวณได้ คือ ร้อยละ 18.54 20.38 14.42 22.32 15.50 8.04 10.13 10.07 10.84 8.31 17.54 21.10 และ 9.88 ตามลำดับ ซึ่งเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับสหกรณ์การเกษตรโดยเฉลี่ย พบว่า จากปี 2545 ถึง 2549 สหกรณ์การเกษตรจตุรัสมีอัตราการเติบโตสูงกว่าค่าเฉลี่ยทุกปี จนกระทั่งปี 2550 จึงมีอัตราการเติบโตของสินทรัพย์ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตรทั่วประเทศ แสดงให้เห็นว่าสหกรณ์มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการด้านสินทรัพย์ลดน้อยลง สาเหตุหนึ่งอาจมาจากการที่สหกรณ์มีลูกหนี้ระยะสั้นลดน้อยลง



ภาพที่ 18 อัตราการเติบโตของสินทรัพย์ของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร

ตารางที่ 11 ผลการวิเคราะห์อัตราส่วนแสดงความสามารถในการใช้สินทรัพย์ของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร

| พ.ศ. | อัตรามูลของสินทรัพย์ (รอบ) |           | อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (%) |           | อัตราการเติบโตของสินทรัพย์ (%) |           |
|------|----------------------------|-----------|-------------------------------|-----------|--------------------------------|-----------|
|      | จตุรัส                     | ค่าเฉลี่ย | จตุรัส                        | ค่าเฉลี่ย | จตุรัส                         | ค่าเฉลี่ย |
| 2536 | -                          | -         | -                             | -         | -                              | -         |
| 2537 | 0.06                       | 0.31      | 7.07                          | 4.31      | 18.54                          | 22.71     |
| 2538 | 0.07                       | 0.29      | 9.36                          | 4.23      | 20.38                          | 14.55     |
| 2539 | 0.11                       | 0.30      | 7.97                          | 3.88      | 14.42                          | 18.11     |
| 2540 | 0.09                       | 0.30      | 7.88                          | 3.68      | 22.32                          | 18.07     |
| 2541 | 0.08                       | 0.30      | 7.78                          | 3.66      | 15.50                          | 18.23     |
| 2542 | 0.04                       | 0.27      | 7.20                          | 3.36      | 8.04                           | 10.78     |

ตารางที่ 11 (ต่อ)

| พ.ศ. | อัตราหมุนของสินทรัพย์<br>(รอบ) |           | อัตราผลตอบแทน<br>ต่อสินทรัพย์ (%) |           | อัตรากาเรตบโตของ<br>สินทรัพย์ (%) |           |
|------|--------------------------------|-----------|-----------------------------------|-----------|-----------------------------------|-----------|
|      | จตุรัส                         | ค่าเฉลี่ย | จตุรัส                            | ค่าเฉลี่ย | จตุรัส                            | ค่าเฉลี่ย |
| 2543 | 0.05                           | 0.23      | 7.43                              | 3.56      | 10.13                             | 6.36      |
| 2544 | 0.07                           | 0.26      | 8.42                              | 3.24      | 10.07                             | 20.69     |
| 2545 | 0.07                           | 0.24      | 7.94                              | 2.79      | 10.84                             | 2.85      |
| 2546 | 0.05                           | 0.25      | 7.98                              | 2.56      | 8.31                              | 2.44      |
| 2547 | 0.04                           | 0.29      | 8.59                              | 2.55      | 17.54                             | 9.43      |
| 2548 | 0.04                           | 0.32      | 7.50                              | 2.25      | 21.10                             | 15.71     |
| 2549 | 0.21                           | 0.35      | 6.84                              | 2.08      | 9.88                              | 6.96      |
| 2550 | 0.42                           | 0.37      | 6.71                              | 2.06      | 5.75                              | 12.78     |

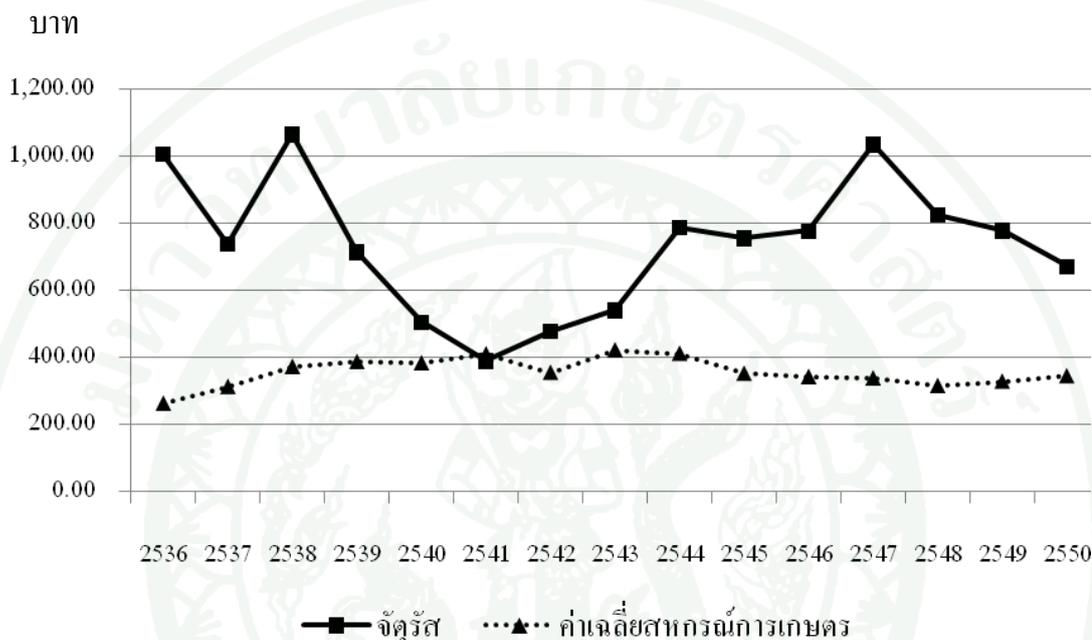
ที่มา: จากการคำนวณ

โดยภาพรวมของการวิเคราะห์ประสิทธิภาพทางการเงินในมิติของคุณภาพสินทรัพย์ พบว่า สหกรณ์การเกษตรจตุรัส มีความสามารถในการบริหารที่ดีกว่าค่าเฉลี่ย สามารถบริหารอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ได้ดี และมีอัตรากาเรตบโตของสินทรัพย์ใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตรทั่วประเทศ โดยมีเพียงอัตราหมุนของสินทรัพย์ที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยในช่วงแรกคือ ปี พ.ศ. 2536-2548 ต่อมาในปี 2549-2550 อัตราหมุนของสินทรัพย์ได้เพิ่มสูงขึ้นเนื่องจากการขยายกิจการจากเดิมมีเพียงสินค้าทางการเกษตรและสินค้าอุปโภคบริโภคทั่วไป มาเป็นการจำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิงซึ่งเป็นสินค้าที่มีอัตราหมุนสูงทำให้ภาพรวมในสองปีหลังสูงขึ้นตามไปด้วย

### มิติที่ 3 การทำกำไร (E: Earning Sufficiency)

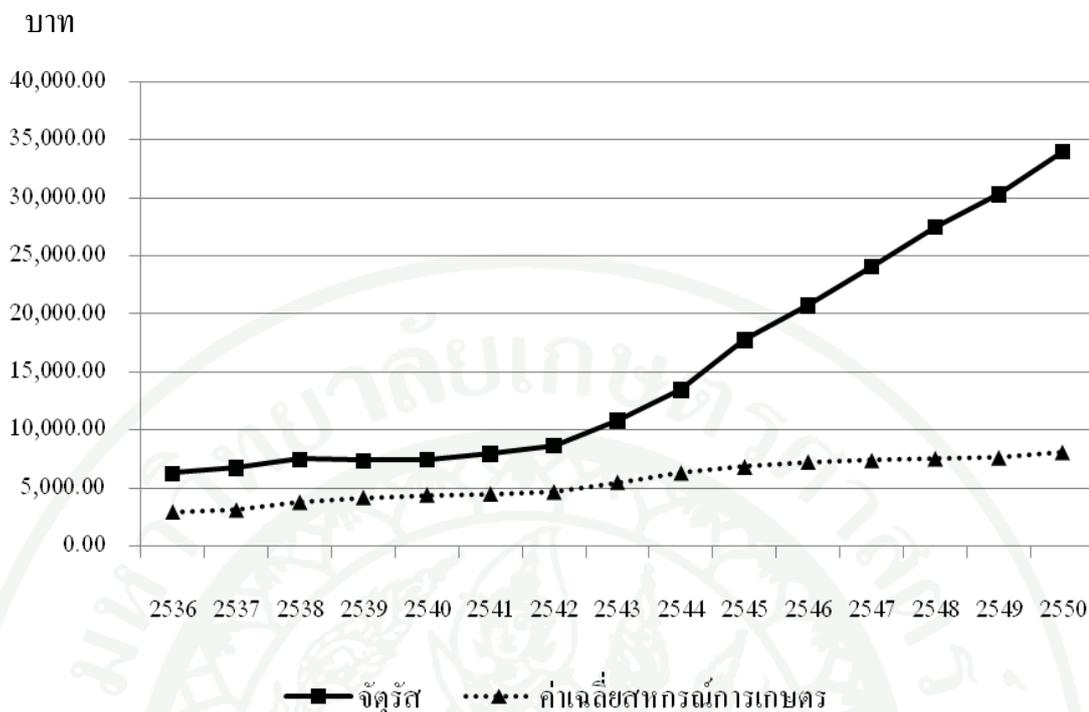
**3.1 อัตรากำไรต่อสมาชิก** คือค่าเฉลี่ยกำไรต่อคน แสดงให้เห็นว่าจากการดำเนินงานของสหกรณ์ จะสามารถทำกำไรให้แก่สมาชิกโดยเฉลี่ยต่อคนได้มากน้อยเพียงใด จากการวิเคราะห์พบว่า ในปี 2550 ค่าที่คำนวณได้คือ 670.28 สามารถอธิบายได้ว่า จากการดำเนินงานของสหกรณ์สามารถทำกำไรให้แก่สมาชิกโดยเฉลี่ยคนละ 670.28 บาท ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมา ระหว่างปี พ.ศ. 2536-2549 ค่าที่คำนวณได้คือ 1,044.66 บาท 737.56 บาท 1,064.06 บาท 713.05 บาท 504.26 บาท 389.06 บาท 477.45 บาท 541.34 บาท 785.90 บาท 754.54 บาท 775.96 บาท

1,032.93 บาท 823.66 บาท และ 777.09 บาท ตามลำดับ พบว่าอัตราส่วนดังกล่าวมีค่าลดลง และเมื่อเปรียบเทียบกับสหกรณ์การเกษตรโดยเฉลี่ย ระหว่างปี พ.ศ. 2536-2550 พบว่าอัตรากำไรต่อสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสมีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยทุกปี แสดงให้เห็นว่าสหกรณ์การเกษตรจตุรัสมีความสามารถในการบริหารกำไรต่อสมาชิกได้อยู่ในเกณฑ์ดี



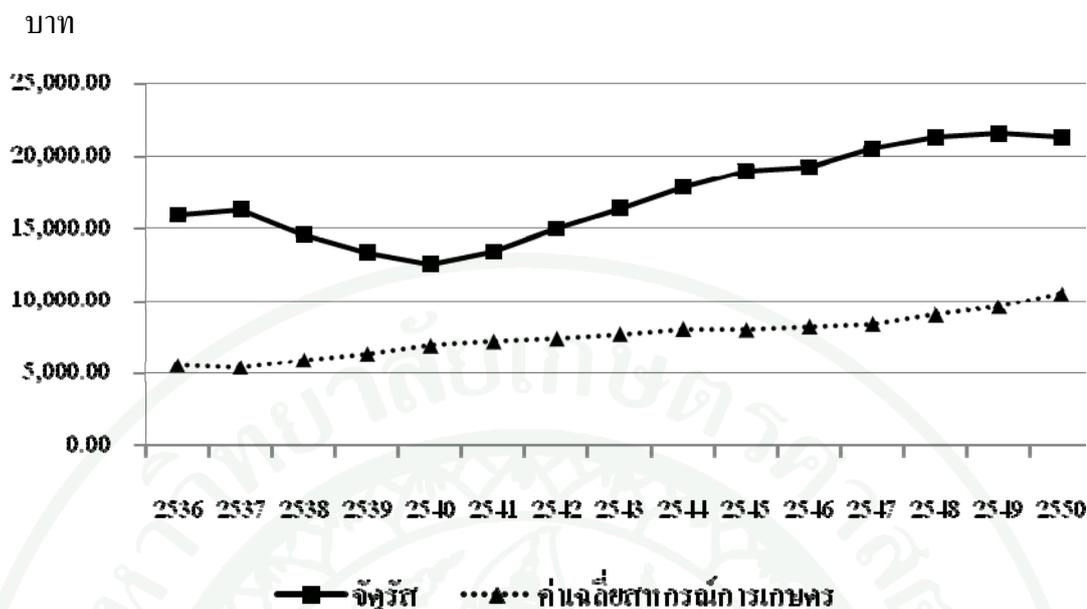
ภาพที่ 19 อัตรากำไรต่อสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร

**3.2 อัตราเงินออมต่อสมาชิก** คืออัตราแสดงค่าเฉลี่ยเงินออมของสมาชิกต่อคน โดยมีที่มาจากเงินหุ้นรวมกับเงินฝากของสมาชิก จากการศึกษาพบว่า ในปี 2550 ค่าเฉลี่ยเงินออมของสมาชิกต่อคนมีค่าเท่ากับ 33,980.46 บาท โดยเมื่อพิจารณาการเคลื่อนไหวของอัตราเงินออมต่อสมาชิกย้อนหลังจากปี 2536-2550 พบว่า มีค่าเพิ่มสูงขึ้นทุกปี และเมื่อนำค่าที่ได้มาทำการเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร พบว่าสหกรณ์การเกษตรจตุรัสมีอัตราเงินออมต่อสมาชิกสูงกว่าค่าเฉลี่ยทุกปี และมีการเติบโตอย่างรวดเร็วจากปี 2542 จนถึงปี 2550



ภาพที่ 20 อัตราเงินออมต่อสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร

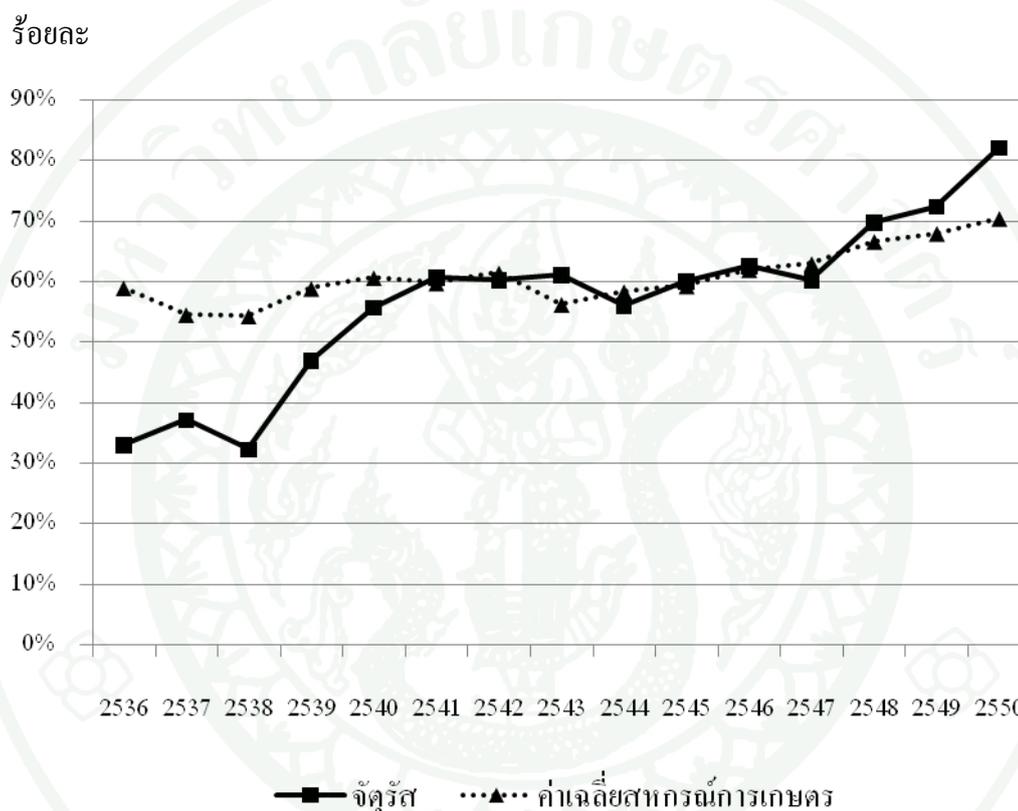
**3.3 อัตราหนี้สินต่อสมาชิก** เป็นอัตราส่วนแสดงค่าเฉลี่ยหนี้ต่อคน มีที่มาจากลูกหนี้เงินกู้ยืมของสมาชิก รวมกับลูกหนี้การค้าของสมาชิก และลูกหนี้อื่นๆของสมาชิก จากการวิเคราะห์พบว่า ในปี 2550 มีค่าเท่ากับ 21,300.03 บาท โดยเมื่อพิจารณาการเคลื่อนไหวของอัตราหนี้สินต่อสมาชิกย้อนหลังจากปี 2536-2550 พบว่า ในช่วงแรกคือระหว่างปี 2536-2540 มีค่าลดลงเรื่อยๆ แต่จากหลังจากนั้นกลับสูงขึ้นทุกปีจนถึงปี 2550 และเมื่อเปรียบเทียบกับสหกรณ์การเกษตรเฉลี่ยพบว่าสหกรณ์การเกษตรจตุรัสมีอัตราหนี้สินต่อสมาชิกสูงกว่าค่าเฉลี่ยทุกปี แสดงให้เห็นว่าสหกรณ์ยังไม่สามารถบริหารจัดการหนี้สินได้ดีเท่าที่ควร แต่เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า หนี้สินส่วนใหญ่มาจากเงินรับฝากของสมาชิก ดังนั้นจึงมิได้หมายความว่าสหกรณ์มีความเสี่ยงในการชำระคืนหนี้สินแต่อย่างใด



ภาพที่ 21 อัตราหนี้สินต่อสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร

3.4 อัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงาน คือร้อยละของค่าใช้จ่ายดำเนินงานเทียบกับกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงาน จากการวิเคราะห์สหกรณ์การเกษตรจตุรัส พบว่า ในปี 2550 ค่าที่สามารถคำนวณได้คือร้อยละ 82.05 สามารถอธิบายได้ว่า กำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงานของสหกรณ์ 100 บาท คิดเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน 82.05 บาท และเมื่อเปรียบเทียบกับปีก่อนหน้าคือ ระหว่างปี พ.ศ.2536-2549 ค่าที่สามารถคำนวณได้คือ 33.04 37.12 32.34 47.00 55.71 60.66 60.30 61.15 56.08 60.03 62.54 60.28 69.72 และ 72.42 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาการเคลื่อนไหวพบว่าสหกรณ์การเกษตรจตุรัสมีอัตราค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานต่อกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานสูงขึ้นทุกปี และเมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตรทั่วประเทศ พบว่า ในระยะแรกสหกรณ์การเกษตรจตุรัสมีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ย จนกระทั่งจากปี 2540-2548 ได้เพิ่มขึ้นมามีค่าใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร และมีแนวโน้มว่าจะสูงกว่าค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตรนับจากปี 2549 - 2550 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความสามารถในการบริหารค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของสหกรณ์จตุรัสที่ผ่านมามีประสิทธิภาพดีสูงกว่าค่าเฉลี่ย ดังนั้นสหกรณ์การเกษตรจตุรัสควรมีความเข้มงวดในการควบคุมการใช้จ่ายในการดำเนินงานให้มากขึ้น โดยควรหันมาปรับปรุงการดำเนินงานโดยการควบคุมค่าใช้จ่ายในส่วนที่สามารถควบคุมได้ และพิจารณาถึงนโยบายของสหกรณ์ว่ามีการเน้นการพัฒนาไปที่ส่วนใดเป็น

พิเศษ ซึ่งในกรณีของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสพบว่าค่าใช้จ่ายส่วนมากจะอยู่ในส่วนของเงินเดือน เงินเดือนเจ้าหน้าที่ เนื่องจากสหกรณ์แห่งนี้มีการดำเนินธุรกิจหลายด้านและมีการจ้างงานเพื่ออำนวยความสะดวกรองรับการมาใช้บริการของสมาชิก ทำให้มีค่าใช้จ่ายในส่วนของเงินเดือนสมาชิกค่อนข้างสูง ดังนั้นในการจะประเมินประสิทธิภาพในการบริหารงานของสหกรณ์ ผู้บริหารควรคำนึงถึงนโยบายของสหกรณ์ด้วย โดยยึดหลักความพอเพียง ประหยัด และคุ้มค่า

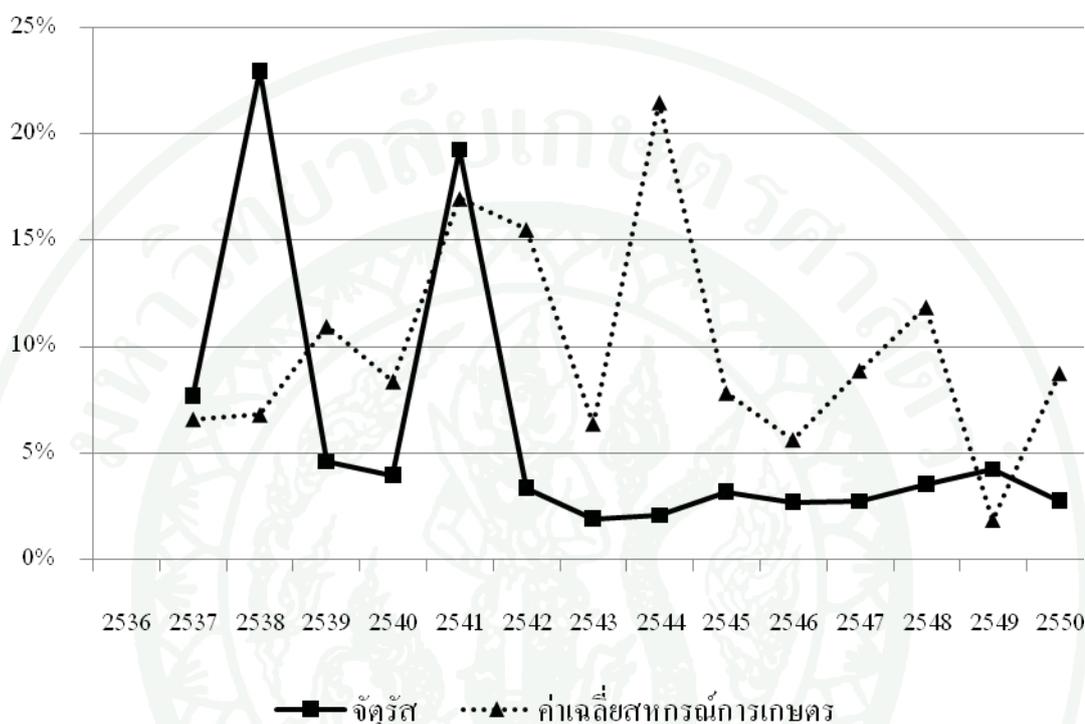


ภาพที่ 22 อัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสจำเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร

3.5 อัตราการเติบโตของทุนสำรอง เป็นอัตราส่วนการเพิ่มหรือลดของทุนสำรองเมื่อเปรียบเทียบกับปีปัจจุบันกับปีก่อนจากการศึกษาพบว่า ในปี 2550 สหกรณ์มีอัตราการเติบโตของทุนสำรองเพิ่มจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 2.73 และเมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมา พบว่า สหกรณ์การเกษตรจตุรัส มีอัตราการเติบโตของทุนสำรองที่สามารถคำนวณได้ ก็ร้อยละ 7.67 22.94 4.57 3.39 19.23 3.35 1.88 2.06 3.16 2.68 2.72 3.52 และ 4.20 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร พบว่า สหกรณ์การเกษตรจตุรัสมีอัตราการเติบโตต่ำกว่าค่าเฉลี่ย

เกือบทุกปี ยกเว้น ในปี 2537 2538 2541 และปี 25549 พบว่าในปี 2538 สหกรณ์มีอัตราการเจริญเติบโตของทุนสูงกว่าทุกปีที่ผ่านมา และสูงกว่าค่าเฉลี่ย

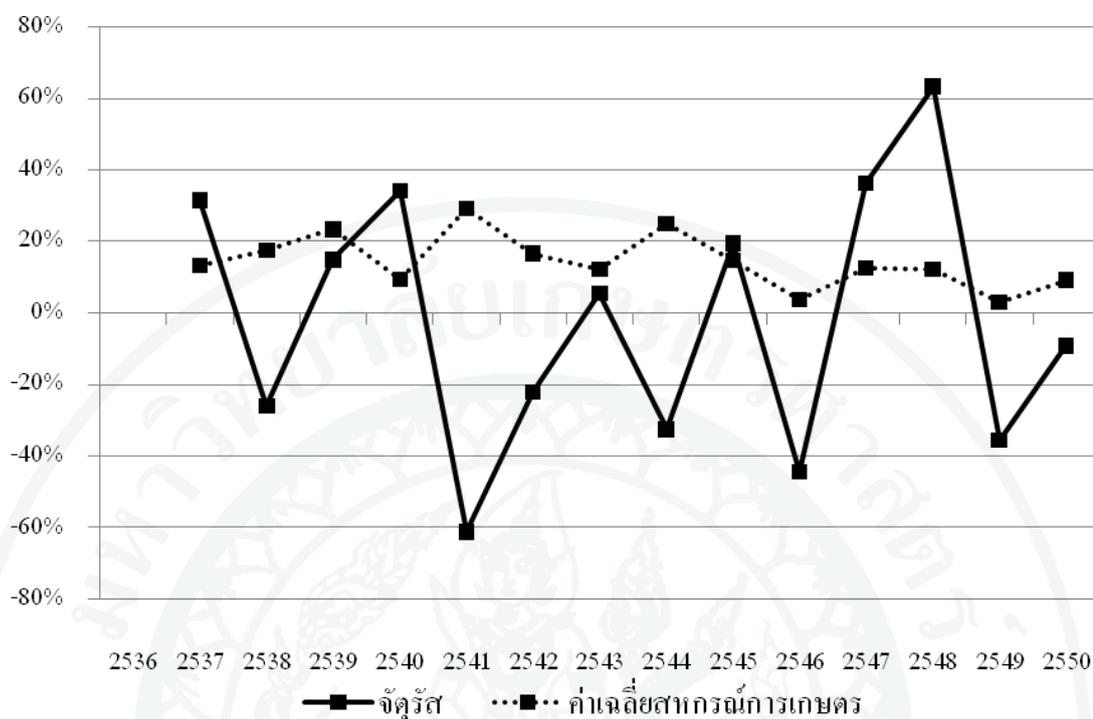
ร้อยละ



ภาพที่ 23 อัตราการเติบโตของทุนสำรองของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร

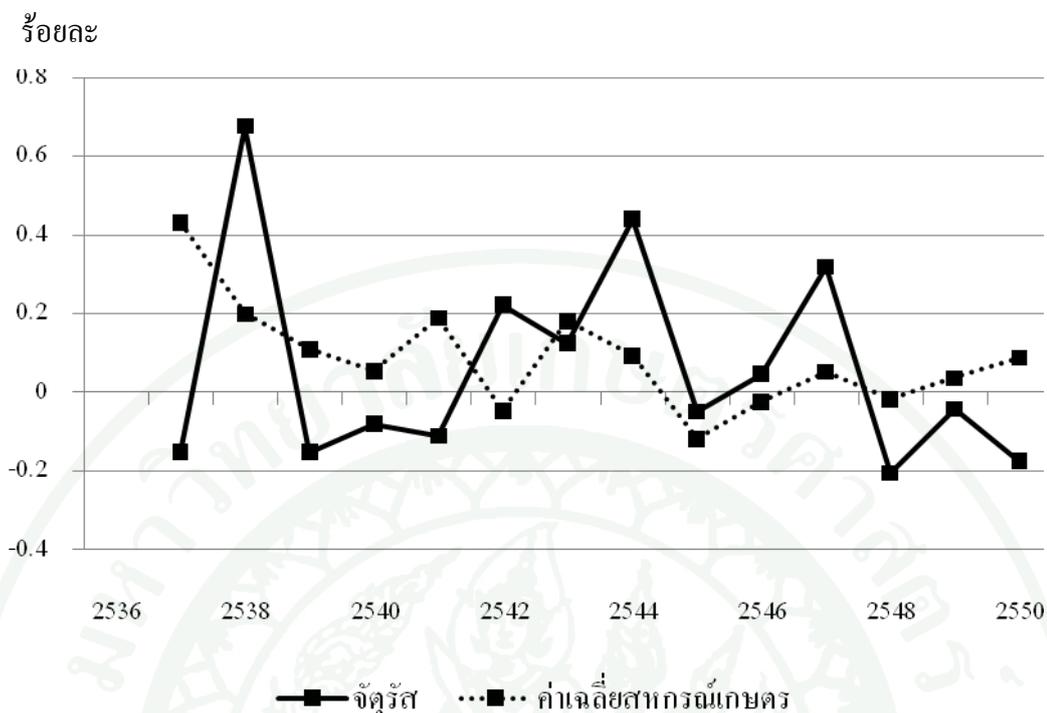
3.6 อัตราการเติบโตของทุนสะสมอื่น เป็นอัตราส่วนการเพิ่มหรือลดของทุนสะสมอื่นของสหกรณ์เมื่อเปรียบเทียบกับปีปัจจุบันกับปีก่อน จากการศึกษาพบว่า ในปี 2550 สหกรณ์การเกษตรจตุรัสมีอัตราการเติบโตของทุนสะสมอื่นลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 9.21 และเมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมา พบว่า สหกรณ์การเกษตรจตุรัส มีอัตราการเติบโตของทุนสะสมอื่นที่สามารถคำนวณได้ คือร้อยละ 31.36 -26.13 14.79 33.96 -61.29 -22.19 5.41 -32.61 19.35 -44.46 36.05 63.17 และ -9.21 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร พบว่า สหกรณ์การเกษตรจตุรัสมีอัตราการเติบโตต่ำกว่าค่าเฉลี่ยเกือบทุกปี ยกเว้น ในปี 2540 และปี 2548 แสดงให้เห็นว่าสหกรณ์มีประสิทธิภาพในการบริการทุนของสหกรณ์ลดน้อยลง

## ร้อยละ



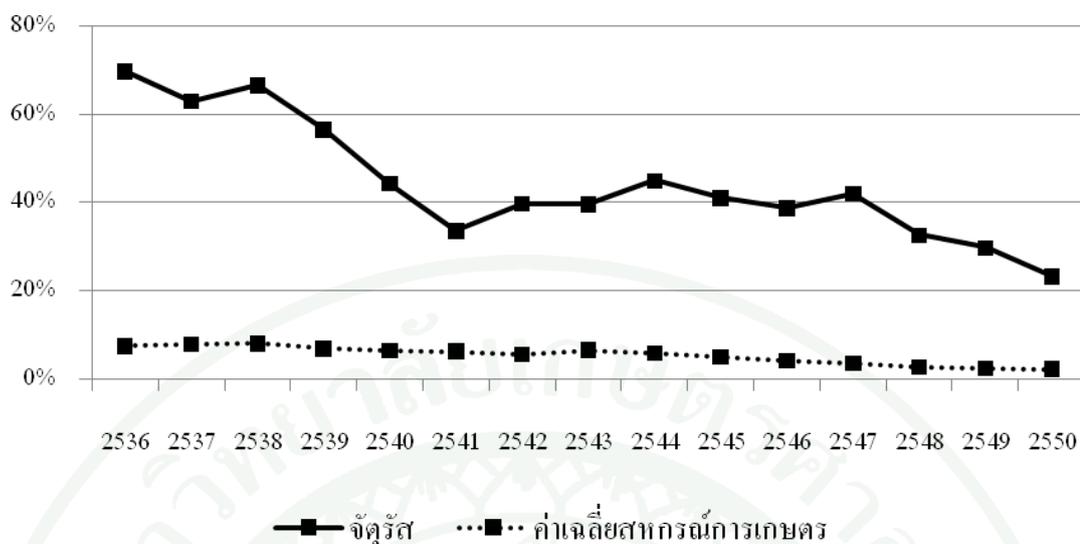
ภาพที่ 24 อัตราการเติบโตของทุนสะสมอื่นของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร

3.7 อัตราการเติบโตของกำไร เป็นอัตราส่วนการเพิ่มหรือลดของกำไรที่สหกรณ์ได้รับเมื่อเปรียบเทียบปีปัจจุบันกับปีก่อน จากการศึกษาพบว่า ในปี 2550 สหกรณ์การเกษตรจตุรัสมีอัตราการเติบโตของกำไรลดลงจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 1.76 และเมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมาพบว่า สหกรณ์การเกษตรจตุรัส มีอัตราการเติบโตของกำไรที่สามารถคำนวณได้ คือร้อยละ -15.38 67.46 -15.25 -8.12 -11.29 22.19 12.44 43.86 -5.00 4.50 31.77 -20.60 และ -4.45 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาการเคลื่อนไหวของอัตราการเติบโตของทุนสะสมอื่นของสหกรณ์ พบว่าในปี 2538 สหกรณ์การเกษตรจตุรัสมีอัตราการเจริญเติบโตของทุนสูงกว่าทุกปีที่ผ่านมา และสูงกว่าค่าเฉลี่ย



ภาพที่ 25 อัตราการเติบโตของกำไรของสหกรณ์การเกษตรจัตรู๊ตเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร

**3.8 อัตรากำไรสุทธิ** ของสหกรณ์การเกษตรจัตรู๊ตที่ได้จากการวิเคราะห์ในปี 2550 คือ ร้อยละ 23.19 หมายความว่า รายได้ของสหกรณ์ 100 บาท จะมีกำไรสุทธิ 23.19 บาท และเมื่อเปรียบเทียบกับปีก่อนหน้า คือ ระหว่าง ปี พ.ศ.2536-2549 ค่าที่สามารถคำนวณได้คือร้อยละ 69.72 62.88 66.49 56.90 44.29 33.52 39.70 39.64 44.93 40.98 38.77 41.98 32.62 และ 29.72 ตามลำดับ พบว่าในปี 2538 มีค่าสูงที่สุด และมีค่าลดลงในปีต่อมา แสดงให้เห็นว่าสหกรณ์การเกษตรจัตรู๊ตมีความสามารถในการทำกำไรลดลง แต่เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตรพบว่า สหกรณ์การเกษตรจัตรู๊ตมีค่าสูงกว่าในทุกปีแสดงว่าสหกรณ์การเกษตรจัตรู๊ตมีความสามารถในการบริหารจัดการกำไรสุทธิในระดับดี



ภาพที่ 26 อัตราการใช้ปุ๋ยของสหกรณ์การเกษตรจัตริสเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร

ตารางที่ 12 ผลการวิเคราะห์อัตราส่วนแสดงประสิทธิภาพในการทำกำไรของสหกรณ์การเกษตร  
จัดรัสเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร

| พ.ศ.                | อัตรากำไรต่อ  |               | อัตราเงินออมต่อ  |                 | อัตราหนี้สินต่อ  |                 | ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน             |             |
|---------------------|---------------|---------------|------------------|-----------------|------------------|-----------------|---------------------------------|-------------|
|                     | สมาชิก        |               | สมาชิก           |                 | สมาชิก           |                 | ต่อกำไรก่อนหัก                  |             |
|                     | (บาท)         |               | (บาท)            |                 | (บาท)            |                 | ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน<br>(ร้อยละ) |             |
|                     | จัดรัส        | ค่าเฉลี่ย     | จัดรัส           | ค่าเฉลี่ย       | จัดรัส           | ค่าเฉลี่ย       | จัดรัส                          | ค่าเฉลี่ย   |
| 2536                | 1,004.66      | 263.97        | 6,296.20         | 2,944.09        | 15,959.37        | 5,571.44        | 33.04                           | 58.89       |
| 2537                | 737.56        | 313.88        | 6,755.43         | 3,110.76        | 16,325.34        | 5,413.92        | 37.12                           | 54.51       |
| 2538                | 1,064.06      | 373.27        | 7,505.40         | 3,792.10        | 14,592.22        | 5,933.35        | 32.34                           | 54.26       |
| 2539                | 713.05        | 387.59        | 7,362.08         | 4,195.61        | 13,388.77        | 6,364.58        | 47.00                           | 58.81       |
| 2540                | 504.26        | 383.73        | 7,453.05         | 4,419.58        | 12,584.21        | 6,945.01        | 55.71                           | 60.57       |
| 2541                | 389.06        | 409.79        | 7,957.75         | 4,501.32        | 13,443.75        | 7,228.66        | 60.66                           | 59.69       |
| 2542                | 477.45        | 355.82        | 8,666.16         | 4,668.67        | 15,007.87        | 7,412.52        | 60.30                           | 61.35       |
| 2543                | 541.34        | 422.43        | 10,817.96        | 5,512.60        | 16,430.50        | 7,718.04        | 61.15                           | 56.19       |
| 2544                | 785.90        | 412.30        | 13,478.89        | 6,319.84        | 17,853.31        | 8,066.62        | 56.08                           | 58.26       |
| 2545                | 754.54        | 352.83        | 17,759.91        | 6,837.17        | 18,946.04        | 8,008.13        | 60.03                           | 59.24       |
| 2546                | 775.96        | 343.15        | 20,729.16        | 7,254.97        | 19,265.51        | 8,233.03        | 62.54                           | 61.92       |
| 2547                | 1,032.93      | 338.87        | 24,104.39        | 7,391.74        | 20,531.14        | 8,403.42        | 60.28                           | 62.90       |
| 2548                | 823.66        | 316.82        | 27,508.94        | 7,539.82        | 21,280.39        | 9,031.67        | 69.72                           | 66.55       |
| 2549                | 777.09        | 329.48        | 30,295.02        | 7,635.36        | 21,582.86        | 9,619.79        | 72.42                           | 67.87       |
| 2550                | 670.28        | 345.41        | 33,980.46        | 8,085.43        | 21,300.03        | 10,554.19       | 82.05                           | 70.34       |
| <b>เฉลี่ย 15 ปี</b> | <b>736.79</b> | <b>356.62</b> | <b>15,378.05</b> | <b>5,613.94</b> | <b>17,232.75</b> | <b>7,633.62</b> | <b>0.57</b>                     | <b>0.61</b> |

ตารางที่ 12 (ต่อ)

| พ.ศ.                | อัตราการเติบโตของ<br>ทุนสำรอง<br>(ร้อยละ) |             | อัตราการเติบโตของ<br>ทุนสะสมอื่น<br>(ร้อยละ) |              | อัตราการเติบโตของ<br>กำไร<br>(ร้อยละ) |             | อัตรากำไรสุทธิ<br>(ร้อยละ) |             |
|---------------------|---|-------------|--|--------------|---------------------------------------|-------------|----------------------------|-------------|
|                     | จตุรัส                                    | ค่าเฉลี่ย   | จตุรัส                                       | ค่าเฉลี่ย    | จตุรัส                                | ค่าเฉลี่ย   | จตุรัส                     | ค่าเฉลี่ย   |
|                     |   |             |  |              |                                       |             |                            |             |
| 2536                |   |             |  |              |                                       |             | 69.72                      | 7.43        |
| 2537                | 7.67                                      | 6.56        | 31.36  | 0.132075     | -15.38                                | 43.18       | 62.88                      | 7.76        |
| 2538                | 22.94                                     | 6.77        | -26.13                                       | 0.17493      | 67.46                                 | 19.92       | 66.49                      | 8.03        |
| 2539                | 4.57                                      | 10.91       | 14.79  | 0.232709     | -15.25                                | 10.93       | 56.50                      | 6.82        |
| 2540                | 3.93                                      | 8.33        | 33.96  | 0.093344     | -8.12                                 | 5.34        | 44.29                      | 6.33        |
| 2541                | 19.23                                     | 16.91       | -61.29                                       | 0.290875     | -11.29                                | 18.88       | 33.52                      | 6.18        |
| 2542                | 3.35                                      | 15.46       | -22.19                                       | 0.165458     | 22.19                                 | -4.64       | 39.70                      | 5.57        |
| 2543                | 1.88                                      | 6.34        | 5.41   | 0.120828     | 12.44                                 | 18.01       | 39.64                      | 6.47        |
| 2544                | 2.06                                      | 21.43       | -32.61                                       | 0.248734     | 43.86                                 | 9.35        | 44.93                      | 5.86        |
| 2545                | 3.16                                      | 7.79        | 19.35  | 0.146153     | -5.00                                 | -11.89      | 40.98                      | 4.97        |
| 2546                | 2.68                                      | 5.60        | -44.46                                       | 0.036345     | 4.50                                  | -2.41       | 38.77                      | 4.04        |
| 2547                | 2.72                                      | 8.83        | 36.05  | 0.123839     | 31.77                                 | 5.20        | 41.98                      | 3.46        |
| 2548                | 3.52                                      | 11.82       | 63.17  | 0.121837     | -20.60                                | -1.77       | 32.62                      | 2.71        |
| 2549                | 4.20                                      | 1.81        | -35.64                                       | 0.029534     | -4.45                                 | 3.65        | 29.72                      | 2.45        |
| 2550                | 2.73                                      | 8.71        | -9.21  | 0.090565     | -17.60                                | 8.77        | 23.19                      | 2.17        |
| <b>เฉลี่ย 15 ปี</b> | <b>0.06</b>                               | <b>0.09</b> | <b>-1.83</b>                                 | <b>13.38</b> | <b>5.64</b>                           | <b>8.17</b> | <b>39.68</b>               | <b>4.85</b> |

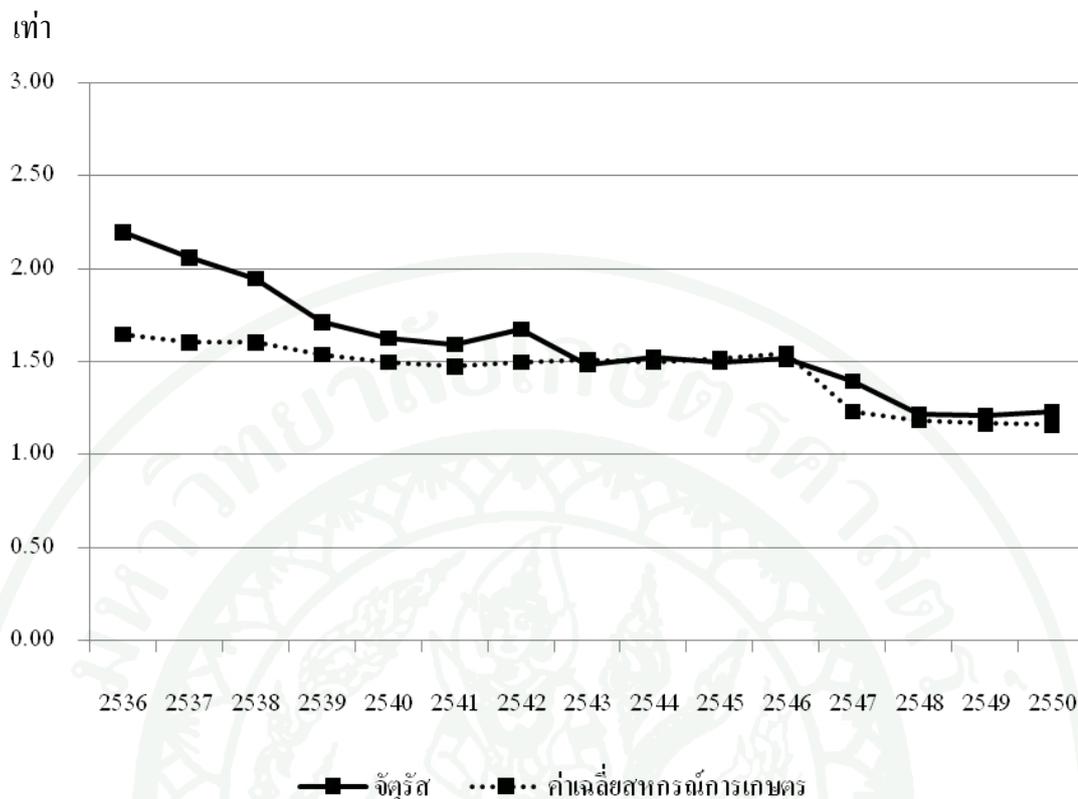
ที่มา: จากการคำนวณ

โดยภาพรวมของการวิเคราะห์ประสิทธิภาพทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสในมิติของความสามารถในการทำกำไร พบว่าสหกรณ์การเกษตรจตุรัสมีระบบการบริหารจัดการอยู่ในเกณฑ์ดีกว่าค่าเฉลี่ย ได้แก่การบริหารอัตรากำไรต่อสมาชิก อัตราเงินออมต่อสมาชิก และอัตรากำไรสุทธิ และยังมีอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นว่าสหกรณ์มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการอยู่ในระดับใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ยคือ อัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไรก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงาน และอัตราการเติบโตของกำไร ส่วนอัตราส่วนหนี้สินต่อสมาชิกนั้น จากการศึกษาพบว่าสมาชิกของสหกรณ์

แห่งการเกษตรจตุรัสมีหนี้สินต่อคนอยู่ในระดับที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร นอกจากนี้ยังมีอัตราการเติบโตของทุนสำรอง และอัตราการเติบโตของทุนสะสมอื่นของสหกรณ์ของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสที่พบว่ายังมีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการต่ำกว่าค่าเฉลี่ย ส่วนหนึ่งนั้นมีที่มาจากในระยะหลังสหกรณ์การเกษตรจตุรัสได้มีการเติบโตอย่างรวดเร็วในหลายธุรกิจและมีความต้องการระดมทุนเพื่อนำไปลงทุนในการขยายกิจการมากขึ้น แต่การมีทุนสำรองของสหกรณ์นั้นก็มีความสำคัญเช่นกัน เพราะหากในกรณีที่สหกรณ์มีวิกฤตหรือผลกระทบทางการเงินเนื่องจากปัจจัยภายนอก การมีทุนสำรองจะช่วยให้สหกรณ์สามารถรักษาเสถียรภาพของกิจการให้ดำเนินต่อไปได้ดีเกิดความเสียหายน้อยที่สุด ดังนั้นสหกรณ์ควรหันมาใส่ใจในการรักษาระดับทุนสำรองและทุนสะสมอื่นให้มากยิ่งขึ้น

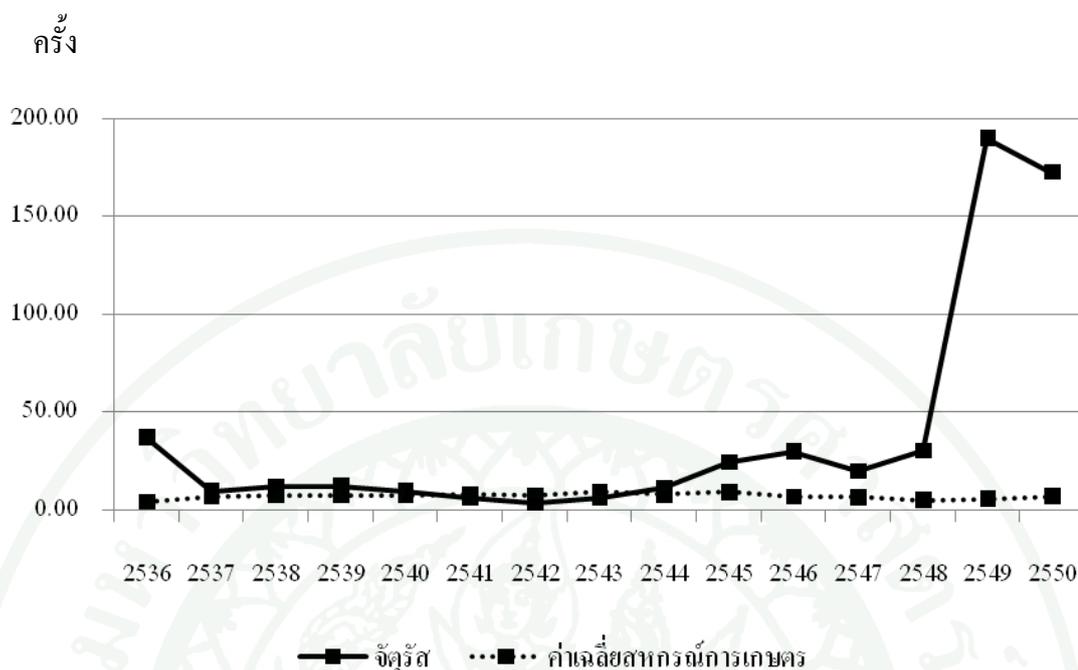
#### มิตินี้ 4 สภาพคล่อง (L: Liquidity)

4.1 อัตราส่วนทุนหมุนเวียน จากการวิเคราะห์ในพบว่า ในปี 2550 มีค่าเท่ากับ 1.23 เท่า หมายความว่าสหกรณ์การเกษตรจตุรัสมีสินทรัพย์หมุนเวียน 1.23 บาท สำหรับหนี้สินทุกๆ 1 บาท และเมื่อทำการเปรียบเทียบกับปีก่อนหน้าคือระหว่าง ปี 2536-2549 พบว่ามีค่าที่คำนวณได้คือ 2.19 2.06 1.95 1.71 1.63 1.59 1.68 1.48 1.52 1.50 1.51 1.39 1.22 และ 1.21 ตามลำดับ พบว่าส่วนใหญ่จะมีค่าสูงกว่าปีปัจจุบัน ยกเว้นปี 2548 และ 2549 ที่มีค่าต่ำกว่าปีปัจจุบันเล็กน้อย แสดงให้เห็นว่าความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้นของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสไม่ดีมากนัก และเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร พบว่าสหกรณ์การเกษตรจตุรัสมีค่าสูงกว่าแสดงให้เห็นถึงการบริหารเงินทุนที่ดี



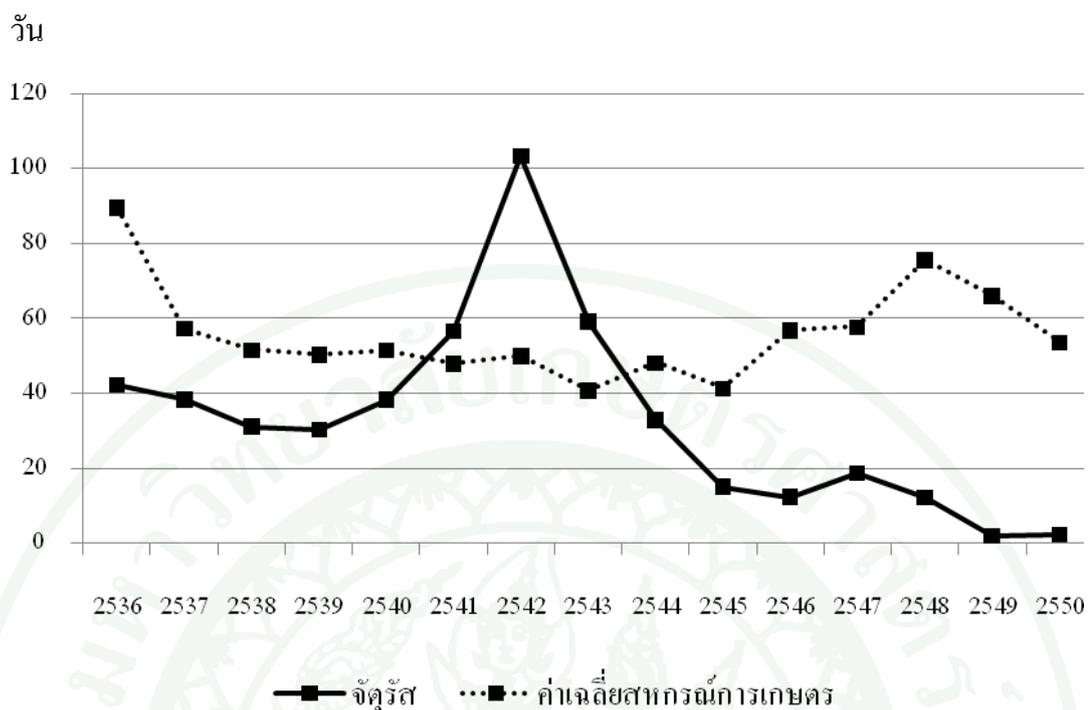
ภาพที่ 27 อัตราส่วนทุนหมุนเวียนของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร

4.2 อัตราหมุนของสินค้า พบว่าในปี 2549 และ 2550 อัตราหมุนของสินค้าของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสมีค่าเท่ากับ 189.83 และ 172.38 ครั้ง ตามลำดับ และเมื่อทำการเปรียบเทียบกับปีก่อนคือระหว่างปี 2536-2548 พบว่ามีค่าที่คำนวณได้คือ 37.05 9.53 11.77 12.08 9.54 6.45 3.53 6.18 11.11 24.23 29.83 19.66 และ 30.07 ครั้งตามลำดับซึ่งแตกต่างกันเป็นอย่างมาก โดยสองปีหลังมีการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว อาจมีสาเหตุมาจากแต่เดิมธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่ายของสหกรณ์จะมีสินค้าได้แก่ สินค้าอุปโภคบริโภคทั่วไปและสินค้าทางการเกษตรเช่นเครื่องมือ อุปกรณ์ทางการเกษตร ปุ๋ย เมล็ดพันธุ์พืช แต่จากปี 2549 สหกรณ์ได้มีการขยายกิจการป้อนน้ำมันโดยเปิดให้บริการป้อนน้ำมันเชื้อเพลิงขนาดมาตรฐาน และน้ำมันเชื้อเพลิงนั้นก็จัดรวมเข้าเป็นสินค้าอย่างหนึ่งและเมื่อนำค่าที่ได้ไปทำการไปเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร จะพบว่าสหกรณ์การเกษตรจตุรัสมีค่าสูงกว่าในทุกปี แสดงให้เห็นถึงการบริหารการหมุนเวียนของสินค้าที่ดี



ภาพที่ 28 แสดงอัตราส่วนหมุนของสินค้าของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร

**4.3 อายุเฉลี่ยสินค้า** จากการศึกษาพบว่า ในปี 2549 และ 2550 มีค่าเท่ากับ 1.92 และ 2.12 วันตามลำดับ หมายความว่าสินค้ามีอายุและเมื่อทำการเปรียบเทียบกับปีก่อนคือระหว่างปี 2536-2548 พบว่ามีค่าที่คำนวณได้คือ 37.05 9.53 11.77 12.08 9.54 6.45 3.53 6.18 11.11 24.23 29.83 19.66 และ 30.07 วันตามลำดับ ซึ่งแตกต่างกันเป็นอย่างมาก โดยสองปีหลังมีการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว อาจมีสาเหตุมาจากแต่เดิมสินค้าของสหกรณ์จะเน้นไปทางด้านอุปกรณ์ทางการเกษตร แต่ในช่วงสองปีหลังสหกรณ์มีการขยายกิจการป้อนน้ำมันจากเดิมให้กลายเป็นป้อนน้ำมันแบบมาตรฐานขนาดใหญ่ ซึ่งสินค้าชนิดนี้จัดว่าเป็นสินค้าที่มีอายุสั้นและมีอัตราการหมุนเวียนสูง การนำน้ำมันเชื้อเพลิงเข้าเป็นเป็นสินค้าอย่างหนึ่งด้วย ได้ส่งผลให้อัตราหมุนสินค้าของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสเพิ่มสูงขึ้นกว่าเดิมมาก และอายุเฉลี่ยของสินค้าก็สั้นลง และเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร พบว่าสหกรณ์การเกษตรจตุรัสมีค่าสูงกว่าทุกปี แสดงให้เห็นถึงการบริหารการหมุนเวียนของสินค้าที่ดี



ภาพที่ 29 อายุเฉลี่ยของสินค้าของสหกรณ์การเกษตรจังหวัดสกลนครเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร

ตารางที่ 13 ผลการวิเคราะห์อัตราส่วนแสดงสภาพคล่องของสหกรณ์การเกษตรจังหวัดสกลนครเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร

| พ.ศ. | อัตราส่วนหมุนเวียน |           | อัตราหมุนของสินค้า |           | อายุเฉลี่ยสินค้า |           |
|------|--------------------|-----------|--------------------|-----------|------------------|-----------|
|      | จังหวัด            | ค่าเฉลี่ย | จังหวัด            | ค่าเฉลี่ย | จังหวัด          | ค่าเฉลี่ย |
| 2536 | 2.19               | 1.65      | 37.05              | 4.07      | 42.22            | 89.66     |
| 2537 | 2.06               | 1.60      | 9.53               | 6.38      | 38.29            | 57.24     |
| 2538 | 1.95               | 1.60      | 11.77              | 7.08      | 31.01            | 51.59     |
| 2539 | 1.71               | 1.54      | 12.08              | 7.25      | 30.22            | 50.37     |
| 2540 | 1.63               | 1.50      | 9.54               | 7.09      | 38.26            | 51.46     |
| 2541 | 1.59               | 1.47      | 6.45               | 7.62      | 56.56            | 47.88     |
| 2542 | 1.68               | 1.50      | 3.53               | 7.31      | 103.35           | 49.93     |
| 2543 | 1.48               | 1.51      | 6.18               | 8.98      | 59.08            | 40.67     |
| 2544 | 1.52               | 1.50      | 11.11              | 7.59      | 32.86            | 48.07     |

## ตารางที่ 13 (ต่อ)

| พ.ศ.                | อัตราส่วนทุนหมุนเวียน |             | อัตราหมุนของสินค้า |             | อายุเฉลี่ยสินค้า |              |
|---------------------|-----------------------|-------------|--------------------|-------------|------------------|--------------|
|                     | สก.จตุรัส             | สก.รวม      | สก.จตุรัส          | สก.รวม      | สก.จตุรัส        | สก.รวม       |
| 2545                | 1.50                  | 1.51        | 24.23              | 8.86        | 15.06            | 41.20        |
| 2546                | 1.51                  | 1.54        | 29.83              | 6.42        | 12.23            | 56.84        |
| 2547                | 1.39                  | 1.23        | 19.66              | 6.33        | 18.57            | 57.70        |
| 2548                | 1.22                  | 1.18        | 30.07              | 4.83        | 12.14            | 75.54        |
| 2549                | 1.21                  | 1.17        | 189.83             | 5.52        | 1.92             | 66.09        |
| 2550                | 1.23                  | 1.16        | 172.38             | 6.81        | 2.12             | 53.60        |
| <b>เฉลี่ย 15 ปี</b> | <b>1.59</b>           | <b>1.44</b> | <b>38.22</b>       | <b>6.81</b> | <b>32.93</b>     | <b>55.86</b> |

ที่มา: จากการคำนวณ

ในภาพรวมของการวิเคราะห์ประสิทธิภาพทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรจตุรัสในมิติที่เกี่ยวกับสภาพคล่องทางการเงิน พบว่าสหกรณ์การเกษตรจตุรัสมีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการอัตราส่วนทุนหมุนเวียนที่ใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร และมีความสามารถในการบริหารอัตราหมุนสินค้าได้ดีกว่าค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร และอัตราส่วนทุนหมุนเวียนที่มีค่าใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ย มีเพียงการบริหารอายุเฉลี่ยสินค้านั้นที่มีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ย

### ส่วนที่ 3 การเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์

การประเมินผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรจตุรัส จำกัด จะเป็นการประเมินผลค่าเฉลี่ย 15 ปี ระหว่างปี พ.ศ.2536-2550 ของสหกรณ์การเกษตรแห่งนี้กับค่าเฉลี่ยของกลุ่มสหกรณ์การเกษตรโดยรวม เพื่อดูว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ดีกว่าค่าเฉลี่ย ใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ย หรือต่ำกว่าค่าเฉลี่ย ซึ่งผลการประเมินที่ได้ ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 14 อัตราส่วนทางการเงินเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตรจตุรัส จำกัด เปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร

| ประเภทอัตราส่วน   | พ.ศ 2550  |           | เฉลี่ย 15 ปี |           |
|---|-----------|-----------|--------------|-----------|
|   | จตุรัส    | ค่าเฉลี่ย | จตุรัส       | ค่าเฉลี่ย |
| <b>มติที่ 1</b> ความพอเพียงของเงินทุน                               |           |           |              |           |
| - อัตราหนี้สินต่อทุน (เท่า)   | 1.59      | 1.92      | 1.24         | 1.77      |
| - อัตราทุนสำรองต่อสินทรัพย์ (เท่า)                                  | 0.08      | 0.08      | 0.14         | 0.09      |
| - อัตราการเติบโตทุน (%)   | 3.70      | 6.16      | 10.19        | 6.21      |
| - อัตราการเติบโตหนี้ (%)  | 7.09      | 13.35     | 15.43        | 12.74     |
| - อัตราผลตอบแทนต่อทุน (%)   | 3.98      | 6.06      | 6.88         | 8.48      |
| <b>มติที่ 2</b> คุณภาพสินทรัพย์                                     |           |           |              |           |
| - อัตราหมุนของสินทรัพย์ (รอบ)                                       | 0.42      | 0.37      | 0.09         | 0.27      |
| - อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (%)                                     | 6.71      | 2.06      | 7.24         | 2.95      |
| - อัตราการเติบโตของสินทรัพย์ (%)                                    | 5.75      | 12.78     | 12.85        | 11.98     |
| <b>มติที่ 3</b> การทำกำไร   |           |           |              |           |
| - อัตรากำไรต่อสมาชิก (บาท)  | 670.28    | 341.53    | 736.79       | 356.62    |
| - อัตราเงินออมต่อสมาชิก (บาท)                                       | 33,980.46 | 8,085.43  | 15,378.05    | 5,613.94  |
| - อัตราหนี้สินต่อสมาชิก (บาท)                                       | 21,300.03 | 10,554.19 | 17,232.75    | 7,633.62  |
| - อัตราค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อกำไร<br>ก่อนหักค่าใช้จ่ายดำเนินงาน (%) | 82.05     | 70.34     | 56.70        | 60.76     |
| - อัตราการเติบโตของทุนสำรอง (%)                                     |           |           |              |           |
| - อัตราการเติบโตของทุนสะสมอื่น<br>(%)                               | 2.73      | 8.71      | 0.06         | 0.09      |
| - อัตราการเติบโตของกำไร (%)   | -9.21     | 9.06      | -1.83        | 13.38     |
| - อัตรากำไรสุทธิ (%)  |           |           |              |           |
|   | -17.60    | 8.77      | 5.64         | 8.17      |
|   | 23.19     | 2.17      | 39.68        | 4.85      |
| <b>มติที่ 4</b> สภาพคล่อง   |           |           |              |           |
| - อัตราส่วนทุนหมุนเวียน (ครั้ง)                                     | 1.23      | 1.16      | 1.59         | 1.44      |
| - อัตราหมุนของสินค้า (วัน)  | 172.38    | 6.81      | 38.22        | 6.81      |
| - อายุเฉลี่ยสินค้า (%)  | 2.12      | 53.60     | 32.93        | 55.86     |

ที่มา: จากการคำนวณ

## บทที่ 5

### สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

#### สรุปผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์ประสิทธิภาพทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรจตุรัส จำกัด โดยทำการวิเคราะห์ในช่วงระยะเวลา 15 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2536-2550 โดยนำค่าที่ได้มาเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตรในภาพรวม สามารถสรุปผลได้ดังนี้

ความเสี่ยงของเงินทุนต่อความเสี่ยง ในรอบ 15 ปี สหกรณ์การเกษตรจตุรัสมีทุนการดำเนินงานเฉลี่ย 53.26 ล้านบาท แยกเป็นทุนภายในและทุนภายนอก ส่วนใหญ่จะเป็นเงินทุนจากภายในอันมีที่มาจากสมาชิก หากพิจารณาถึงความเข้มแข็งและเพียงพอต่อความเสี่ยงของเงินทุน จัดว่ามีความเสี่ยงค่อนข้างต่ำคือหนี้สินต่อทุน 1.24 เท่า และต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร (1.77 เท่า) แสดงให้เห็นว่าสหกรณ์มีการบริหารด้านต้นทุนที่ดีโดยหนี้สินส่วนใหญ่ของสหกรณ์ก็มีที่มาจากเงินฝากของสมาชิกมิใช่จากภายนอก และมีทุนสำรองต่อสินทรัพย์ทั้งสิ้น 0.14 เท่า ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร (0.14 เท่า) รวมทั้งสหกรณ์มีอัตราส่วนการเติบโตของทุนสหกรณ์ที่สูงกว่าค่าเฉลี่ย ซึ่งเป็นตัวบ่งบอกถึงประสิทธิภาพในการจัดการด้านเงินทุน อย่างไรก็ตามพบว่ายังมีประเด็นที่สหกรณ์ควรใส่ใจระวังเป็นพิเศษคือการเติบโตของหนี้ และผลตอบแทนต่อทุน ซึ่งเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับสูงกว่าค่าเฉลี่ย สหกรณ์ควรเฝ้าระวังและควบคุมการบริหารจัดการลูกหนี้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อลดความเสี่ยงจากการมีหนี้สูญหรือหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ เพื่ออัตราผลตอบแทนที่จะกลับมาสู่สหกรณ์เพิ่มมากขึ้น

คุณภาพสินทรัพย์ของสหกรณ์การเกษตรจตุรัส พบว่าในรอบ 15 ปีที่ผ่านมาเงินทุนดำเนินงานส่วนใหญ่ของสหกรณ์จะเป็นการลงทุนในธุรกิจการซื้อและขาย มีการนำสินทรัพย์ไปใช้ในการดำเนินงานสามารถนำไปหมุนเวียนเพื่อให้เกิดรายได้เพียง 0.09 ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร (0.27) คือไม่ถึง 1 รอบ แต่อย่างไรก็ตามสหกรณ์ยังสามารถบริหารจัดการผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ได้เป็นอย่างดีคือ ร้อยละ 7.24 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร และมีอัตราการเติบโตของสินทรัพย์ในระดับที่น่าพอใจ คือ ร้อยละ 12.85 อยู่ในระดับใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตรในภาพรวม

ความสามารถในการทำกำไรของสหกรณ์การเกษตรจตุรัส ในรอบ 15 ปีที่ผ่านมาจัดว่าประสบความสำเร็จเป็นอย่างดีคือมีกำไรมาตลอด มีกำไรเฉลี่ยต่อสมาชิก 736.79 บาทต่อคน ซึ่งจัดว่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตรในภาพรวม (356.62 บาทต่อคน) อัตราเงินออมของสมาชิกอยู่ที่จัดว่าในระดับสูงคือ 15,378.05 บาทต่อคน แต่ในทางตรงข้ามคืออัตราหนี้สินต่อสมาชิกก็อยู่ในระดับสูงเช่นกันคือ 17,232.75 ซึ่งสหกรณ์ควรเพิ่มความระมัดระวังในการให้สินเชื่อแก่สมาชิกมากขึ้น และมีมาตรการในการควบคุมเช่นการกำหนดดอกเบี้ยตามการจัดชั้นสมาชิก การจัดทำแผนเร่งรัดหนี้ค้าง การให้ความรู้และสร้างเสริมวินัยทางการเงินให้แก่สมาชิก อัตราการการเติบโตของทุนสะสมอื่นของสหกรณ์ซึ่งมีค่าติดลบร้อยละ 1.83 อาจมีสาเหตุมาจากสหกรณ์ได้เน้นการลงทุนเพื่อสร้างรายได้ในส่วนอื่นมากกว่าการสะสมทุน เมื่อพิจารณากำไรสุทธิของสหกรณ์พบว่าอยู่ในระดับที่น่าพอใจคือ ร้อยละ 39.68 ซึ่งมีค่าสูงมากเมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตรในภาพรวม

สภาพคล่องทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรจตุรัส จำกัด ในรอบ 15 ปี จัดว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ เมื่อพิจารณาจากสัดส่วนของสินทรัพย์หมุนเวียนต่อหนี้สินหมุนเวียนพบว่า มีค่าเท่ากับ 1.59 เท่า ซึ่งจัดว่าอยู่ในระดับใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตรในภาพรวม (1.44 เท่า) นอกจากนี้ในช่วงปีหลังๆเนื่องจากการขยายกิจการที่มีความหลายหลายและตอบรับความต้องการใช้บริการของสมาชิกได้มากขึ้น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดคือ มีอัตราหมุนของสินค้า 38.22 ครั้ง ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตรในภาพรวม (6.81 ครั้ง) และมีอายุเฉลี่ยของสินค้าประมาณ 33 วัน ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตรในภาพรวม (ประมาณ 56 วัน) แสดงให้เห็นว่าสหกรณ์สามารถจัดการระบบการหมุนเวียนของสินค้าได้เป็นอย่างดีช่วยให้เกิดสภาพคล่องทางการเงิน เนื่องจากสามารถแปรสภาพสินทรัพย์หมุนเวียนให้เป็นเงินสดได้อย่างรวดเร็ว

### ข้อเสนอแนะ

#### ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

จากการศึกษาเปรียบเทียบพบว่าการบริหารด้านการเงินของสหกรณ์จะเน้นหนักด้านการนำลงทุนเพื่อสร้างผลตอบแทน มากกว่าการสะสมทุนซึ่งจัดว่าเป็นสิ่งที่ดีนำมาซึ่งผลกำไรและรายได้ที่เพิ่มขึ้น แต่หากในกรณีฉุกเฉินจากปัจจัยภายนอกเช่น ความแปรปรวนของเศรษฐกิจ การเมือง ภัยธรรมชาติ การสะสมทุนของสหกรณ์ก็เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยรักษาเสถียรภาพทางการเงินของ

สหกรณ์ให้สามารถดำเนินไปได้อย่างคล่องตัวและช่วยผลกระทบที่อาจจะเกิดต่อสหกรณ์และสมาชิก สหกรณ์จึงควรหันมาใส่ใจในการรักษาทุนสำรองมากขึ้น

นอกจากนี้ยังพบว่าถึงแม้จะมีรายได้หรือกำไรต่อสมาชิกในระดับที่สูง แต่ตรงกันข้ามอัตราหนี้สินต่อสมาชิก และอัตรากาเริบโตของหนี้ก็อยู่ในระดับที่สูงเช่นเดียวกัน จึงควรที่จะหันมาใส่ใจควบคุมการให้สินเชื่อให้มีความรัดกุมมากยิ่งขึ้นและเสริมสร้างวินัยทางการเงินให้แก่สมาชิกไปควบคู่ไปกับโครงการส่งเสริมการออม การระดมทุนจากสมาชิกภายใต้สหกรณ์ดำเนินงานอยู่

### ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษารั้งต่อไป

1. ในการวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์โดย CAMELS ANALYSIS เป็นเครื่องมือวัดประสิทธิภาพนั้น ประกอบไปด้วย ใน 6 มิติ ที่แทนด้วยแต่ละตัวอักษร โดยแต่ละตัวจะทำหน้าที่เฝ้าดูในแต่ละเรื่องแตกต่างกันไป ทุกตัวล้วนมีความสัมพันธ์กัน และมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร ในการศึกษาแต่ละครั้งสามารถประยุกต์ใช้ปรับเปลี่ยนไปได้ตามความเหมาะสมของสหกรณ์แต่ละประเภท และความต้องการของผู้ใช้ว่ามีเป้าหมายเพื่อศึกษาในเรื่องใด ซึ่งในการศึกษารั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อดูประสิทธิภาพทางการเงินของสหกรณ์เท่านั้นจึงได้มีการนำเครื่องมือมาใช้เพียง 4 มิติ คือ CAEL โดยเว้น M – Management ability อันเป็นการศึกษาถึงขีดความสามารถในการบริหารองค์กร อันประกอบไปด้วย การวางกลยุทธ์ การจัดโครงสร้างองค์กร และปัจจัยอื่นๆที่นำมาใช้ในการบริหาร และ S-Sensitivity อันเป็นการศึกษาถึงผลกระทบของธุรกิจ หรือความอ่อนไหวของธุรกิจ และปัจจัยเสี่ยงต่างๆ ภายในและภายนอกที่มีผลกระทบต่อธุรกิจ

สำหรับการศึกษารั้งต่อไปควรจะทำการศึกษาในมิติของการบริหารจัดการ(M) และผลกระทบของธุรกิจ (S) เพื่อจะช่วยให้เห็นประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสหกรณ์ได้ชัดเจน และมีความครอบคลุมได้มากขึ้น

2. ในการศึกษาวิเคราะห์ประสิทธิภาพทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรแห่งนี้ ไม่ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบกับสหกรณ์การเกษตรอื่นที่มีขนาดเดียวกันหรือมีองค์ประกอบและสิ่งแวดล้อมต่างๆ คล้ายกัน ทำให้เกิดข้อจำกัดและการวิเคราะห์อัตราส่วนต่างๆ ทำได้ไม่ชัดเจนด้นัก

ในการศึกษาครั้งต่อไปควรจะทำการศึกษาเปรียบเทียบกับสหกรณ์การเกษตรที่มีการประกอบกิจการคล้ายกัน มีขนาดใกล้เคียงกัน และมีองค์ประกอบที่ใกล้เคียงกัน

3. นอกเหนือไปจากการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินของปีย้อนหลังถึงปีปัจจุบันเพื่อพัฒนาการในการดำเนินงานของสหกรณ์แล้ว ควรจะมีการวิเคราะห์แนวโน้มทางการเงินของปีต่อไปในอนาคตเพื่อศึกษาถึงภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์ ซึ่งข้อมูลที่ได้รับจะสามารถนำมาใช้เพื่อประเมินสถานการณ์ความเสี่ยงและเป็นเครื่องมือช่วยเตือนภัยทางการเงินของสหกรณ์ถึงสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และสามารถนำข้อมูลที่ได้มาวางแผนตั้งรับกับเหตุการณ์ผันผวนที่จะเกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที

## เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ . 2546. สถิติการดำเนินงานและฐานะการเงิน ในรอบ 10 ปี (2536-2545) ของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร. กรุงเทพฯ: เอกสารเผยแพร่, กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ , กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

\_\_\_\_\_. 2548. คู่มือการประยุกต์ใช้ CAMELS ANALYSIS วิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจทางการเงิน ของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร. กรุงเทพฯ: เอกสารเผยแพร่, กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

\_\_\_\_\_. 2550ก. รายงานผลการดำเนินงานและฐานะการเงินสหกรณ์การเกษตร ประจำปี 2549. กรุงเทพฯ: เอกสารเผยแพร่, กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

\_\_\_\_\_. 2550ข. สารสนเทศนำรู้ทางการเงิน ประจำปี 2535-2550. กรุงเทพฯ: เอกสารเผยแพร่, กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

กรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2545. หลักการสหกรณ์. กรุงเทพฯ: เอกสารเผยแพร่, กรมส่งเสริมสหกรณ์, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

กลุ่มวิเคราะห์ข้อมูลสถิติการเงินเชิงวิจัย กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

2547. มาตรฐานการเงินสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร 2549. กรุงเทพฯ: เอกสารเผยแพร่, กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

กาญจนา จิตเพิ่มสุข. 2547. การหาอัตราส่วนมาตรฐานทางการเงินที่เหมาะสมของสหกรณ์การเกษตร จำแนกตามขนาดและรูปแบบย่อยของสหกรณ์. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี สาขาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

จิตติพร ไชยมัน. 2526. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของสหกรณ์การเกษตรวารินชำราบ จำกัด จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จำลอง ศิริเพ็ญพงศ์. 2524. การวิเคราะห์ปัจจัยแห่งความสำเร็จของสหกรณ์การเกษตรสวนส้มบาง  
มดจำกัด. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์,  
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ทิพย์ ทิพย์ชัยเมธา. 2528. ปัญหาของแผนการตลาดสหกรณ์การเกษตรไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์  
ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

ประกายศรี ศรีรุ่งเรือง. 2524. ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูเชียงราย  
จำกัด. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์,  
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พจนา ผลสวัสดิ์. 2524. เกณฑ์การประเมินความสำเร็จของสหกรณ์การเกษตร. วิทยานิพนธ์  
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พูนศรี สุขเสวก. 2543. รายงานผลการดำเนินงานของสหกรณ์ดีเด่นแห่งชาติ. วิทยานิพนธ์  
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พรศิริ แสงสุวรรณ. 2532. กลยุทธ์ในการพัฒนาการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในภาค  
ตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์,  
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พีระเชษฐ์ รอดเหตุภัย. 2532. การวิเคราะห์แนวโน้มทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ครู  
นครปฐม จำกัด ระหว่าง พ.ศ. 2321-2530. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต  
สาขาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

รัชดา นิลโมจน์. 2536. การประเมินผลการดำเนินงานของชุมนุมสหกรณ์การเกษตรระดับจังหวัด  
ระหว่างปี 2524-2533. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์,  
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วชิราภรณ์ เเงาธรรมสาร. 2531. แนวทางการพัฒนาการดำเนินการของสหกรณ์การเกษตรใน  
จังหวัดภาคใต้. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์,  
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วัฒนชัย พิมพ์สมาน. 2529. ฐู่ทางในการพัฒนาสหกรณ์การเกษตรในนิคมลำตะคอง จำกัด อ.ปาก  
ช่อง จ.นครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์,  
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วินัย อางคงหาญ. 2525. การจัดการสหกรณ์. เอกสารประกอบคำสอนวิชาการจัดการสหกรณ์,  
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วิไล ทองเลื่อนแถว. 2533. การวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรใน  
จังหวัดสิงห์บุรี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์,  
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ยาใจ ไวยยาบาล. 2539. ความรู้ ทศนคติ และพฤติกรรมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรระดับสูงใน  
จังหวัดภาคกลาง. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์,  
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สหกรณ์การเกษตรจตุรัส จำกัด. 2536. รายงานกิจการ งบดุล งบกำไรขาดทุน. ชัยภูมิ:  
เอกสารรายงานประจำปี. สหกรณ์การเกษตรจตุรัส จำกัด.

\_\_\_\_\_. 2537. รายงานกิจการ งบดุล งบกำไรขาดทุน. ชัยภูมิ: เอกสารรายงานประจำปี. สหกรณ์  
การเกษตรจตุรัส จำกัด.

\_\_\_\_\_. 2538. รายงานกิจการ งบดุล งบกำไรขาดทุน. ชัยภูมิ: เอกสารรายงานประจำปี. สหกรณ์  
การเกษตรจตุรัส จำกัด.

\_\_\_\_\_. 2539. รายงานกิจการ งบดุล งบกำไรขาดทุน. ชัยภูมิ: เอกสารรายงานประจำปี. สหกรณ์  
การเกษตรจตุรัส จำกัด.



สหกรณ์การเกษตรจตุรัส จำกัด. 2550. รายงานกิจการ งบดุล งบกำไรขาดทุน. ชัยภูมิ:  
เอกสารรายงานประจำปี. สหกรณ์การเกษตร จตุรัส จำกัด.

สุมาลี คุณहनันท์. 2546. การบริหารการเงินเล่ม 2. กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร  
แห่งประเทศไทย จำกัด.

หนึ่งฤทัย เรืองจิต. 2545. ศักยภาพของการดำเนินงานและการพัฒนาสหกรณ์การเกษตร.  
กรณีศึกษาในจังหวัด ขอนแก่น. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาธุรกิจเกษตร,  
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

อรพินท์ สุขสวัสดิ์. 2536. การวิเคราะห์ประสิทธิภาพทางการเงินและประสิทธิผลการ  
ดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรหนองจอก จำกัด. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต  
สาขาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.



ภาคผนวก

สหกรณ์การเกษตรจตุรัส จำกัด

งบดุล

ณ วันที่ 31 มีนาคม 2537 และ 2536

|                                   | ปี 2537              | ปี 2536              |
|-----------------------------------|----------------------|----------------------|
|                                   | บาท                  | บาท                  |
| <b>สินทรัพย์</b>                  |                      |                      |
| <b>สินทรัพย์หมุนเวียน</b>         |                      |                      |
| เงินสดและเงินฝากธนาคาร            | 2,194,170.54         | 1,317,497.17         |
| เงินส่งชำระหนี้ระหว่างทาง         | 200,000.00           | 27,639.96            |
| ลูกหนี้-สุทธิ                     | 43,178,170.19        | 36,645,227.55        |
| ดอกเบี้ยเงินกู้ค้างรับ-สุทธิ      | 0.00                 | 33,309.85            |
| สินค้าคงเหลือ-สุทธิ               | 806,330.12           | 807,458.04           |
| วัสดุคงเหลือ                      | 31,862.90            | 22,479.00            |
| สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น            | 14,343.90            | 2,133.92             |
| <b>รวมสินทรัพย์หมุนเวียน</b>      | <b>46,324,877.65</b> | <b>38,855,745.49</b> |
| <b>สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน</b>      |                      |                      |
| ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์-สุทธิ      | 1,013,713.17         | 1,126,093.36         |
| สินทรัพย์อื่น                     | 383,091.00           | 277,296.00           |
| <b>รวมสินทรัพย์</b>               | <b>47,721,681.82</b> | <b>40,259,134.85</b> |
| <b>หนี้สินและทุนของสหกรณ์</b>     |                      |                      |
| <b>หนี้สินหมุนเวียน</b>           |                      |                      |
| เงินกู้ยืม                        | 15,179,319.21        | 12,508,802.04        |
| เจ้าหนี้การค้า                    | 42,169.33            | 21,559.25            |
| ส่วนของหนี้ระยะยาวที่ถึงกำหนดชำระ | 135,511.46           | 162,604.11           |
| เงินรับฝาก                        | 6,909,971.71         | 48,211,292.97        |
| หนี้สินหมุนเวียนอื่น              | 216,419.59           | 189,050.41           |
| <b>รวมหนี้สินหมุนเวียน</b>        | <b>22,483,391.30</b> | <b>17,703,308.78</b> |

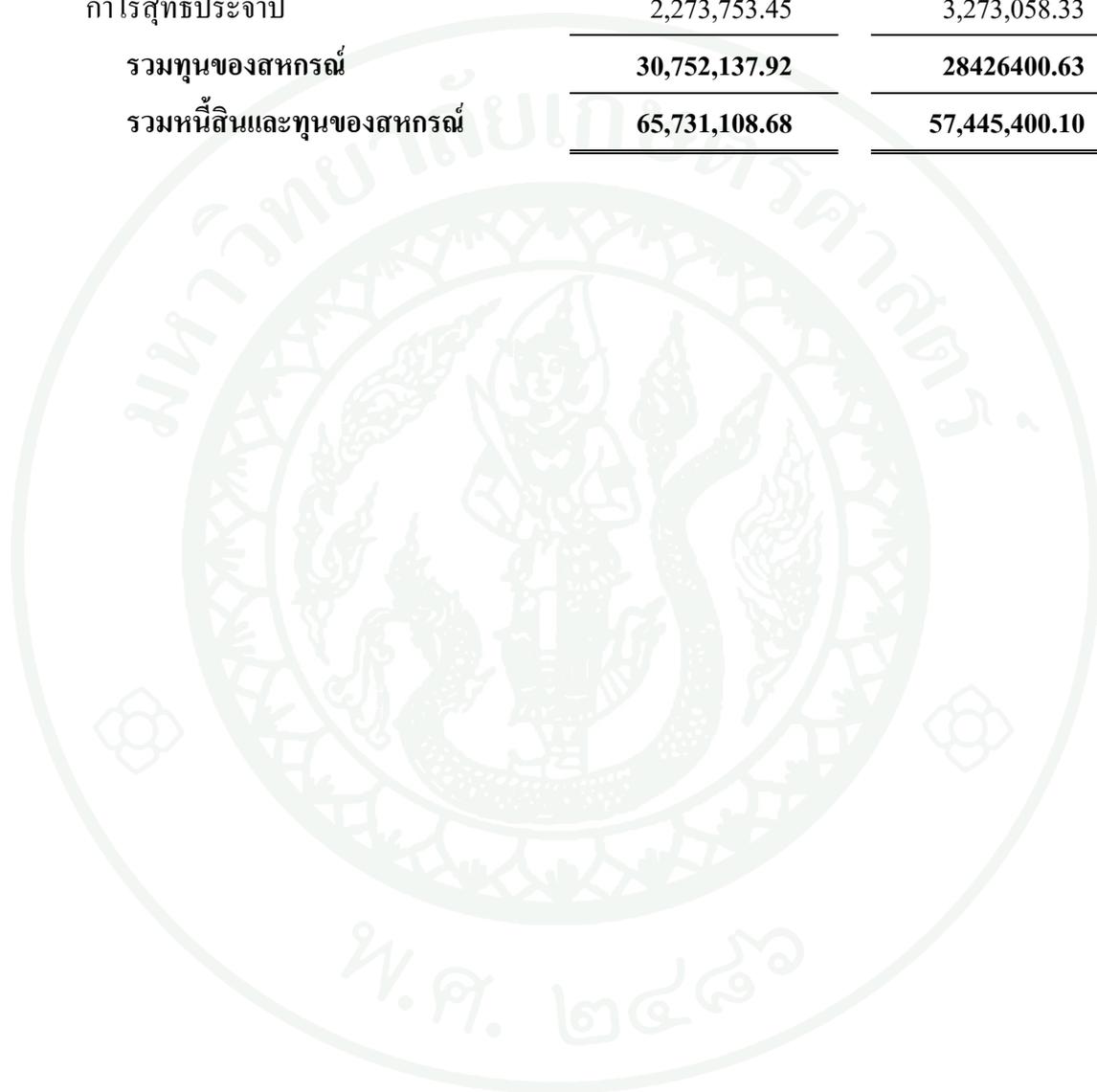
|                                  |                      |                      |
|----------------------------------|----------------------|----------------------|
| หนี้สินอื่น                      | 1,048,097.35         | 521,635.74           |
| <b>รวมหนี้สิน</b>                | <b>23,531,488.63</b> | <b>18,224,944.52</b> |
| <b>ทุนของสหกรณ์</b>              |                      |                      |
| ทุนเรือนหุ้น                     | 10,991,930.00        | 9,653,680.00         |
| เงินสำรอง                        | 9,021,461.18         | 8,389,025.06         |
| ทุนสะสมตามข้อบังคับ              | 2,222,258.15         | 1,691,775.15         |
| กำไรสุทธิประจำปี                 | 1,954,543.86         | 2,309,710.12         |
| <b>รวมทุนของสหกรณ์</b>           | <b>24,190,193.19</b> | <b>22,034,190.33</b> |
| <b>รวมหนี้สินและทุนของสหกรณ์</b> | <b>47,721,681.82</b> | <b>40,259,134.85</b> |

**สหกรณ์การเกษตรจตุรัส จำกัด**  
**งบดุล**  
**ณ วันที่ 31 มีนาคม 2539 และ 2538**

|                                      | ปี 2539              | ปี 2538               |
|--------------------------------------|----------------------|-----------------------|
|                                      | บาท                  | บาท                   |
| <b>สินทรัพย์</b>                     |                      |                       |
| <b>สินทรัพย์หมุนเวียน</b>            |                      |                       |
| เงินสดและเงินฝากธนาคาร               | 2,754,111.54         | 6,030,810.80          |
| เงินส่งชำระหนี้ระหว่างทาง            | 214,350.00           | 10,000.00             |
| ลูกหนี้-สุทธิ                        | 52,052,743.25        | 44,822,728.80         |
| คอกเบี้ยเงินกู้ค้างรับ-สุทธิ         | 242,071.40           | 0.00                  |
| สินค้าคงเหลือ-สุทธิ                  | 3,585,537.35         | 1,232,086.21          |
| วัสดุคงเหลือ                         | 113,627.25           | 45,090.80             |
| สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น               | 79,866.35            | 26,883.55             |
| <b>รวมสินทรัพย์หมุนเวียน</b>         | <b>59,042,307.14</b> | <b>521,676,000.16</b> |
| ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์-สุทธิ         | 6,030,830.54         | 4,650,558.94          |
| สินทรัพย์อื่น                        | 657,917.00           | 627,241.00            |
| <b>รวมสินทรัพย์</b>                  | <b>65,731,108.68</b> | <b>57,445,400.10</b>  |
| <b>หนี้สินและทุนของสหกรณ์</b>        |                      |                       |
| เงินเบิกเกินบัญชีธนาคารและเงินกู้ยืม | 19,810,757.00        | 16,022,110.55         |
| เจ้าหนี้การค้า                       | 274,771.02           | 3,450.75              |
| เงินรับฝาก                           | 14,142,175.05        | 10,655,640.42         |
| ค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย  | 0.00                 | 10,000.00             |
| หนี้สินหมุนเวียนอื่น                 | 286,712.66           | 113,012.51            |
| <b>รวมหนี้สินหมุนเวียน</b>           | <b>34,514,416.73</b> | <b>26,804,214.23</b>  |
| หนี้สินอื่น                          | 464,564.03           | 2,214,785.24          |
| <b>รวมหนี้สิน</b>                    | <b>34,978,980.76</b> | <b>29,018,999.47</b>  |

**ทุนของสหกรณ์**

|                                  |                      |                      |
|----------------------------------|----------------------|----------------------|
| ทุนเรือนหุ้น                     | 14,496,320.00        | 12,420,980.00        |
| เงินสำรอง                        | 11,597,646.98        | 11,090,690.65        |
| ทุนสะสมตามข้อบังคับ              | 1,884,407.49         | 1,641,671.65         |
| กำไรสุทธิประจำปี                 | 2,273,753.45         | 3,273,058.33         |
| <b>รวมทุนของสหกรณ์</b>           | <b>30,752,137.92</b> | <b>28,426,400.63</b> |
| <b>รวมหนี้สินและทุนของสหกรณ์</b> | <b>65,731,108.68</b> | <b>57,445,400.10</b> |

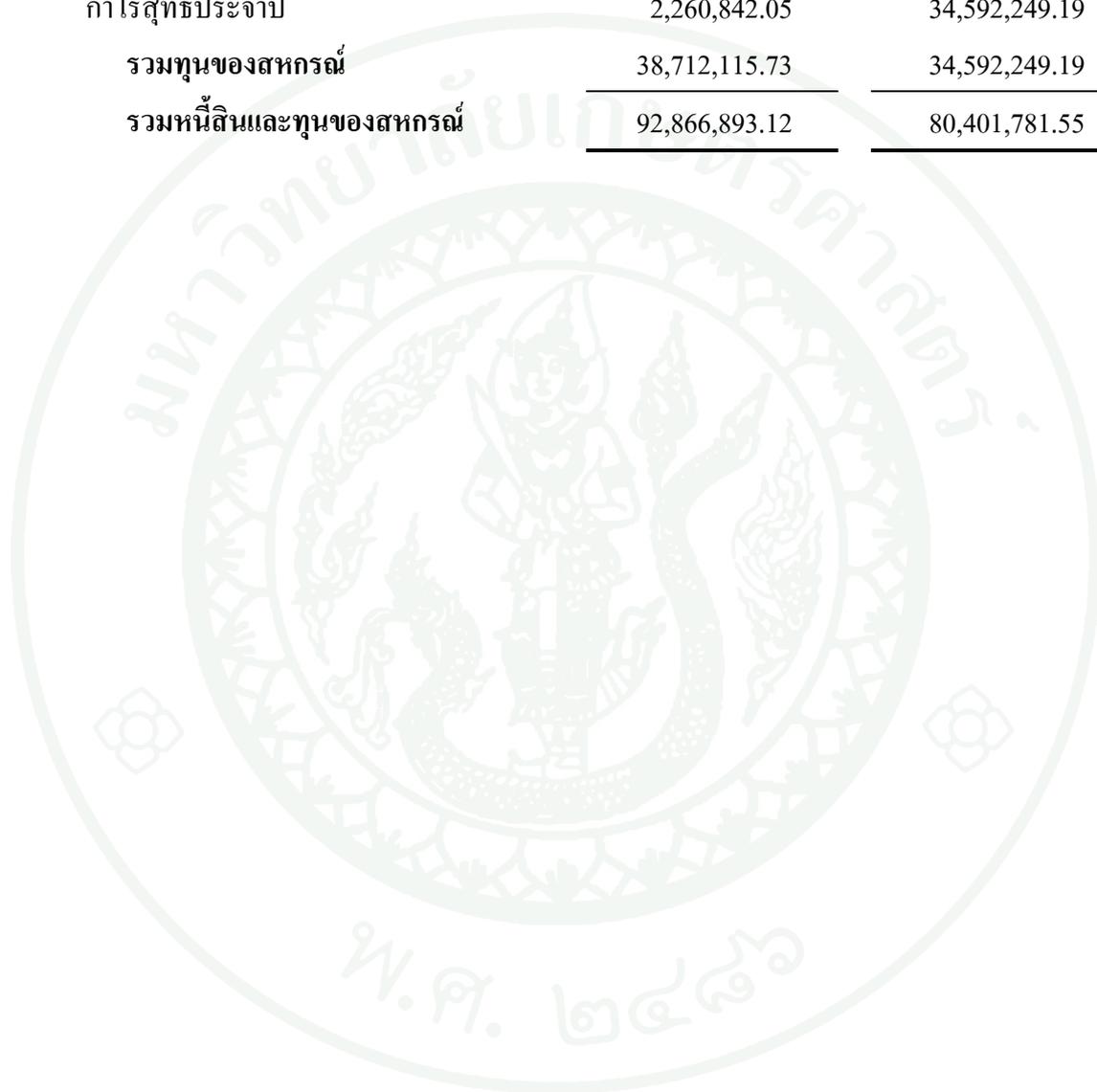


**สหกรณ์การเกษตรจตุรัส จำกัด**  
งบดุล  
ณ วันที่ 31 มีนาคม 2541 และ 2540

|                                       | ปี 2541              | ปี 2540              |
|---------------------------------------|----------------------|----------------------|
|                                       | บาท                  | บาท                  |
| <b>สินทรัพย์</b>                      |                      |                      |
| <b>สินทรัพย์หมุนเวียน</b>             |                      |                      |
| เงินสดและเงินฝากธนาคาร                | 1,250,461.24         | 4,396,607.62         |
| เงินส่งชำระหนี้ระหว่างทาง             | 0.00                 | 20,041.40            |
| ลูกหนี้-สุทธิ                         | 78,090,100.27        | 63,572,803.84        |
| ดอกเบี้ยเงินกู้ค้างรับ-สุทธิ          | 355,452.95           | 270,997.00           |
| สินค้าคงเหลือ-สุทธิ                   | 4,546,243.06         | 1,347,591.26         |
| ข้าวเปลือกโครงการเชื่อมโยง ปี 39/40   | 0.00                 | 1,741,636.69         |
| ข้าวเปลือกโครงการพัฒนาธุรกิจ ปี 39/40 | 0.00                 | 1,973,396.30         |
| วัสดุคงเหลือ                          | 277,790.49           | 239,363.30           |
| สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น                | 448,240.20           | 99,994.07            |
| <b>รวมสินทรัพย์หมุนเวียน</b>          | <b>84,968,288.21</b> | <b>73,662,431.98</b> |
| ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์-สุทธิ          | 7,107,608.41         | 5,935,663.07         |
| สินทรัพย์อื่น                         | 790,996.50           | 803,686.50           |
| <b>รวมสินทรัพย์</b>                   | <b>92,866,893.12</b> | <b>80,401,781.55</b> |
| <b>หนี้สินและทุนของสหกรณ์</b>         |                      |                      |
| เงินเบิกเกินบัญชีธนาคารและเงินกู้ยืม  | 28,002,992.00        | 24,915,959.00        |
| เจ้าหนี้การค้า                        | 1,161.02             | 61,835.07            |
| เงินรับฝาก                            | 26,163,173.15        | 20,202,145.35        |
| หนี้สินหมุนเวียนอื่น                  | 208,386.19           | 120,845.23           |
| <b>รวมหนี้สินหมุนเวียน</b>            | <b>53,375,712.36</b> | <b>45,300,784.65</b> |
| หนี้สินอื่น                           | 779,065.03           | 508,747.71           |
| <b>รวมหนี้สิน</b>                     | <b>54,154,777.39</b> | <b>45,809,532.36</b> |

**ทุนของสหกรณ์**

|                                  |                      |                      |
|----------------------------------|----------------------|----------------------|
| ทุนเรือนหุ้น                     | 21,079,320.00        | 17,465,580.00        |
| เงินสำรอง                        | 14,371,471.58        | 12,053,792.43        |
| ทุนสะสมตามข้อบังคับ              | 1,000,482.10         | 2,548,535.27         |
| กำไรสุทธิประจำปี                 | 2,260,842.05         | 34,592,249.19        |
| <b>รวมทุนของสหกรณ์</b>           | <b>38,712,115.73</b> | <b>34,592,249.19</b> |
| <b>รวมหนี้สินและทุนของสหกรณ์</b> | <b>92,866,893.12</b> | <b>80,401,781.55</b> |



สหกรณ์การเกษตรจตุรัส จำกัด  
งบดุล  
ณ วันที่ 31 มีนาคม 2543 และ 2542

|   | ปี 2543               | ปี 2542              |
|---|-----------------------|----------------------|
|   | บาท                   | บาท                  |
| <b>สินทรัพย์</b>                                |                       |                      |
| <b>สินทรัพย์หมุนเวียน</b>                       |                       |                      |
| เงินสดและเงินฝากธนาคาร                          | 5,794,108.04          | 1,250,461.24         |
| ลูกหนี้-สุทธิ                                   | 79,309,425.00         | 78,090,100.27        |
| ดอกเบี้ยเงินกู้ค้างรับ-สุทธิ                    | 643,872.95            | 355,452.95           |
| ซื้อข้าวเปลือก (กองทุนสงเคราะห์เกษตรกร) 42/43   | 629,046.60            | 0.00                 |
| ซื้อข้าวเปลือก (กองทุนรวมเพื่อช่วยเหลือฯ) 42/43 | 189,204.00            | 0.00                 |
| สินค้าคงเหลือ-สุทธิ                             | 791,880.24            | 4,556,243.06         |
| สินค้าขาดบัญชีหรือหาผู้รับผิดชอบ                | 260,470.98            | 0.00                 |
| หัก สำรองสินค้าขาดบัญชีหรือหาผู้รับผิดชอบ       | 260,470.98            | 0.00                 |
|   | 0.00                  | 0.00                 |
| วัสดุคงเหลือ                                    | 296,764.63            | 277,790.49           |
| สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น                          | 652,981.03            | 448,240.20           |
| <b>รวมสินทรัพย์หมุนเวียน</b>                    | <b>88,307,282.49</b>  | <b>84,968,288.21</b> |
| เงินลงทุนระยะยาว                                | 641,325.00            | 0.00                 |
| ลูกหนี้ระยะยาว                                  | 14,960,102.00         | 0.00                 |
| ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์-สุทธิ                    | 6,162,825.67          | 7,107,608.41         |
| ค่าโปรแกรมระบบบัญชีหรือตัดบัญชี                 | 78,000.00             | 0.00                 |
| สินทรัพย์อื่น                                   | 353,439.89            | 790,996.50           |
| <b>รวมสินทรัพย์</b>                             | <b>110,502,975.05</b> | <b>92,866,893.62</b> |

**หนี้สินและทุนของสหกรณ์**

|                                      |                       |                       |
|--------------------------------------|-----------------------|-----------------------|
| เงินเบิกเกินบัญชีธนาคารและเงินกู้ยืม | 27,505,000.00         | 28,002,992.00         |
| เจ้าหนี้การค้า                       | 58,141.02             | 1,161.02              |
| เงินรับฝาก                           | 31,490,441.62         | 25,163,173.15         |
| หนี้สินหมุนเวียนอื่น                 | 453,198.30            | 208,386.19            |
| <b>รวมหนี้สินหมุนเวียน</b>           | <b>59,506,780.94</b>  | <b>533,758,712.36</b> |
| หนี้สินอื่น                          | 1,373,346.89          | 802,424.03            |
| <b>รวมหนี้สิน</b>                    | <b>60,880,127.83</b>  | <b>54,178,136.39</b>  |
| <b>ทุนของสหกรณ์</b>                  |                       |                       |
| ทุนเรือนหุ้น                         | 30,582,990.00         | 21,079,320.00         |
| เงินสำรอง                            | 15,132,232.10         | 14,371,471.58         |
| ทุนสะสมตามข้อบังคับ                  | 801,403.74            | 977,123.10            |
| กำไรสุทธิประจำปี                     | 3,106,221.38          | 2,260,842.05          |
| <b>รวมทุนของสหกรณ์</b>               | <b>49,622,847.22</b>  | <b>38,688,756.73</b>  |
| <b>รวมหนี้สินและทุนของสหกรณ์</b>     | <b>110,502,975.05</b> | <b>92,866,893.12</b>  |

สหกรณ์การเกษตรจตุรัส จำกัด

งบดุล

ณ วันที่ 31 มีนาคม 2545 และ 2544

|   | ปี 2545               | ปี 2544              |
|---|-----------------------|----------------------|
|   | บาท                   | บาท                  |
| <b>สินทรัพย์</b>                          |                       |                      |
| <b>สินทรัพย์หมุนเวียน</b>                 |                       |                      |
| เงินสดและเงินฝากธนาคาร                    | 15,044,120.60         | 8,872,209.86         |
| ลูกหนี้-สุทธิ                             | 84,528,481.00         | 83,820,055.00        |
| ดอกเบี้ยเงินกู้ค้างรับ-สุทธิ              | 907,368.00            | 987,826.15           |
| ดอกเบี้ยชดเชยจากรัฐบาลค้างรับ ปี 44/45    | 1,223,781.48          | 0.00                 |
| เงินส่งชำระหนี้ระหว่างทาง                 | 190,308.87            | 0.00                 |
| ซื้อข้าวเปลือก (กองทุนสงเคราะห์เกษตรกร)   |                       |                      |
| ปี 43/44                                  | 0.00                  | 615,093.80           |
| ซื้อข้าวเปลือก (กองทุนรวมเพื่อช่วยเหลือฯ) |                       |                      |
| ปี 42/43                                  | 0.00                  | 573,163.10           |
| ซื้อข้าวเปลือก (กองทุนสงเคราะห์เกษตรกร)   |                       |                      |
| ปี 44/45                                  | 1,239,301.80          | 0.00                 |
| สินค้าคงเหลือ-สุทธิ                       | 2,590,432.35          | 1,495,131.36         |
| สินค้าขาดบัญชีหรือหาผู้รับผิดชอบ          | 0.00                  | 260,470.98           |
| หัก สำรองสินค้าขาดบัญชีหรือหา             |                       |                      |
| ผู้รับผิดชอบ                              | 0.00                  | 260,470.98           |
| วัสดุคงเหลือ                              | 381,087,356.00        | 343,622.86           |
| สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น                    | 512,158.60            | 590,268.89           |
| <b>รวมสินทรัพย์หมุนเวียน</b>              | <b>106,617,040.27</b> | <b>97,297,371.02</b> |
| เงินลงทุนระยะยาว                          | 641,325.00            | 641,325.00           |
| ลูกหนี้ระยะยาว                            | 22,061,947.00         | 17,690,500.00        |
| ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์-สุทธิ              | 5,201,207.93          | 5,615,709.48         |
| ค่าโปรแกรมระบบบัญชีหรือตัดบัญชี           | 26,000.00             | 52,000.00            |

|                                      |                       |                       |
|--------------------------------------|-----------------------|-----------------------|
| สินทรัพย์อื่น                        | 268,342.46            | 331,210.36            |
| <b>รวมสินทรัพย์</b>                  | <b>134,815,862.66</b> | <b>121,628,115.86</b> |
| <b>หนี้สินและทุนของสหกรณ์</b>        |                       |                       |
| เงินเบิกเกินบัญชีธนาคารและเงินกู้ยืม | 11,178,689.50         | 21,697,298.75         |
| เจ้าหนี้การค้า                       | 62,420.00             | 203,841.02            |
| เงินรับฝาก                           | 59,020,143.41         | 41,002,358.74         |
| หนี้สินหมุนเวียนอื่น                 | 1,681,736.79          | 903,732.09            |
| <b>รวมหนี้สินหมุนเวียน</b>           | <b>71,942,736.79</b>  | <b>63,807,230.60</b>  |
| หนี้สินอื่น                          | 1,154,568.00          | 1,729,699.67          |
| <b>รวมหนี้สิน</b>                    | <b>73,097,557.70</b>  | <b>65,536,930.27</b>  |
| <b>ทุนของสหกรณ์</b>                  |                       |                       |
| ทุนเรือนหุ้น                         | 40,897,090.00         | 35,638,630.00         |
| เงินสำรอง                            | 73,097,557.70         | 15,443,845.48         |
| ทุนสะสมตามข้อบังคับ                  | 644,601.74            | 540,086.74            |
| กำไรสุทธิประจำปี                     | 4,245,069.41          | 4,468,623.37          |
| <b>รวมทุนของสหกรณ์</b>               | <b>61,718,304.96</b>  | <b>56,091,185.59</b>  |
| <b>รวมหนี้สินและทุนของสหกรณ์</b>     | <b>134,815,862.66</b> | <b>121,628,115.86</b> |

สหกรณ์การเกษตรจตุรัส จำกัด

งบดุล

ณ วันที่ 31 มีนาคม 2549 และ 2548

|                               | ปี 2549               | ปี 2548               |
|-------------------------------|-----------------------|-----------------------|
|                               | บาท                   | บาท                   |
| <b>สินทรัพย์</b>              |                       |                       |
| <b>สินทรัพย์หมุนเวียน</b>     |                       |                       |
| เงินสดและเงินฝากธนาคาร        | 384,688,093.88        | 7,488,060.16          |
| เงินฝากสหกรณ์อื่น             | 257,313.00            | 10,236,144.00         |
| เงินส่งชำระหนี้ระหว่างทาง     | 1,499.72              | 0.00                  |
| เงินให้กู้ยืมระยะสั้น-สุทธิ   | 94,610,846.50         | 0.00                  |
| ลูกหนี้ระยะสั้น-สุทธิ         | 8,062,412.00          | 95,654,289.50         |
| ดอกเบี้ยเงินกู้ค้างรับ-สุทธิ  | 798,843.60            | 1,970,073.47          |
| สินค้าคงเหลือ-สุทธิ           | 18,576,812.15         | 32,255,507.08         |
| วัสดุคงเหลือ                  | 1,029,394.53          | 803,500.17            |
| สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น        | 1,190,893.28          | 1,132,576.42          |
| <b>รวมสินทรัพย์หมุนเวียน</b>  | <b>162,996,824.28</b> | <b>149,540,150.80</b> |
| เงินลงทุนระยะยาว              | 661,400.00            | 661,400.00            |
| ลูกหนี้ระยะยาว                | 20,357,520.00         | 24,172,760.00         |
| ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์-สุทธิ  | 29,839,339.55         | 18,431,880.05         |
| สิ่งปลูกสร้างระหว่างก่อสร้าง  | 2,231,826.64          | 3,143,059.68          |
| ที่ดินรอการใช้ประโยชน์        | 11,736,200.00         | 11,379,500.00         |
| สินทรัพย์อื่น                 | 537,768.60            | 504,121.95            |
| <b>รวมสินทรัพย์</b>           | <b>228,360,879.45</b> | <b>207,832,872.48</b> |
| <b>หนี้สินและทุนของสหกรณ์</b> |                       |                       |
| เงินกู้ยืม                    | 27,000,000.00         | 25,000,000.00         |
| เจ้าหนี้การค้า                | 200,840.00            | 0.00                  |
| เงินรับฝาก                    | 105,886,372.51        | 96,288,623.26         |

|                            |                       |                       |
|----------------------------|-----------------------|-----------------------|
| หนี้สินหมุนเวียนอื่น       | 1,573,115.94          | 1,622,400.37          |
| <b>รวมหนี้สินหมุนเวียน</b> | <b>134,660,238.45</b> | <b>122,911,023.63</b> |
| หนี้สินอื่น                | 362,643.00            | 3,368,665.00          |
| <b>รวมหนี้สิน</b>          | <b>138,283,971.45</b> | <b>126,279,688.63</b> |

#### ทุนของสหกรณ์

|                                  |                       |                       |
|----------------------------------|-----------------------|-----------------------|
| ทุนเรือนหุ้น                     | 67,007,280.00         | 58,724,280.00         |
| เงินสำรอง                        | 18,123,249.27         | 17,392,886.47         |
| ทุนสะสมตามข้อบังคับ              | 511,510.74            | 794,720.74            |
| กำไรสุทธิประจำปี                 | 4,434,867.99          | 4,641,296.64          |
| <b>รวมทุนของสหกรณ์</b>           | <b>90,076,908.00</b>  | <b>81,553,183.85</b>  |
| <b>รวมหนี้สินและทุนของสหกรณ์</b> | <b>228,360,879.45</b> | <b>207,832,872.48</b> |

สหกรณ์การเกษตรจตุรัส จำกัด

งบดุล

ณ วันที่ 31 มีนาคม 2550

ปี 2550

บาท

**สินทรัพย์**

**สินทรัพย์หมุนเวียน**

|                              |                       |
|------------------------------|-----------------------|
| เงินสดและเงินฝากธนาคาร       | 38,412,936.26         |
| เงินฝากสหกรณ์อื่น            | 17,683,917.46         |
| เงินส่งชำระหนี้ระหว่างทาง    | 24,770.99             |
| เงินให้กู้ยืมระยะสั้น-สุทธิ  | 89,326,393.00         |
| ลูกหนี้ระยะสั้น-สุทธิ        | 796,234.73            |
| ดอกเบี้ยเงินกู้ค้างรับ-สุทธิ | 454,084.80            |
| สินค้ำคงเหลือ-สุทธิ          | 21,701,428.73         |
| สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น       | 1,548,017.80          |
| <b>รวมสินทรัพย์หมุนเวียน</b> | <b>177,057,783.77</b> |

**สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน**

|                                 |                      |
|---------------------------------|----------------------|
| เงินลงทุนระยะยาว                | 661,400.00           |
| ลูกหนี้ระยะยาว                  | 18,662,189.00        |
| ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์-สุทธิ    | 32,771,102.20        |
| สินทรัพย์อื่น                   | 12,339,365.68        |
| <b>รวมสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน</b> | <b>64,434,056.88</b> |

**รวมสินทรัพย์** **241,491,840.65**

**หนี้สินและทุนของสหกรณ์**

|                            |                       |
|----------------------------|-----------------------|
| เงินกู้ยืม                 | 28,000,000.00         |
| เงินรับฝาก                 | 114,588,571.45        |
| หนี้สินหมุนเวียนอื่น       | 1,640,812.52          |
| <b>รวมหนี้สินหมุนเวียน</b> | <b>144,229,383.97</b> |

|                                  |                       |
|----------------------------------|-----------------------|
| หนี้สินอื่น                      | 3,852,586.00          |
| <b>รวมหนี้สิน</b>                | <b>148,081,969.97</b> |
| <b>ทุนของสหกรณ์</b>              |                       |
| ทุนเรือนหุ้น                     | 70,672,900.00         |
| เงินสำรอง                        | 18,618,234.76         |
| ทุนสะสมตามข้อบังคับ              | 464,380.74            |
| กำไรสุทธิประจำปี                 | 3,654,355.18          |
| <b>รวมทุนของสหกรณ์</b>           | <b>93,409,870.68</b>  |
| <b>รวมหนี้สินและทุนของสหกรณ์</b> | <b>241,491,840.65</b> |

## ประวัติการศึกษา และการทำงาน

ชื่อ - นามสกุล

นางสาวพรนภา ประจันนวล

วัน เดือน ปีเกิด

1 กรกฎาคม 2523

สถานที่เกิด

จังหวัดชัยภูมิ

ประวัติการศึกษา

เศรษฐศาสตรบัณฑิต

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

